

Nota voor burgemeester en wethouders

Team
DEV-BLD

Onderwerp

Onderzoek Varianten Speelgoedmuseum

1- Notagegevens		2- Bestuursorgaan	
Notanummer	2019-001873	☒ B & W	22-10-2019
Datum	09-10-2019	☒ Raad	--
Programma:		☐ Burgemeester	--
10 Economie, kunst en cultuur		College van B & W	
Portefeuillehouder Weth. Verhaar		- Burgemeester	- Weth. Grijsen
		- Weth. De Geest	- Weth. Verhaar
		- Weth. Walder	- Weth. Rorink

Besluitenlijst	d.d.	d.d.	d.d.
☐ Akkoordstukken	--	☐ Openbaar	22-10-2019
		☐ Besloten	--

Routing	d.d.	par.	
Wethouder Kunst en Cultuur	09-10-2019	☐ adj.secr.	--
Programmamanager Kunst en Cultuur	09-10-2019	☒ gem.secr.	09-10-2019
		BIS Openbaar	
		Status	Definitief2019-10-23

Bijlagen

Uitkomsten onderzoek Varianten Speelgoedmuseum Deventer + bijlagen

B & W d.d.: 22-10-2019

Besloten wordt:

- 1 Kennis te nemen van de uitkomsten van het onderzoek naar de varianten voor het Speelgoedmuseum Deventer;
- 2 net als in de Cultuurvisie Boeien en Bloeien de voorkeur uit te spreken voor variant 1, waarbij we nadere afspraken maken met Deventer Verhaal over de noodzakelijke eenmalige investeringen, en over een extra structurele bijdrage (naast de bijdrage van € 75.000 voor beheer van de collectie) van € 75.000 voor programmering;
- 3 de eenmalige investeringskosten ten laste te brengen van de gereserveerde middelen voor eenmalige investeringen Speelgoedmuseum;
- 4 de structurele bijdrage voor programmering € 75.000 voor de periode Uitvoeringsprogramma cultuur 2021 - 2024, voor een totaalbedrag van € 300.000 eenmalig te dekken uit resterende eenmalige middelen;
- 5 de raadsmededeling vast te stellen;
- 6 de stukken aan te bieden aan de raad;
- 7 de nota en het besluit openbaar te maken nadat betrokkenen zijn geïnformeerd.

Financiële aspecten:

Financiële gevolgen voor de gemeente?	Ja
Begrotingswijziging	Ja
Financiële gevolgen opvangen	
Binnen de gereserveerde middelen voor het Speelgoedmuseum	

Voorstel openbaarmaking conform Wet Openbaarheid Bestuur (Wob)

- De nota en het besluit openbaar te maken
 De nota en het besluit openbaar te maken vergezeld van bijgaand persbericht
 De nota en het besluit openbaar te maken nadat

betrokkenen zijn geïnformeerd

- De nota en het besluit openbaar te maken, behalve...
- Het besluit openbaar te maken, maar niet de nota, gelet op artikel:
- De nota en het besluit niet openbaar te maken, gelet op artikel:

Kennisgeving/ Bekendmaking Awb

Kennisgeving (publicatie) conform Awb

Nee

Bekendmaking conform Awb

Nee

ADVIESRADEN:

Moet een van de adviesraden gehoord worden of op de hoogte gesteld?

Nee

Toelichting

Inleiding

Bij de behandeling van de Cultuurvisie 2019-2024, Boeien en Bloeien, op 19 juni jl. heeft de raad bij amendement het college de opdracht gegeven om in samenspraak/samenwerking met Deventer Verhaal en pandeigenaren drie varianten voor de presentatie van de speelgoedcollectie uit te werken met voor- en nadelen. Ook is opdracht gegeven de consequenties van alle keuzes zorgvuldig in kaart te brengen en de uitkomst van het onderzoek te presenteren voor 1 oktober 2019. De varianten moeten zodanig zijn uitgewerkt, dat de raad ze onderling kan vergelijken en een keuze kan maken. De onderzoeksopdracht is op 9 juli vastgesteld door het college en voor het zomerreces ter beoordeling aan de raad aangeboden. De raad betreft de uitkomst van het onderzoek en de financiële doorvertaling bij de behandeling van de begroting 2020 – 2023.

Er is opdracht gegeven aan Mr. Gert-Jan (G.J.A.M.) van der Vossen van Holland Consulting Group dit onderzoek uit te voeren. De uitkomsten van dit onderzoek zijn op 10 oktober aangeboden aan het college.

De onderzoeksperiode is mede omdat het ook de periode van de zomervakantie bestrijkt relatief kort. Om die reden is de in het amendement gestelde termijn van 1 oktober niet gehaald. Met het nu aanbieden van het onderzoeksrapport kan de raad de uitkomst en de financiële doorvertaling nog steeds betrekken bij de behandeling van de begroting 2020 – 2023 .

De verkenning en de inbreng van betrokkenen leiden volgens de onderzoeker tot de volgende tussenconclusie:

- a. Over variant 2A (Brink 11/12) kan in de context van dit onderzoek geen uitspraak worden gedaan vanwege het ontbreken van gegevens. Er is geen plan wat voldoet aan de kaders en kan dus afvallen.
- b. Uit de beschrijving van variant 2B (Brink 69/70) blijkt dat deze variant niet past binnen de financiële kaders en dus om die reden moet afvallen.
- c. De realistische vergelijking kan dus worden gedaan tussen de varianten "0": Speelgoedmuseum op de huidige locatie en variant "1": wisselende presentaties op wisselende locaties.

Op basis van de laatste conclusie moet het volgende worden overwogen.

Variant 0

In de kern beschrijft variant "0" dat er in de context van het huidige pand (Brink 47) en binnen het budgettaire kader mogelijkheden zijn om het huidige Speelgoedmuseum substantieel te verbeteren (o.a. thematische presentatie, duurzaamheid, toegankelijkheid), hetgeen met een redelijke mate van zekerheid zal leiden tot een lichte groei van aantal bezoekers en tot een verbreding van het publiek dat zich aangetrokken voelt tot het museum. Vanuit het perspectief van Deventer Verhaal wordt daarmee geen invulling gegeven aan een meer spraakmakend museaal concept zoals dat op Brink 11/12 of 69/70 te realiseren zou zijn. Maar, hoe aantrekkelijk vanuit museaal perspectief ook, dat blijkt geen realistische vergelijking (zie tussenconclusie (a) en (b)). De verbetermogelijkheden in variant "0" zijn echter substantieel. Deventer Verhaal heeft aangegeven graag bereid te zijn hier invulling aan te geven.

Publiek

het aandeel van 23.000 - 30.000 bezoekers op het totaal van 2,9 mln toeristische bezoeken aan Deventer is beperkt. Gezien de beperkingen van de huidige locatie zal er in de programmering weinig ruimte zijn voor grotere thematentoonstellingen die leiden tot herhaalbezoek.

Variant 1

Variant "1" beschrijft in feite een geheel ander concept. Van een fysiek museum is geen sprake. Wel ligt er nog een plicht om de collectie op een museaal verantwoorde wijze te beheren. Om een succesvol programma van wisselende presentaties op wisselende locaties neer te zetten is een programma organisatie nodig met een sterk oog voor marketing, communicatie en fondsenwerving vanuit een thematiek die aantrekkingskracht heeft. Ook is het zo dat de gewenste kennis en kunde op presentatie- en collectiegebied per presentatie sterk kan wisselen. Een flexibele organisatievorm ligt dan meer voor de hand dan een vaste bezetting. Maar vanzelfsprekend zijn combinaties mogelijk. Deventer Verhaal houdt er in deze variant dan ook terecht rekening mee dat er frictiekosten kunnen ontstaan om van het ene naar het andere model te gaan.

Zoals door Deventer Verhaal is beschreven en ook aannemelijk is, is een budget van € 75.000 per jaar niet toereikend om de collectie actief te beheren (inclusief bruiklenen). Om inhoud te geven aan 'wisselende presentaties op wisselende locaties' kan een beroep worden gedaan om de organisatie en het programmabudget van Deventer Verhaal. Dat zal echter leiden tot "verdringing" ten opzichte van de erfgoedprogrammering. Incidenteel kan er natuurlijk wel een keer een combinatie tussen een erfgoedpresentatie en een presentatie op basis van de Speelgoedcollectie worden gemaakt, maar dat is een wel erg beperkte invulling van het begrip 'wisselende presentaties op wisselende locaties'.

Er is dus meer budget nodig dan € 75.000 om meer volwaardig inhoud te geven aan variant "1". Deventer Verhaal heeft een indicatie gegeven van wat zij mogelijk achten met een jaarlijks budget van € 225.000. Varianten in de samenstelling van het programma zoals Deventer Verhaal dat heeft geschetst, inclusief een programma voor minder geld, zijn natuurlijk mogelijk. Dat betekent vervolgens vanzelfsprekend wel dat de meerwaarde van die variant voor de stad dan ook afneemt.

Publiek

met een thematentoonstelling eens in de twee/drie jaar kunnen per keer afhankelijk van de omvang 15 - 25.000 bezoekers bereikt worden. Ook dat is een bescheiden aandeel op het totaal van 2,9 mln toeristische bezoeken aan Deventer. Marketingtechnisch kan er volgens ...indeventer! met incidentele programmering, indien er voldoende marketingkracht achter de programmering zit, meer exposure voor de Deventer bereikt worden. Concluderend lijkt de afweging zich te concentreren op:

Variant 0:

de optie om het bestaande Speelgoedmuseum beter neer te zetten, aantrekkelijker voor het publiek en gebruik te maken van de historische waarde van het pand.

Daarbij moeten we vaststellen er structureel € 300.000 nodig blijft voor de exploitatie en dat er een alternatieve dekking gevonden moet worden voor de in de Cultuurvisie in het gekozen scenario 0 genoemde posten:

- o taakstelling i.v.m. investeringskosten Viking : € 40.000
- o Burgerweeshuis: € 50.000
- o programmageld Incidentele Culturele Activiteiten: € 135.000.

Voor eenmalige investeringen en frictiekosten wordt in deze variant rekening gehouden met investeringskosten van in totaal €600.000 - € 900.000.

Met het hiervoor gereserveerde bedrag van € 1.400.000 blijft er, indien wordt gekozen voor deze variant, ruimte tussen de € 800.000 en € 500.000 voor de in de Cultuurvisie genoemde eenmalige bestedingen:

- o MIMIK incidentele impuls € 250.000
- o energiemaatregelen de Waag € 400.000

Dit betekent dat het allereerst onzeker is of er voldoende geld beschikbaar blijft voor de energiebesparingsmaatregelen in de Waag.

Variant 1:

de optie om de Speelgoedcollectie nog te beheren, maar af te zien van het fysieke museum en in beperkte mate wisselende presentaties op wisselende locaties te organiseren met een relatie naar de speelgoedcollectie.

Net als in de Cultuurvisie Boeien en Bloeien spreekt het college de voorkeur uit voor variant 1, waarbij we nadere afspraken maken met Deventer Verhaal over de noodzakelijke eenmalige investeringen, en over een extra structurele bijdrage (naast de bijdrage van € 75.000 voor beheer van de collectie) van € 75.000 voor programmering. Wij hebben hierbij oog voor het signaal vanuit de stichting Deventer Verhaal dat er alsnog middelen voor de programmering noodzakelijk blijven. Het is echter minder dan het bedrag van € 225.000 dat door Deventer Verhaal wordt genoemd in haar notitie. Wij gaan met Deventer Verhaal in gesprek om te bezien welke programmering mogelijk is met een budget van € 75.000.

We kiezen er voor om de structurele bijdrage voor programmering € 75.000 voor de periode Uitvoeringsprogramma cultuur 2021 - 2024, voor een totaalbedrag van € 300.000 eenmalig te dekken uit resterende eenmalige middelen.

We gaan er van uit dat 2020 een overgangsjaar is om de bestaande verplichtingen voor de permanente presentatie af te bouwen. Voor eenmalige uitgaven wordt in deze variant rekening gehouden met frictiekosten voor afbouw van de museumorganisatie en investeringskosten van in totaal € 455.000 - € 480.000.

Met het hiervoor gereserveerde bedrag van € 1.400.000 blijft er, indien wordt gekozen voor deze variant, ruimte van ruim € 600.000 voor oa. de in de Cultuurvisie genoemde eenmalige bestedingen:

o MIMIK incidentele impuls	€ 250.000
o energiematregelen de Waag	€ 350.000 i.p.v. 400.000

Het is aan de Gemeenteraad om deze afweging te maken. Gezien het lange verloop van de discussie kan alleen maar aanbevolen worden een beslissing te nemen die helderheid schept voor alle betrokken partijen. Het is in dat verband te betreuren dat de gegevens over variant "0" nog niet 'hard' zijn. Deze gegevens verwachten wij in de loop van oktober, voor de begrotingsbehandeling.

Beoogd resultaat

Inzicht in de consequenties en de haalbaarheid van de verschillende varianten voor de toekomst van de Deventer Speelgoedcollectie.

Met het nu aanbieden van het onderzoeksrapport kan de raad de uitkomst en de financiële doorvertaling betrekken bij de behandeling van de begroting 2020 – 2023 .

Kader

- Richtingendocument Deventer Verhaal, erfgoed en meer, maart 2016
- Het Nederlands Speelgoedmuseum, Deventer Verhaal, september 2016.
- Cultuurvisie 2020 -2024, Boeien en Bloeien, juni 2019
- Amendement Behoud speelgoedcollectie voor Deventer, 19 juni 2019

Argumenten voor en tegen

Het college heeft de opdracht uitgevoerd en brengt de uitkomsten van het onderzoek ter kennis van de raad.

Extern draagvlak (partners)

Deventer Verhaal en de pand eigenaren, resp. Vereniging Hendrick de Keyser (huidige locatie, Brink 47) Gemeente en VVV (Bergkerk) Franken Vastgoed (vml. kantongerecht Brink 11-12) en Vastgoed VBN (vml. bibliotheekgebouw Brink 69-70) zijn gevraagd inbreng te leveren. Partijen hebben hieraan voldaan voor zover binnen de beperkte tijd mogelijk was. Alleen Franken Vastgoed heeft specifiek aangegeven vooralsnog geen invulling te zullen geven aan de gestelde vragen.

Financiële consequenties

Het ziet er naar uit dat variant 0 haalbaar is binnen de financiële kaders zoals door de raad zijn gesteld.

Daarbij moeten we vaststellen dat er een alternatieve dekking gevonden moet worden voor de in de Cultuurvisie in het gekozen scenario 0 genoemde structurele posten:

o taakstelling i.v.m.investeringskosten Viking :	€ 40.000
o Burgerweeshuis:	€ 50.000
o programmageld incidentele Culturele Activiteiten:	€ 135.000.

Voor variant 1 geldt dat het concept wisselende presentaties op wisselende locaties zal leiden tot “verdringing” ten opzichte van de erfgoedprogrammering. Er is meer budget nodig dan € 75.000 om meer volwaardig inhoud te geven aan variant “1”. Het college kiest er voor om de structurele bijdrage voor programmering € 75.000 voor de periode Uitvoeringsprogramma cultuur 2021 - 2024, voor een totaalbedrag van € 300.000 eenmalig te dekken uit resterende eenmalige middelen.

In beide varianten blijft het wegvallen van de huurcompensatie voor de Waag een punt van zorg.

Aanpak/uitvoering

De raad kan de uitkomst en de financiële doorvertaling betrekken bij de behandeling van de begroting 2020 – 2023. Hierbij zal 2020 en overgangsjaar zijn. Het definitieve voorstel zal meegenomen worden in het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021 -2024, dat voor de behandeling van de begroting 2021 - 2024 aan de raad wordt aangeboden

Nadat de raad haar keuze heeft gemaakt zal het college een voorstel doen voor vervolgstappen.

RAADSMEDEDELING

Onderwerp	Onderzoek Varianten Speelgoedmuseum		
Mededelingennr	2019-001873	Portef.houder	Weth. Verhaar
Team	DEV-BLD	BenW-besluit d.d.:	22 oktober 2019

1. Inleiding: waarom deze mededeling

Bij de behandeling van de Cultuurvisie 2019-2024, Boeien en Bloeien, op 19 juni jl. heeft de raad bij amendement het college de opdracht gegeven om in samenspraak/samenwerking met Deventer Verhaal en pandeigenaren drie varianten voor de presentatie van de speelgoedcollectie uit te werken met voor- en nadelen. Ook is opdracht gegeven de consequenties van alle keuzes zorgvuldig in kaart te brengen en de uitkomst van het onderzoek te presenteren voor 1 oktober 2019. De varianten moeten zodanig zijn uitgewerkt, dat de raad ze onderling kan vergelijken en een keuze kan maken. De onderzoeksopdracht is voor het zomerreces aan de raad aangeboden. De raad betreft de uitkomst van het onderzoek en de financiële doorvertaling bij de behandeling van de begroting 2020 – 2023.

2. Kader

- Richtingendocument Deventer Verhaal, erfgoed en meer, maart 2016
- Het Nederlands Speelgoedmuseum, Deventer Verhaal, september 2016.
- Cultuurvisie 2020 -2024, Boeien en Bloeien, juni 2019
- Amendement Behoud speelgoedcollectie voor Deventer, 19 juni 2019

3. Kern van de boodschap

Het college biedt hierbij de uitkomsten van het onderzoek naar de varianten voor het Speelgoedmuseum Deventer aan uw raad aan.

Het onderzoek geeft inzicht in de consequenties en de haalbaarheid van de verschillende varianten voor de toekomst van de Deventer Speelgoedcollectie. Met het nu aanbieden van het onderzoeksrapport kan de raad de uitkomst en de financiële doorvertaling betrekken bij de behandeling van de begroting 2020 – 2023.

Net als in de Cultuurvisie Boeien en Bloeien spreekt het college de voorkeur uit voor variant 1, waarbij we nadere afspraken maken met Deventer Verhaal over de noodzakelijke eenmalige investeringen en over een extra structurele bijdrage, naast de bijdrage van € 75.000 voor beheer van de collectie, van € 75.000 voor programmering.

Het college kiest er voor om de structurele bijdrage voor programmering € 75.000 voor de periode Uitvoeringsprogramma cultuur 2021 - 2024, voor een totaalbedrag van € 300.000 eenmalig te dekken uit resterende eenmalige middelen.

Nadat de raad haar keuze tussen de varianten heeft gemaakt zal het college een voorstel doen voor vervolgstappen.

4. Nadere toelichting

Op 9 juli heeft het college de opdracht vastgesteld en aangeboden aan de raad. Wij hebben opdracht gegeven aan Mr. Gert-Jan (G.J.A.M.) van der Vossen van Holland Consulting Group dit onderzoek uit te voeren. De uitkomsten van dit onderzoek zijn op 9 oktober aangeboden aan het college. De onderzoeksperiode is, mede omdat het ook de periode van de zomervakantie bestrijkt, relatief kort. Om die reden is de in het amendement gestelde termijn van 1 oktober niet gehaald. Met het nu aanbieden van het onderzoeksrapport kan uw raad de uitkomst en de financiële doorvertaling nog

De verkenning en de inbreng van betrokkenen leiden volgens de onderzoeker tot de volgende tussenconclusies:

- a. Over variant 2A (Brink 11/12) kan in de context van dit onderzoek geen uitspraak worden gedaan vanwege het ontbreken van gegevens. Er is geen plan wat voldoet aan de kaders en kan dus afvallen.
- b. Uit de beschrijving van variant 2B (Brink 69/70) blijkt dat deze variant niet past binnen de financiële kaders en dus om die reden moet afvallen.
- c. De realistische vergelijking kan dus worden gedaan tussen de varianten "0":
Speelgoedmuseum op de huidige locatie en variant "1": wisselende presentaties op wisselende locaties.

Op basis van de laatste conclusie moet het volgende worden overwogen:

Variant 0

In de kern beschrijft variant "0" dat er in de context van het huidige pand (Brink 47) en binnen het budgettaire kader mogelijkheden zijn om het huidige Speelgoedmuseum substantieel te verbeteren (o.a. thematische presentatie, duurzaamheid, toegankelijkheid), hetgeen met een redelijke mate van zekerheid zal leiden tot een lichte groei van aantal bezoekers en tot een verbreding van het publiek dat zich aangetrokken voelt tot het museum. Vanuit het perspectief van Deventer Verhaal wordt daarmee geen invulling gegeven aan een meer spraakmakend museaal concept zoals dat op Brink 11/12 of 69/70 te realiseren zou zijn. Maar, hoe aantrekkelijk vanuit museaal perspectief ook, dat blijkt geen realistische vergelijking (zie tussenconclusie (a) en (b)). De verbetermogelijkheden in variant "0" zijn echter substantieel. Deventer Verhaal heeft aangegeven graag bereid te zijn hier invulling aan te geven.

Opgemerkt moet worden dat de calculatiegegevens in variant "0" nog niet 'hard' zijn. Naar verwachting duurt het tot eind oktober voordat hier sprake van kan zijn.

Publiek

Het aandeel van 23.000 - 30.000 bezoekers op het totaal van 2,9 mln toeristische bezoeken aan Deventer is beperkt. Gezien de beperkingen van de huidige locatie zal er in de programmering weinig ruimte zijn voor thematentoonstellingen die leiden tot herhaalbezoek.

Variant 1

Variant "1" beschrijft in feite een geheel ander concept. Van een fysiek museum is geen sprake. Wel ligt er nog een plicht om de collectie op een museaal verantwoorde wijze te beheren. Om een succesvol programma van wisselende presentaties op wisselende locaties neer te zetten is een programma organisatie nodig met een sterk oog voor marketing, communicatie en fondsenwerving vanuit een thematiek die aantrekkingskracht heeft. Ook is het zo dat de gewenste kennis en kunde op presentatie- en collectiegebied per presentatie sterk kan wisselen. Een flexibele organisatievorm ligt dan meer voor de hand dan een vaste bezetting. Maar vanzelfsprekend zijn combinaties mogelijk. Deventer Verhaal houdt er in deze variant dan ook terecht rekening mee dat er frictiekosten kunnen ontstaan om van het ene naar het andere model te gaan.

Zoals door Deventer Verhaal is beschreven en ook aannemelijk is, is een budget van € 75.000 niet toereikend om de collectie actief te beheren (inclusief bruiklenen). Om inhoud te geven aan 'wisselende presentaties op wisselende locaties' kan een beroep worden gedaan om de organisatie en het programmabudget van Deventer Verhaal. Dat zal echter leiden tot "verdringing" ten opzichte van de erfgoedprogrammering. Incidenteel kan er natuurlijk wel een keer een combinatie tussen een erfgoedpresentatie en een presentatie op basis van de Speelgoedcollectie worden gemaakt, maar dat is een wel erg beperkte invulling van het begrip 'wisselende presentaties op wisselende locaties'.

Er is dus meer budget nodig dan € 75.000 om meer volwaardig inhoud te geven aan variant "1". Deventer Verhaal heeft een indicatie gegeven van wat zij mogelijk achten met een jaarlijks budget van € 225.000. Varianten in de samenstelling van het programma zoals Deventer Verhaal dat heeft

geschetst, inclusief een programma voor minder geld, zijn natuurlijk mogelijk. Dat betekent vervolgens vanzelfsprekend wel dat de meerwaarde van die variant voor de stad dan ook afneemt.

Publiek

Met een thematentoonstelling eens in de twee/drie jaar kunnen per keer 15 - 25.000 bezoekers bereikt worden. Ook dat is een bescheiden aandeel op het totaal van 2,9 mln toeristische bezoeken aan Deventer. Marketingtechnisch kan er volgens ...indeventer! met incidentele programmering, indien er voldoende marketingkracht achter de programmering zit, meer exposure voor de Deventer bereikt worden.

Concluderend lijkt de afweging zich te concentreren op:

Variant 0:

de optie om het bestaande Speelgoedmuseum beter neer te zetten, aantrekkelijker voor het publiek en gebruik te maken van de historische waarde van het pand.

Daarbij moeten we vaststellen er structureel € 300.000 nodig blijft voor de exploitatie en dat er een alternatieve dekking gevonden moet worden voor de in de Cultuurvisie in het gekozen scenario 0 genoemde posten:

o taakstelling i.v.m. investeringskosten Viking:	€ 40.000
o Burgerweeshuis:	€ 50.000
o programmageld Incidentele Culturele Activiteiten:	€ 135.000

Voor eenmalige investeringen en frictiekosten wordt in deze variant rekening gehouden met investeringskosten van in totaal €600.000 - € 900.000.

Met het hiervoor gereserveerde bedrag van € 1.400.000 blijft er, indien wordt gekozen voor deze variant, ruimte tussen de € 800.000 en € 500.000 voor de in de Cultuurvisie genoemde eenmalige bestedingen:

o MIMIK incidentele impuls	€ 250.000
o energiemaatregelen de Waag	€ 400.000

Dit betekent dat het allereerst onzeker is of er voldoende geld beschikbaar blijft voor de energiebesparingsmaatregelen in de Waag.

Variant 1:

de optie om de Speelgoedcollectie nog te beheren, maar af te zien van het fysieke museum en in beperkte mate wisselende presentaties op wisselende locaties te organiseren met een relatie naar de speelgoedcollectie.

Net als in de Cultuurvisie Boeien en Bloeien spreekt het college de voorkeur uit voor variant 1, waarbij we nadere afspraken maken met Deventer Verhaal over de noodzakelijke eenmalige investeringen, en over een extra structurele bijdrage (naast de bijdrage van € 75.000 voor beheer van de collectie) van € 75.000 voor programmering. Wij hebben hierbij oog voor het signaal vanuit de stichting Deventer Verhaal dat er alsnog middelen voor de programmering noodzakelijk blijven. Het is echter minder dan het bedrag van € 225.000 dat door Deventer Verhaal wordt genoemd in haar notitie. Wij gaan met Deventer Verhaal in gesprek om te bezien welke programmering mogelijk is met een budget van € 75.000.

We kiezen er voor om de structurele bijdrage voor programmering € 75.000 voor de periode Uitvoeringsprogramma cultuur 2021 - 2024, voor een totaalbedrag van € 300.000 eenmalig te dekken uit resterende eenmalige middelen.

We gaan er van uit dat 2020 een overgangsjaar is om de bestaande verplichtingen voor de permanente presentatie af te bouwen. Voor eenmalige uitgaven wordt in deze variant rekening gehouden met frictiekosten voor afbouw van de museumorganisatie en investeringskosten van in totaal € 455.000 - € 480.000.

Met het hiervoor gereserveerde bedrag van € 1.400.000 blijft er, indien wordt gekozen voor deze variant, ruimte van ruim € 600.000 voor oa. de in de Cultuurvisie genoemde eenmalige bestedingen:

o MIMIK incidentele impuls	€ 250.000
o energiemaatregelen de Waag	€ 350.000 i.p.v. 400.000

Het is aan de Gemeenteraad om deze afweging te maken. Gezien het lange verloop van de discussie kan alleen maar aanbevolen worden een beslissing te nemen die helderheid schept voor alle betrokken partijen. Het is in dat verband te betreuren dat de gegevens over variant "0" nog niet 'hard' zijn. Deze gegevens verwachten wij in de loop van oktober, voor de begrotingsbehandeling.

AMENDEMENT

Raadsvergadering 19 juni 2019

Agendapunt	12. Cultuurvisie 2019-2024
Onderwerp	Behoud speelgoedcollectie voor Deventer
Indieners	Jan Schuring (D66), Anke Hamstra (PvdA), Henk Groothuis (CDA), Hennie Eltink (Gemeentebelang)
Mede-indieners	

Voorgesteld wordt:

De tekst onder de punt over Erfgoed (pag 23) van de cultuurvisie als volgt te wijzigen:

1. De Waag is een geschikte basis voor de presentatie Deventer Geschiedenis en het Deventer Verhaal is de organisatie om de museale collecties (waaronder de speelgoedcollectie) te beheren en te (laten) presenteren.
2. Consistent en in lijn met de eerdere besluitvorming over de museale collecties in Deventer, worden drie varianten uitgewerkt voor de presentatie van de speelgoedcollectie.
 - Nul variant is voortzetting van het Speelgoedmuseum op de huidige locatie (Brink 47) met een eenmalige investering in de vernieuwing van de presentaties en verbetering van de toegankelijkheid en faciliteiten
 - Variant 1 is een voortzetting van het museum als een reeks van wisselende presentaties van (delen van) de collectie op wisselende locaties in de gemeente.
 - Variant 2 is voortzetting als een vernieuwd Speelgoedmuseum met mede-presentaties van (delen van) de museale collecties op een vaste locatie aan de Brink.
3. Het College krijgt de opdracht om in samenspraak/samenwerking met Deventer Verhaal en pandeigenaren deze drie varianten uit te werken met voor- en nadelen en de consequenties van alle keuzes zorgvuldig in kaart te brengen en te de uitkomst van het onderzoek te presenteren voor 1 oktober 2019. De varianten moeten zodanig zijn uitgewerkt, dat de raad ze onderling kan vergelijken en een keuze kan maken.
4. Tot het moment van besluitvorming blijft het jaarlijks gereserveerde bedrag van €300.000,- beschikbaar als exploitatiesubsidie, alsmede het deel van de gereserveerde € 1.4 mln dat nodig is voor de realisatie van de gekozen variant. Deze bedragen gelden als maximaal financieel kader voor de varianten voor wat betreft de gemeentelijke bijdrage.
5. De onderzoeksopdracht wordt voor het zomerreces ter beoordeling aan de raad aangeboden.
6. De raad betreft de uitkomst van het onderzoek en de financiële doorvertaling bij de behandeling van de begroting 2020 – 2023.

De punten 5 en 6 op bladzijde 23 worden hernummerd tot 7 en 8.

De tabellen op pag. 26-27 worden te zijner tijd gewijzigd overeenkomstig de financiële keuzen.

Toelichting:

De indieners van het amendement willen vasthouden aan de middels diverse raadsbesluiten ingezette koers om de speelgoedcollectie te blijven tonen in een aantrekkelijke setting voor bezoekers en bewoners van Deventer. Dit kan door middel van twee hoofdopties (naast de huidige situatie). Die zijn kort omschreven in het amendement. Het onderzoek wordt, na instemming met de onderzoeksopdracht, voor 1 oktober 2019 aan de raad gepresenteerd waarna bij de behandeling van de begroting 2020 – 2023 een finale keuze inclusief financiële doorvertaling wordt gemaakt.

Dat betekent ook dat de financiële paragraaf van de voorliggende cultuurvisie nog niet definitief kan worden vastgesteld, omdat de financiële dekking voor een aantal voorstellen zijn gevonden in de vrijvallende budgetten (structurele en incidentele middelen), die tot voor kort voor het Speelgoedmuseum waren gereserveerd. Dat geldt voor:

- investeringskosten Viking (taakstelling uit 2016),
- exploitatiesubsidie Burgerweeshuis,
- programmageld incidentele culturele activiteiten,
- energiematregelen Waag,
- eenmalige bijdrage aanloopkosten MIMIK en
- incidentele knelpunten Kunst en Cultuur.

Besluitvorming zoals beschreven in de Cultuurvisie op blz. 23 onder "Erfgoed", punt 2, 3 en 4 wordt ook uitgesteld tot de begrotingsbehandeling 2020 – 2023, die eind 2019 zal plaatsvinden.

Raadsvergadering d.d. 2019

BESLUIT: Met algemene stemmen aangenomen.

Concept
Opdracht onderzoek varianten Speelgoedmuseum
2 juli 2019

Op 19 juni heeft de raad besloten:

“De tekst onder de punt over Erfgoed (pag 23) van de cultuurvisie als volgt te wijzigen:

1. De Waag is een geschikte basis voor de presentatie Deventer Geschiedenis en het Deventer Verhaal is de organisatie om de museale collecties (waaronder de speelgoedcollectie) te beheren en te (laten) presenteren.

2. Consistent en in lijn met de eerdere besluitvorming over de museale collecties in Deventer, worden drie varianten uitgewerkt voor de presentatie van de speelgoedcollectie.

- Nul variant is voortzetting van het Speelgoedmuseum op de huidige locatie (Brink 47) met een eenmalige investering in de vernieuwing van de presentaties en verbetering van de toegankelijkheid en faciliteiten

- Variant 1 is een voortzetting van het museum als een reeks van wisselende presentaties van (delen van) de collectie op wisselende locaties in de gemeente.

- Variant 2 is voortzetting als een vernieuwd Speelgoedmuseum met mede-presentaties van (delen van) de museale collecties op een vaste locatie aan de Brink.

3. Het College krijgt de opdracht om in samenspraak/samenwerking met Deventer Verhaal en pandeigenaren deze drie varianten uit te werken met voor- en nadelen en de consequenties van alle keuzes zorgvuldig in kaart te brengen en te de uitkomst van het onderzoek te presenteren voor 1 oktober 2019. De varianten moeten zodanig zijn uitgewerkt, dat de raad ze onderling kan vergelijken en een keuze kan maken.

4. Tot het moment van besluitvorming blijft het jaarlijks gereserveerde bedrag van €300.000,- beschikbaar als exploitatiesubsidie, alsmede het deel van de gereserveerde € 1.4 mln dat nodig is voor de realisatie van de gekozen variant. Deze bedragen gelden als maximaal financieel kader voor de varianten voor wat betreft de gemeentelijke bijdrage.

5. De onderzoeksopdracht wordt voor het zomerreces ter beoordeling aan de raad aangeboden.

6. De raad betreft de uitkomst van het onderzoek en de financiële doorvertaling bij de behandeling van de begroting 2020 – 2023 “

Actoren:

Bij de uitvoering van de opdracht onderscheiden we drie actoren, met elk een eigen onderscheiden verantwoordelijkheid:

De gemeente Deventer is eigenaar van de Speelgoedcollectie, die in beheer is ondergebracht bij de Stichting Deventer Verhaal. De afspraken daaromtrent zijn vastgelegd in de collectiebeheersovereenkomst die dateert uit 2015.

De gemeente Deventer is subsidiegever aan de Stichting Deventer Verhaal.

De gemeente, college van B en W, is opdrachtgever van dit onderzoek.

De Stichting Deventer Verhaal is de verantwoordelijke rechtspersoon voor de uitvoering van de museale taken met betrekking tot collectiebeheer, -ontsluiting en presentatie van de Deventer Speelgoedcollectie. Het is aan Deventer Verhaal om beknopte museale concepten voor deze drie verschillende scenario's uit te werken, om voor ieder concept een programma van eisen op te stellen en om de consequenties van de mogelijke keuzes (afweging van voor- en nadelen, financiële gevolgen, etc.) in beeld te brengen.

De pandeigenaren:

Dit zijn de pandeigenaar van de huidige locatie van het Speelgoedmuseum (variant 0), de eigena(a)r(en) van beschikbare locaties voor tijdelijke tentoonstellingen (variant 1), en de pandeigenaren van locaties aan de Brink waarvan bekend is dat zij het Speelgoedmuseum willen huisvesten (variant 2).

De opdracht:

De drie varianten uit te werken met voor- en nadelen en de consequenties van alle keuzes zorgvuldig in kaart te brengen en te de uitkomst van het onderzoek te presenteren voor 1 oktober 2019. De varianten moeten zodanig zijn uitgewerkt, dat de raad ze onderling kan vergelijken en een keuze kan maken.

Uitvoering:

Het proces kent de volgende stappen:

1. Beschrijving programmeringsopzet van de presentatieactiviteiten en concretisering van de minimale eisen (Programma van Eisen, PVE) die worden gesteld aan een pand voor de permanente presentatie van de Speelgoedcollectie.
2. Voorstel pandeigenaar hoe het PVE in hun pand kan worden gerealiseerd en onder welke voorwaarden het kan worden gehuurd door de Stichting Deventer Verhaal voor de permanente presentatie van de Speelgoedcollectie. (huurprijs, demarcatie, looptijd huurovereenkomst etc..)
3. Exploitatieopzet per locatie adhv bieding pandeigenaar.
4. Onafhankelijke toetsing van de afzonderlijk voorstellen op gestelde voorwaarden, op haalbaarheid, en weging van de voorstellen.

De gemeente stelt een projectleider aan die de uitvoering van de opdracht aanstuurt. De projectleider communiceert rechtstreeks met de gemeente en is aanspreekpunt voor de verschillende betrokken partijen. Hij/zij stuurt de deel opdrachten aan , bewaakt het proces, levert de benodigde input (bijvoorbeeld het PVE) aan bij de pandeigenaren en fungeert als tussenpersoon in dit proces.

Het resultaat:

De uitvoering van deze opdracht kent een aantal deel opdrachten:

Deventer Verhaal levert per variant

- Een beknopt voorstel voor de programmering en presentatie van de Speelgoedcollectie en een voorstel voor de eisen aan het gebouw (PVE)
Voor wat betreft de permanente locaties geldt het concept Nederlands Speelgoedmuseum opgesteld door de stichting Deventer Verhaal dd. 26 september 2016 als uitgangspunt. Voor de presentatie op wisselende locaties is het Richtingendocument Deventer Verhaal, Erfgoed en Meer (DSP, maart 2014) het vertrekpunt.
- Per pand een concept voor programmering, prestaties en exploitatie met een meerjarenbegroting.

Pandeigenaren:

Per variant wordt aan betrokken pandeigenaren gevraagd een voorstel te doen onder welke voorwaarden zij het PVE kunnen realiseren en het pand beschikbaar kunnen stellen aan de stichting Deventer Verhaal:

- Beschrijving van de ruimte: oppervlak, technische specificaties, kwaliteitsniveau (bij voorkeur gevisualiseerd),
- Het tijdstip van beschikbaarheid,
- De hoogte van de huur en de duur van de huurovereenkomst,
- De demarcatie van verantwoordelijkheden tussen huurder en verhuurder voor investeringen en onderhoud aan het gebouw en bij de inrichting.

In het voorstel bij variant 0 is opgenomen

- Een overzicht van afspraken met pandeigenaar (ver. Hendrick de Keyser) om het pand voor de komende 10 jaar te laten voldoen aan actuele eisen voor de museale presentatie van de Speelgoedcollectie.

In het voorstel bij variant 1 is opgenomen

- Concretisering van het programmeringsconcept als een reeks van wisselende presentaties van (delen van) de collectie op wisselende locaties in de gemeente, aan de hand van de beschrijving van de collectie en de totale programmering van de Stichting Deventer Verhaal. Hiervoor zal een volledig nieuw concept moeten worden opgesteld door Deventer Verhaal. Gezien de gewenste doorlooptijd van de opdracht zal worden gewerkt met museale concepten op hoofdlijnen. Dit lagere detailniveau heeft automatisch tot gevolg dat grotere risicomarges moeten worden gehanteerd
- Beschrijving van mogelijke locaties en evt. specifieke eisen

In het voorstel bij variant 2 is opgenomen:

- Het voorstel heeft betrekking op tenminste twee locaties
- Een Programma Van Eisen voor de nieuwe huisvesting van het Speelgoedmuseum opgesteld onder verantwoordelijkheid van de Stichting Deventer Verhaal
- Voor variant 2 wordt ook gevraagd om de gevolgen voor medepresentaties van (delen van) de museale collecties te onderzoeken.
- Het is van belang dat daarbij wel duidelijk te herleiden is welke kosten samenhangen met het speelgoedmuseum en welke kosten aan de andere opgaven toe zijn te rekenen. Alleen zo kan een goede afweging tussen de verschillende scenario's worden gemaakt.
- Een door de eigenaar ondertekend document waarin staat hoe de eigenaar dat PVE gaat realiseren, en de voorwaarden waaronder het kan worden verhuurd aan de stichting Deventer Verhaal. In die afspraken zijn de demarcatie van verantwoordelijkheden tussen Stichting Deventer Verhaal en de pandeigenaar bij de planvoorbereiding en de realisatie en in de exploitatie vastgelegd.
- Een concept huurovereenkomst op hoofdlijnen
- Een investeringsraming en een exploitatieopzet van het Nederlands Speelgoedmuseum aangevuld met een stappenplan voor de realisatie, de toedeling van investeringskosten en wederzijdse financiële verplichtingen

Toetsing:

De plannen zullen in opdracht van het college worden getoetst aan het inhoudelijk concept voor het Speelgoedmuseum, de wettelijke bepalingen voor erfgoedcollecties zoals vastgelegd in de Erfgoedwet, de Museumnorm 2015 en de door de raad gestelde criteria. Tevens wordt de financiële haalbaarheid beoordeeld.

Organisatie:

Ambtelijk opdrachtgever: gemeente, Programmamanager Kunst, Cultuur en Erfgoed

Projectleider: voor deze opdracht wordt een extern projectleider aangesteld die zorg draagt voor de uitvoering van de opdracht en afspraken op onderdelen met de verschillende stakeholders.

Opdrachtnemers: Deventer Verhaal, pandeigenaren, toetsers

Communicatie:

Na vaststelling van deze opdracht zullen de betrokken stakeholders worden geïnformeerd over de aanpak; zij zullen verzocht worden om mee te werken aan de uitvoering.

Kosten:

De kosten voor de uitvoering van de opdracht (voor projectleider, externe toetsing) zullen worden gedekt uit de gereserveerde investeringsmiddelen. Wij maken met Deventer Verhaal nadere afspraken over een beperkte bijdrage in de extra te maken kosten in verband met dit onderzoek. Van de pandeigenaren wordt verwacht dat zij de door hen te maken kosten voor eigen rekening nemen.

Tijdplanning:

- 9 juli: college stelt opdracht vast en legt deze met een raadsmededeling voor aan de raad
- 18 juli: verstrekking totaal opdracht
Deelverzoeken aan actoren; en maken van procesafspraken.
- Juli/augustus: uitvoering opdracht: opstellen pve, vertalen in voorstel pandeigenaar, opstellen investerings- en exploitatie raming,
- 2 september: conceptresultaten van voorstellen Deventer Verhaal en pandeigenaren bij Projectleider
- 9 september: eindresultaten van voorstellen Deventer Verhaal en pandeigenaren bij de gemeente
- 16 september: Onafhankelijke toetsing door externe partij klaar
- 24 september: college legt de resultaten verkenningen, met toetsing, voor aan het presidium,

Plan van aanpak

Onderzoek Varianten Spiegelgoedmuseum

Juli 2019

1. Inleiding en doel

Dit is het plan van aanpak gericht op het uitvoeren van de opdracht van het College van B&W van de gemeente Deventer, ter invulling van het besluit¹ van de Gemeenteraad van Deventer bij de bespreking van de Cultuurvisie 2019 – 2024 Boeien en Bloeien op 19 juni 2019. Het College heeft in vervolg daarop de 'Opdracht onderzoek varianten Spiegelgoedmuseum' vastgesteld op 2 juli 2019².

De opdracht is kortweg het uitwerken van drie varianten voor de presentatie van de speelgoedcollectie. Daarbij dienen de voor- en nadelen te worden aangegeven en de consequenties van alle keuzes zorgvuldig in kaart te worden gebracht. De varianten moeten zodanig zijn uitgewerkt, dat de raad ze onderling kan vergelijken en een keuze kan maken.

Voor 1 oktober 2019 moet de uitkomst van het onderzoek kunnen worden gepresenteerd. Dat betekent echter dat op 9 september a.s. de eindresultaten van de opdracht beschikbaar moeten zijn voor de Gemeente, zodat er voldoende tijd overblijft voor onafhankelijke toetsing door een externe partij en de (eventuele) standpuntbepaling door het College.

Mede gezien de vakantieperiode is er relatief weinig tijd beschikbaar om de varianten in kaart te brengen en uit te werken. Dat betekent o.a. dat:

- Het van belang is om de energie zo effectief mogelijk aan te wenden. Dit plan van aanpak is daarbij een hulpmiddel;
- In de eindrapportage zo goed als mogelijk zal de 'hardheid' van de gegevens en informatie zal worden aangegeven;
- Gezocht zal worden naar een manier van presenteren van ieder van de varianten, waarmee sprake kan zijn van een realistische vergelijking met de andere varianten.

Overigens is bij het opstellen van dit plan dankbaar gebruik gemaakt van de eerder genoemde opdracht.

Achtereenvolgens komen in dit plan van aanpak aan de orde:

- De varianten samengevat en kort toegelicht
- Kaders en uitgangspunten
- Verdeling rollen en verantwoordelijkheden
- Elementen van de varianten
- Stappen en planning
- Organisatie
- Risicofactoren

Nadat het plan van aanpak door de gemeente is geaccordeerd wordt het plan uitsluitend met instemming van de gemeente nog aangepast indien actuele omstandigheden dat vragen.

¹ Het besluit van de Gemeenteraad van Deventer is bijgevoegd als onderdeel van de opdracht van het College van B&W van Deventer in bijlage 1

² De opdracht van het College van B&W van Deventer is bijgevoegd als bijlage 1

Plan van aanpak Onderzoek Varianten Speelgoedmuseum

Juli 2019

2. De varianten samengevat en kort toegelicht

In het besluit van de Gemeenteraad worden drie varianten benoemd:

Nul variant

Voortzetting van het Speelgoedmuseum op de huidige locatie (Brink 47) met een eenmalige investering in de vernieuwing van de presentaties en verbetering van de toegankelijkheid en faciliteiten.

Variant 1

Voortzetting van het museum als een reeks van wisselende presentaties van (delen van) de collectie op wisselende locaties in de gemeente.

Variant 2

Voortzetting als een vernieuwd Speelgoedmuseum met mede-presentaties van (delen van) de museale collecties op een vaste locatie aan de Brink.

Bij de varianten dient op voorhand het volgende te worden opgemerkt.

- (a) Uit punt 1 van het besluit van de Gemeenteraad vloeit voort dat de rol van Deventer Verhaal als volgt is: 'Deventer Verhaal is de organisatie om de museale collecties (waaronder de speelgoedcollectie) te beheren en te (laten) presenteren.' Dit betekent dat Deventer Verhaal voor iedere variant een globaal presentatie-plan levert. De laatste toevoeging (te (laten) presenteren) betekent dat Deventer Verhaal ook derden kan betrekken bij het vormgeven / verzorgen van de presentaties, dan wel initiatieven van derden faciliteert.
- (b) Vervolgens worden drie varianten geschetst, die als kenmerkende verschil hebben het al of niet gebruik maken van een vaste locatie (de varianten nul en 2) of het gebruik maken van wisselende locaties (variant 1). Bij ieder van de varianten bestaan wel beelden van de locaties waar het dan voornamelijk om gaat. Dat is ook nodig, want er is pas sprake van een volwaardige variant als het presentatieplan is gekoppeld aan één of méér locatie(s).
- (c) Bij de Nul variant is de locatie duidelijk: Brink 47. Over eventuele verbetering van de toegankelijkheid en faciliteiten zal afgestemd moeten worden met de vastgoedpartij waarvan het pand wordt gehuurd: Vereniging Hendrick de Keyzer.
- (d) Bij variant 1 is op voorhand geen beperking gesteld aan de mogelijke locaties. Het ligt voor de hand dat de Bergkerk als mogelijke locatie in de beschrijving van deze variant wordt betrokken, maar ook andere locaties zijn mogelijk. Het is niet noodzakelijk dat per locatie een plan wordt gemaakt. Het gaat er in deze variant om dat een presentatieconcept op wisselende locaties wordt beschreven (zie ook uitgangspunt III in paragraaf 3 hierna).
- (e) Bij variant 2 is sprake van tenminste twee opties:
 - a. Het voormalige Kantongerecht op Brink 11-12
 - b. De voormalige bibliotheek op Brink 69-70Vooralsnog wordt er vanuit gegaan dat er geen andere opties beschikbaar zijn.

Plan van aanpak Onderzoek Varianten Spiegelgoedmuseum

Juli 2019

3. Kaders en uitgangspunten

I. Budgettair kader

In het amendement wordt onder punt 4 gesproken over de gemeentelijke bijdrage.

Er staat "Deze bedragen gelden als maximaal financieel kader voor de varianten voor wat betreft de gemeentelijke bijdrage". In de tekst wordt dus geen onderscheid gemaakt per variant. Bij de keuze door de Raad kan dan in feite worden vergeleken: wat is de (maatschappelijke / culturele / economische) toegevoegde waarde van de genoemde bedragen (max 1,4 mln. investering en max 0,3 mln. jaarlijkse bijdrage).

Bij variant 1 (wisselende presentaties) is het college in de cultuurvisie uitgegaan van het huidige subsidiebudget voor Deventer verhaal (€ 75.000 voor opslag en beheer speelgoedcollectie), waarbij het gereserveerde eenmalige en overige structurele geld vrijvalt voor andere ambities in de cultuur begroting. Dit is dus feitelijk "variant 1 uitgewerkt binnen de Cultuurvisie". In de beschrijving van de varianten dient tenminste aan deze variant invulling te worden gegeven.

Verder geldt voor alle varianten dat het investeringsbedrag van € 1,4 mln. is bestemd voor investeringen in de museale programmering. Het kan dan gaan om museale inrichting, museale verbouwing en plankosten en projectkosten, die op de genoemde museale aanpassingen betrekking hebben. Investerings in de desbetreffende panden zelf (aard en nagelvast) dienen terug te komen in de huursom, die door de desbetreffende pandeigenaar in rekening wordt gebracht en vallen dus niet in het investeringsbudget van € 1,4 mln.

II. Voor variant 0 en 2 (vaste locaties) geldt het concept Nederlands Spiegelgoedmuseum dd. 26/09/16 als uitgangspunt (opgesteld door Deventer Verhaal).

III. Voor variant 1 (wisselende locaties) geldt het Richtingendocument Deventer Verhaal, Erfgoed en Meer (DSP, maart 2014) als het vertrekpunt. Het gaat dan specifiek over hoofdstuk 3 van dit rapport, waarin het concept van "Het Deventer Verhaal, erfgoed en meer" is beschreven.

IV. Mogelijkheid tot participatie in Museumjaarkaart is geen exclusieve randvoorwaarde of hard kader. Naar verwachting zal die participatie in de verschillende varianten wel worden nagestreefd.

Plan van aanpak Onderzoek Varianten Spiegelgoedmuseum

Juli 2019

4. Verdeling rollen en verantwoordelijkheden

Uitgegaan wordt van de volgende actoren:

- Gemeente Deventer
- Stichting Deventer Verhaal
- Pandeigenaren
- Overige samenwerkingspartners

Hierna wordt op de rol en verantwoordelijkheden van ieder van deze actoren ingegaan.

Gemeente Deventer

De gemeente Deventer is eigenaar van de Spiegelgoedcollectie, die in beheer is ondergebracht bij de Stichting Deventer Verhaal. De afspraken daaromtrent zijn vastgelegd in de collectiebeheersovereenkomst die dateert uit 2015. De gemeente Deventer is subsidiegever aan de Stichting Deventer Verhaal.

De gemeente, college van B en W, is opdrachtgever van dit onderzoek.

Stichting Deventer Verhaal

De Stichting Deventer Verhaal is de verantwoordelijke rechtspersoon voor de uitvoering van de museale taken met betrekking tot collectiebeheer, -ontsluiting en presentatie van de Deventer Spiegelgoedcollectie. Het is aan Deventer Verhaal om de museale concepten voor deze drie verschillende scenario's uit te werken, om voor ieder concept een programma van eisen op te stellen en om de consequenties van de mogelijke keuzes (afweging van voor- en nadelen, financiële gevolgen, etc.) in beeld te brengen. Meer in het bijzonder beschrijft Deventer Verhaal voor ieder van de varianten en opties daarin:

- Een museaal concept met globale programmeringsopzet (variant 0, 1 en 2);
- Een op de desbetreffende variant en optie daarin (dat geldt specifiek voor variant 2: variant 2A: voormalig Kantongerecht en variant 2B: voormalige bibliotheek) toegesneden programma van eisen voor de museale presentatie. Input van de pandeigenaren over de beschikbare ruimte (kwaliteit en kwantiteit) is daarvoor nodig;
- Een globaal exploitatieoverzicht per variant, inclusief de huursom van het desbetreffende pand, waarin het voorstel van de desbetreffende pandeigenaren voor eventuele aanpassing van het desbetreffende pand op de variant/optie is meegenomen;
- Een overzicht van de (museale) investeringen die per variant / optie nodig zijn.
- In het kader van de vergelijkbaarheid van ieder van de varianten wordt ook aangegeven met welke onzekerheidsmarge in de desbetreffende gegevens per variant rekening moet worden gehouden.

De pandeigenaren

Dit zijn de pandeigenaar van de huidige locatie van het Spiegelgoedmuseum (variant 0),

De mogelijke eigena(a)r(en) van beschikbare locaties voor tijdelijke tentoonstellingen (variant 1), en de pandeigenaren van locaties aan de Brink waarvan bekend is dat zij het Spiegelgoedmuseum willen huisvesten (variant 2).

In het navolgende overzicht zijn de actoren, die per variant direct betrokken zijn, opgenomen.

Plan van aanpak Onderzoek Varianten Spiegelgoedmuseum

Juli 2019

Variant	Museaal	Vastgoed
0. Huidig locatie	<ul style="list-style-type: none">• Deventer Verhaal	<ul style="list-style-type: none">• Vereniging Hendrik de Keyzer
1. Wisselende presentaties	<ul style="list-style-type: none">• Deventer Verhaal	<ul style="list-style-type: none">• Bergkerk Deventer / Gemeente Deventer• Nog nader te benoemen
2. Voortzetting / andere locatie		
2A Vml. Kantongerecht	<ul style="list-style-type: none">• Deventer Verhaal	<ul style="list-style-type: none">• Franken Vastgoed
2B Vml. Bibliotheek	<ul style="list-style-type: none">• Deventer Verhaal	<ul style="list-style-type: none">• Vastgoed VBN

Overige samenwerkingspartners

Vanzelfsprekend kan per variant ook sprake zijn van andere samenwerkingspartners. Het is aan Deventer Verhaal om in dat geval de samenwerkingspartners te benoemen en de verdeling van verantwoordelijkheden met die partner(s) in de desbetreffende variant te beschrijven.

Vastgesteld

Plan van aanpak Onderzoek Varianten Spiegelgoedmuseum

Juli 2019

5. Elementen van de varianten

Uiteindelijk dient een rapportage beschikbaar te zijn voor het College van B&W en de Gemeenteraad, waarin de varianten onderling kunnen worden vergeleken. Daarom is het van belang dat de elementen van de varianten zo goed als mogelijk beschreven zijn.

Hierna volgt de voorlopige specificatie. Gestreefd wordt deze specificatie 'vast te zetten' gedurende de uitvoering van deze opdracht. In bijzondere situaties kunnen nog wijzigingen worden aangebracht, mits met instemming van de Gemeente.

Voor elke variant wordt beschreven:

- (1) Een museaal concept met globale programmeringsopzet (schets, typering);
- (2) Het op de locatie toegesneden programma van eisen voor de in de variant te gebruiken locatie(s), onder andere omvattende:
 - A. beschrijving van de vereiste ruimtes: oppervlak, hoogte, functies
 - B. technische specificaties per ruimte, inclusief:
 - i. klimatologische eisen (o.a. temperatuur, luchtvochtigheid, beheersbaarheid)
 - ii. eisen ten aanzien van licht, verlichting, afscherming zonlicht;
 - iii. eisen ten aanzien van geluid (-demping)
 - beschikbaarheid per dag / week / feestdagen / op jaarbasis
 - C. eisen ten aanzien van beveiliging
- (3) Een beschrijving van de 'match' van de gevraagde locatie(s) met de beschikbaar gestelde locaties
- (4) De verdeling van verantwoordelijkheden tussen huurder en verhuurder voor investeringen en onderhoud aan het gebouw en bij de inrichting.
- (5) De hoogte van de huur en de duur van de huurovereenkomst;
- (6) De globale uitwerking in programmering en exploitatie gedurende vier jaar (2021 – 2024).
- (7) Het voor de desbetreffende variant / optie relevante investeringsprogramma
- (8) Een beschrijving van de 'opbrengsten' van programma en presentatie in de meerjaren-periode in termen van cultureel en maatschappelijk rendement, waar mogelijk inclusief (in willekeurige volgorde) een bijdrage aan:
 - A. samenwerking binnen en tussen de programmaliijnen;
 - B. nieuwe initiatieven en ontwikkelingen
 - C. optimale inzet bestaande faciliteiten
 - D. het brede palet van het culturele aanbod
 - E. aantrekkelijk voor bestaande en nieuwe doelgroepen (publieksbereik in kwaliteit en inschatting van kwantiteit, inclusief te verwachten bezoekersaantallen)Opgemerkt moet worden dat een gedetailleerde uitwerking van initiatieven en plannen op deze gebieden meer tijd vraagt. Dat geldt ook voor te maken afspraken met betrokken partners. Het gaat hier dus om eerste (maar wel onderbouwde) indicaties.

Specifiek, voorzover onder de voorgaande punten niet aan de orde, worden ook in kaart gebracht de (bijdrage aan):

 - F. mogelijkheden om de Spiegelgoedcollectie voor programmering en presentaties in te zetten;
 - G. educatie in brede zin
 - H. stimulering nationaal, regionaal, lokaal toerisme
 - I. het economische effect van ieder van de varianten voor Deventer.
- (9) Een globale integrale risico inventarisatie (met behulp van een nog nader aan te geven model)

Plan van aanpak Onderzoek Varianten Speelgoedmuseum

Juli 2019

Specifiek per variant wordt daar aan toegevoegd / verbijzonderd:

Variant 0

- Een overzicht van afspraken met pandeigenaar (ver. Hendrick de Keyser) om het pand voor de komende 5 jaar te laten voldoen aan actuele eisen voor de museale presentatie van de Speelgoedcollectie.

Variant 1

- Concretisering van het globale programmeringsconcept als een reeks van wisselende presentaties van (delen van) de collectie op wisselende locaties in de gemeente, aan de hand van de beschrijving van de collectie en de totale programmering van de Stichting Deventer Verhaal. Gezien de gewenste doorlooptijd van de opdracht zal dit in de uitwerking van de variant vooral gaan over soort activiteiten/tentoonstellingen, frequentie, mogelijke locaties en invloed op de totale programmering van de Stichting Deventer Verhaal.
- Beschrijving van mogelijke locaties en evt. specifieke eisen

Variant 2

- Het voorstel heeft betrekking op tenminste twee locaties
- Een Programma van Eisen voor de nieuwe huisvesting van het Speelgoedmuseum opgesteld onder verantwoordelijkheid van de Stichting Deventer Verhaal
- Voor variant 2 wordt ook gevraagd om de gevolgen voor medepresentaties van (delen van) de museale collecties te onderzoeken.
- Het is van belang dat daarbij wel duidelijk te herleiden is welke kosten samenhangen met het speelgoedmuseum en welke kosten aan de andere opgaven toe zijn te rekenen. Alleen zo kan een goede afweging tussen de verschillende scenario's worden gemaakt.
- Een door de eigenaar ondertekend document waarin staat hoe de eigenaar dat PVE gaat realiseren, en de voorwaarden waaronder het kan worden verhuurd aan de stichting Deventer Verhaal. In die afspraken zijn de verdeling van verantwoordelijkheden tussen Stichting Deventer Verhaal en de pandeigenaar bij de planvoorbereiding en de realisatie en in de exploitatie vastgelegd. Indien noodzakelijk moeten openstaande discussiepunten hierbij worden aangegeven.
- Een concept huurovereenkomst.
- Een investeringsraming en een exploitatieopzet van het Nederlands Speelgoedmuseum aangevuld met een stappenplan voor de realisatie.
- De stappen in het haalbaarheidsonderzoek, de toedeling van investeringskosten en wederzijdse financiële verplichtingen.

Plan van aanpak Onderzoek Varianten Spiegelgoedmuseum

Juli 2019

6. Stappen en planning

Onderscheid wordt gemaakt in de volgende fasen en stappen daarbinnen:

Vorbereidingsfase

- (1) Individuele kennismaking van de actoren met de projectleider, in kaart brengen van stimulerende en belemmerende factoren in het proces
- (2) Uitwerken van de opdracht in een concept plan van aanpak, inclusief planning, kaders en beoogd resultaat, afstemmen met opdrachtgever
- (3) Inschatting door actoren hoe zij invulling kunnen geven aan de opdracht
- (4) Bespreking plan van aanpak met de actoren en afspraken maken over planning, kaders, beoogd resultaat, werkwijze en communicatie.

Uitvoeringsfase (te plannen met betrokkenen)

- (5) Actoren voeren stappen uit om te komen tot beschrijving van de varianten (zie meer in detail hierna), inclusief:
 - Afstemming projectleider met actoren over de wijze waarop de desbetreffende actor zich voorstelt de varianten te 'vullen' en de eisen die aan de invulling van de varianten worden gesteld.
 - Voeren van voortgangsoverleg door projectleider met actoren en opdrachtgever.
 - Monitoren door de projectleider van de voortgang in het algemeen en de kwaliteit van deelproducten.
 - Waar nodig afstemmingsoverleg tussen actoren.

Rapportagefase

- (6) Verzamelen deelresultaten;
- (7) Opstellen concept beslisdocument voor toetsing, afstemming met opdrachtgever;
- (8) Opstellen van beslisdocument inclusief toetsing, afstemmen met opdrachtgever;
- (9) Desgewenst: mondelinge toelichting aan College.

Het is niet op alle onderdelen nodig om volgtijdelijk te handelen. Sommige activiteiten kunnen al starten voordat een fase als geheel is afgerond. Het is aan de projectleider om te bewaken dat e.e.a. wel in voldoende mate op elkaar afgestemd blijft.

Plan van aanpak Onderzoek Varianten Speelgoedmuseum

Juli 2019

Tijdschema inclusief stappen

Stap	Wie	Afronding stap
<i>Vorbereidingsfase</i>		
		30/07
1. Individuele kennismaking	PL/Actoren	
2. Opstellen plan van aanpak	PL	
3. Nagaan hoe invulling te geven aan opdracht	Actoren	
4. Bespreken plan van aanpak	PL/Actoren	
<i>Uitvoeringsfase</i>		
5. Uitvoering stappen		
a. Contouren museaal concept / programmering	DV	15/08
b. Programma van eisen voor locatie	DV	15/08
c. Voorstel invulling en calculatie huursom pand	Pandeigenaren	29/08
d. Nader overleg en opleveren varianten aan PL	DV/Pandeigenaren	03/09
6. Opstellen concept beslisdocument, afstemmen	PL/Gemeente	09/09
7. Externe toetsing	Externe	16/09
8. Finaal beslisdocument inclusief toetsing	PL/Gemeente	19/09
9. Desgewenst toelichting aan College	PL	23/09

7. Organisatie

In praktische zin is het project als volgt georganiseerd:

- Opdrachtgever: Gemeente Deventer
- Projectleider: Gert-Jan van der Vossen / Holland Consulting Group (06 20035378; vossen@hcg.net)
- Uitvoerenden / actoren: als beschreven hiervoor

De projectleider rapporteert tweewekelijks bondig de voortgang aan de Gemeente.

De projectleider bevordert de onderlinge communicatie tussen de actoren en bewaakt voortgang en het beoogde resultaat.

Uitvoerenden kunnen naar behoefte contact hebben met de projectleider.

Plan van aanpak Onderzoek Varianten Speelgoedmuseum

Juli 2019

8. Risicofactoren

De belangrijkste risicofactoren en daarop gerichte beheersmaatregelen zijn:

<i>Risico</i>	<i>Beheersmaatregel</i>
Beschikbaarheid actoren	Wijzen op belang (PL), zorgen voor vervangers (Actoren)
Communicatie via media	Afspraak bij de start (PL/Actoren)
Interpretatieverschillen inzake kaders	Bewaking PL en verhelderen kaders door Gemeente
Beschikbaarheid gegevens / informatie	Snel in kaart brengen, proactief acteren

Vastgesteld

Plan van aanpak

Onderzoek Varianten Speelgoedmuseum

Juli 2019

Bijlage 1:

Opracht onderzoek varianten Speelgoedmuseum
2 juli 2019

Op 19 juni heeft de raad besloten:

“De tekst onder de punt over Erfgoed (pag 23) van de cultuurvisie als volgt te wijzigen:

1. De Waag is een geschikte basis voor de presentatie Deventer Geschiedenis en het Deventer Verhaal is de organisatie om de museale collecties (waaronder de speelgoedcollectie) te beheren en te (laten) presenteren.
2. Consistent en in lijn met de eerdere besluitvorming over de museale collecties in Deventer, worden drie varianten uitgewerkt voor de presentatie van de speelgoedcollectie.
 - Nul variant is voortzetting van het Speelgoedmuseum op de huidige locatie (Brink 47) met een eenmalige investering in de vernieuwing van de presentaties en verbetering van de toegankelijkheid en faciliteiten
 - Variant 1 is een voortzetting van het museum als een reeks van wisselende presentaties van (delen van) de collectie op wisselende locaties in de gemeente.
 - Variant 2 is voortzetting als een vernieuwd Speelgoedmuseum met mede-presentaties van (delen van) de museale collecties op een vaste locatie aan de Brink.
3. Het College krijgt de opdracht om in samenspraak/samenwerking met Deventer Verhaal en pandeigenaren deze drie varianten uit te werken met voor- en nadelen en de consequenties van alle keuzes zorgvuldig in kaart te brengen en te de uitkomst van het onderzoek te presenteren voor 1 oktober 2019. De varianten moeten zodanig zijn uitgewerkt, dat de raad ze onderling kan vergelijken en een keuze kan maken.
4. Tot het moment van besluitvorming blijft het jaarlijks gereserveerde bedrag van €300.000,- beschikbaar als exploitatiesubsidie, alsmede het deel van de gereserveerde € 1.4 mln dat nodig is voor de realisatie van de gekozen variant. Deze bedragen gelden als maximaal financieel kader voor de varianten voor wat betreft de gemeentelijke bijdrage.
5. De onderzoeksopdracht wordt voor het zomerreces ter beoordeling aan de raad aangeboden.
6. De raad betreft de uitkomst van het onderzoek en de financiële doorvertaling bij de behandeling van de begroting 2020 – 2023 ”

Actoren:

Bij de uitvoering van de opdracht onderscheiden we drie actoren, met elk een eigen onderscheiden verantwoordelijkheid:

Plan van aanpak Onderzoek Varianten Spielgoedmuseum

Juli 2019

De gemeente Deventer is eigenaar van de Spielgoedcollectie, die in beheer is ondergebracht bij de Stichting Deventer Verhaal. De afspraken daaromtrent zijn vastgelegd in de collectiebeheersovereenkomst die dateert uit 2015.

De gemeente Deventer is subsidiegever aan de Stichting Deventer Verhaal.

De gemeente, college van B en W, is opdrachtgever van dit onderzoek.

De Stichting Deventer Verhaal is de verantwoordelijke rechtspersoon voor de uitvoering van de museale taken met betrekking tot collectiebeheer, -ontsluiting en presentatie van de Deventer Spielgoedcollectie. Het is aan Deventer Verhaal om de museale concepten voor deze drie verschillende scenario's uit te werken, om voor ieder concept een programma van eisen op te stellen en om de consequenties van de mogelijke keuzes (afweging van voor- en nadelen, financiële gevolgen, etc.) in beeld te brengen.

De pandeigenaren:

Dit zijn de pandeigenaar van de huidige locatie van het Spielgoedmuseum (variant 0), de eigena(a)r(en) van beschikbare locaties voor tijdelijke tentoonstellingen (variant 1), en de pandeigenaren van locaties aan de Brink waarvan bekend is dat zij het Spielgoedmuseum willen huisvesten (variant 2).

De opdracht:

De drie varianten uit te werken met voor- en nadelen en de consequenties van alle keuzes zorgvuldig in kaart te brengen en te de uitkomst van het onderzoek te presenteren voor 1 oktober 2019. De varianten moeten zodanig zijn uitgewerkt, dat de raad ze onderling kan vergelijken en een keuze kan maken.

Uitvoering:

Het proces kent de volgende stappen:

1. Beschrijving programmeringsopzet van de presentatieactiviteiten en concretisering van de minimale eisen (Programma van Eisen, PVE) die worden gesteld aan een pand voor de permanente presentatie van de Spielgoedcollectie.
2. Voorstel pandeigenaar hoe het PVE in hun pand kan worden gerealiseerd en onder welke voorwaarden het kan worden gehuurd door de Stichting Deventer Verhaal voor de permanente presentatie van de Spielgoedcollectie. (huurprijs, demarcatie, looptijd huurovereenkomst etc..)
3. Exploitatieopzet per locatie adhv bieding pandeigenaar.
4. Onafhankelijke toetsing van de afzonderlijk voorstellen op gestelde voorwaarden, op haalbaarheid, en weging van de voorstellen.

De gemeente stelt een projectleider aan die de uitvoering van de opdracht aanstuurt.

De projectleider communiceert rechtstreeks met de gemeente en is aanspreekpunt voor de verschillende betrokken partijen. Hij/zij stuurt de deel opdrachten aan, bewaakt het proces, levert de benodigde input (bijvoorbeeld het PVE) aan bij de pandeigenaren en fungeert als tussenpersoon in dit proces.

Het resultaat:

De uitvoering van deze opdracht kent een aantal deel opdrachten:

Plan van aanpak Onderzoek Varianten Speelgoedmuseum

Juli 2019

Deventer Verhaal levert per variant

- Een voorstel voor de programmering en presentatie van de Speelgoedcollectie en een voorstel voor de eisen aan het gebouw (PVE)
Voor wat betreft de permanente locaties geldt het concept Nederlands Speelgoedmuseum opgesteld door de stichting Deventer Verhaal dd. 26 september 2016 als uitgangspunt. Voor de presentatie op wisselende locaties is het Richtingendocument Deventer Verhaal, Erfgoed en Meer (DSP, maart 2014) het vertrekpunt.
- Per pand een voorstel voor programmering en exploitatie met een meerjarenbegroting.

Pandeigenaren:

Per variant wordt aan betrokken pandeigenaren gevraagd een voorstel te doen onder welke voorwaarden zij het PVE kunnen realiseren en het pand beschikbaar kunnen stellen aan de stichting Deventer Verhaal:

- Beschrijving van de ruimte: oppervlak, technische specificaties, kwaliteitsniveau (bij voorkeur gevisualiseerd),
- Het tijdstip van beschikbaarheid,
- De hoogte van de huur en de duur van de huurovereenkomst,
- De demarcatie van verantwoordelijkheden tussen huurder en verhuurder voor investeringen en onderhoud aan het gebouw en bij de inrichting.

In het voorstel bij variant 0 is opgenomen

- Een overzicht van afspraken met pandeigenaar (ver. Hendrick de Keyser) om het pand voor de komende 10 jaar te laten voldoen aan actuele eisen voor de museale presentatie van de Speelgoedcollectie.

In het voorstel bij variant 1 is opgenomen

- Concretisering van het programmeringsconcept als een reeks van wisselende presentaties van (delen van) de collectie op wisselende locaties in de gemeente, aan de hand van de beschrijving van de collectie en de totale programmering van de Stichting Deventer Verhaal.
Hiervoor zal een volledig nieuw concept moeten worden opgesteld door Deventer Verhaal. Gezien de gewenste doorlooptijd van de opdracht zal worden gewerkt met museale concepten op hoofdlijnen. Dit lagere detailniveau heeft automatisch tot gevolg dat grotere risicomarges moeten worden gehanteerd
- Beschrijving van mogelijke locaties en evt. specifieke eisen

In het voorstel bij variant 2 is opgenomen:

- Het voorstel heeft betrekking op tenminste twee locaties
- Een Programma Van Eisen voor de nieuwe huisvesting van het Speelgoedmuseum opgesteld onder verantwoordelijkheid van de Stichting Deventer Verhaal
- Voor variant 2 wordt ook gevraagd om de gevolgen voor medepresentaties van (delen van) de museale collecties te onderzoeken.
- Het is van belang dat daarbij wel duidelijk te herleiden is welke kosten samenhangen met het speelgoedmuseum en welke kosten aan de andere opgaven toe zijn te rekenen. Alleen zo kan een goede afweging tussen de verschillende scenario's worden gemaakt.
- Een door de eigenaar ondertekend document waarin staat hoe de eigenaar dat PVE gaat realiseren, en de voorwaarden waaronder het kan worden verhuurd aan de stichting Deventer Verhaal. In die afspraken zijn de demarcatie van verantwoordelijkheden tussen Stichting

Plan van aanpak Onderzoek Varianten Speelgoedmuseum

Juli 2019

Deventer Verhaal en de pandeigenaar bij de planvoorbereiding en de realisatie en in de exploitatie vastgelegd.

- Een concept huurovereenkomst.
- Een investeringsraming en een exploitatieopzet van het Nederlands Speelgoedmuseum aangevuld met een stappenplan voor de realisatie.
- De stappen in het haalbaarheidsonderzoek, de toedeling van investeringskosten en wederzijdse financiële verplichtingen

Toetsing:

De plannen zullen in opdracht van het college worden getoetst aan het inhoudelijk concept voor het Speelgoedmuseum, de wettelijke bepalingen voor erfgoedcollecties zoals vastgelegd in de Erfgoedwet, de Museumnorm 2015 en de door de raad gestelde criteria. Tevens wordt de haalbaarheid beoordeeld.

Organisatie:

Ambtelijk opdrachtgever: gemeente, Programmamanager Kunst, Cultuur en Erfgoed

Projectleider: voor deze opdracht wordt een extern projectleider aangesteld die zorg draagt voor de uitvoering van de opdracht en afspraken op onderdelen met de verschillende stakeholders.

Opdrachtnemers: Deventer Verhaal, pandeigenaren, toetsers

Communicatie:

Na vaststelling van deze opdracht zullen de betrokken stakeholders worden geïnformeerd over de aanpak; zij zullen verzocht worden om mee te werken aan de uitvoering.

Kosten:

De kosten voor de uitvoering van de opdracht (voor projectleider, externe toetsing) zullen worden gedekt uit de gereserveerde investeringsmiddelen. Van Deventer Verhaal en de pandeigenaren wordt verwacht dat zij de door hen te maken kosten voor eigen rekening nemen.

Tijdplanning:

9 juli: college stelt opdracht vast en legt deze met een raadsmededeling voor aan de raad

18 juli: verstrekking totaal opdracht
Deelverzoeken aan actoren; en maken van procesafspraken.

Juli/augustus: uitvoering opdracht: opstellen pve, vertalen in voorstel pandeigenaar, opstellen investerings- en exploitatie raming,

2 september: conceptresultaten van voorstellen Deventer Verhaal en pandeigenaren bij Projectleider

9 september: eindresultaten van voorstellen Deventer Verhaal en pandeigenaren bij de gemeente

16 september: Onafhankelijke toetsing door externe partij klaar

Plan van aanpak Onderzoek Varianten Speelgoedmuseum

Juli 2019

24 september: college legt de resultaten verkenningen, met toetsing, voor aan het presidium,

Vastgesteld

Speelgoed in Deventer

Drie varianten voor de presentatie van de speelgoedcollectie

Opdrachtgever: College B&W, gemeente Deventer
Projectnummer Deventer Verhaal: 077

Projectleiding

Gert-Jan van der Vossen (extern adviseur)

Projectteam Deventer Verhaal

Bart Vermeulen (zakelijk directeur)
Garrelt Verhoeven (creatief directeur)
Herman Veldscholten (financiën)
Anne van Geuns (beheer en behoud)
Petra van Boheemen (conservator speelgoedcollectie)
Petra Reudink (bedrijfsvoering)
Lieke Kooyman (marketing en communicatie)

Stichting Deventer Verhaal

Keizerstraat 33
7411 HD Deventer
T: 0570-855 950
E: info@deventerverhaal.nl
W: www.deventerverhaal.nl

Datum: 03-10-2019

Status: Definitief

Inhoud

1	Inleiding.....	4
2	Het Speelgoedmuseum in Deventer.....	6
2.1	Oorsprong en geschiedenis van het museum.....	6
2.2	Cultuurhistorische waarde van de collecties.....	6
2.3	Publieksbereik van het museum.....	6
3	Kaders en uitgangspunten.....	7
3.1	Aanleiding.....	7
3.2	Beleidsuitgangspunten.....	7
3.3	Status van deze notitie.....	8
4	Criteria voor toetsing en vergelijking varianten.....	9
4.1	Inleiding.....	9
4.2	Criteria.....	9
4.3	Werkwijze toetsing aan criteria.....	12
5	Variant 0: Voorzetting op de huidige locatie.....	13
5.1	Toepassing museaal concept op locatie.....	13
5.2	Museale context in Deventer.....	15
5.3	Mogelijkheden voor aansluiting bij de nieuwe Cultuurvisie.....	15
5.4	Realisatie programma van eisen voor huisvesting.....	15
5.5	Publieksbereik.....	17
5.6	Educatie.....	18
5.7	Museumregistratie en Museumkaart.....	19
5.8	Cultuurtoerisme en profilering.....	19
5.9	Investering museale inrichting.....	19
5.10	Exploitatie en organisatie.....	19
5.11	Risico's.....	21
5.12	Analyse.....	22
6	Variant 1: Wisselende exposities op wisselende locaties.....	23
6.1	Toepassing museaal concept op locatie.....	24
6.2	Museale context in Deventer.....	25
6.3	Mogelijkheden voor aansluiting bij de nieuwe cultuurvisie.....	25
6.4	Realisatie programma van eisen voor huisvesting.....	26
6.5	Publieksbereik.....	31
6.6	Educatie.....	32
6.7	Museumregistratie en Museumkaart.....	32
6.8	Cultuurtoerisme en profilering.....	33
6.9	Investering museale inrichting.....	33

6.10	Exploitatie en organisatie.....	34
6.11	Risico's.....	37
6.12	Analyse.....	37
7	Variant 2a: Verhuizing naar Brink 11/12	39
7.1	Toepassing museaal concept op locatie.....	39
7.2	Museale context in Deventer	40
7.3	Mogelijkheden voor aansluiting bij de nieuwe cultuurvisie	40
7.4	Realisatie programma van eisen voor huisvesting.....	41
7.5	Publieksbereik.....	42
7.6	Educatie.....	43
7.7	Museumregistratie en Museumkaart	43
7.8	Cultuurtoerisme en profilering	43
7.9	Investering museale inrichting.....	43
7.10	Exploitatie en organisatie.....	43
7.11	Risico's.....	45
7.12	Analyse.....	45
8	Variant 2b: Verhuizing naar Brink 69/70	46
8.1	Toepassing museaal concept op locatie.....	47
8.2	Museale context in Deventer	49
8.3	Mogelijkheden voor aansluiting bij de nieuwe Cultuurvisie	49
8.4	Realisatie programma van eisen voor huisvesting.....	50
8.5	Publieksbereik.....	53
8.6	Educatie.....	55
8.7	Museumregistratie en Museumkaart	55
8.8	Cultuurtoerisme en profilering	55
8.9	Investering museale inrichting.....	56
8.10	Exploitatie en organisatie.....	56
8.11	Risico's.....	58
8.12	Analyse.....	59
9	Vergelijking van de varianten per criterium	60
9.1	Criterium 1: Toepassing museaal concept op locatie	60
9.2	Criterium 2: Museale context in Deventer	61
9.3	Criterium 3: Mogelijkheden voor aansluiting bij de nieuwe Cultuurvisie	62
9.4	Criterium 4: Realisatie programma van eisen voor huisvesting.....	63
9.5	Criterium 5: Publieksbereik.....	64
9.6	Criterium 6: Educatie.....	64
9.7	Criterium 7: Museumregistratie en Museumkaart	65
9.8	Criterium 8: Cultuurtoerisme en profilering Deventer.....	65

9.9	criterium 9: Investering museale inrichting	66
9.10	criterium 10: Exploitatie en organisatie	67
9.11	criterium 11: Risico's	68
9.12	Overzicht waardering varianten.....	69
10	Conclusies en aanbevelingen	70
10.1	Inleiding.....	70
10.2	Analyse van de drie varianten	70
10.3	Drie hoofdvragen voor het speelgoedmuseum	75
10.4	Advies van Deventer Verhaal	76

1 Inleiding

In maart 2019 presenteerde het college van burgemeester en wethouders de cultuurvisie *Boeien en Bloeien 2019-2024*. Hierin stelde het college van B & W voor om af te zien van een vast onderkomen voor het speelgoedmuseum. De gemeentelijke speelgoedcollectie blijft in deze visie wel behouden en deel uitmaken van de collectiebeheersovereenkomst met de stichting Deventer Verhaal.

Deventer Verhaal heeft het college en de gemeenteraad gevraagd het voorgestelde scenario te heroverwegen omdat naar onze mening kanttekeningen te plaatsen zijn bij de voorgestelde richting. Dit leidde tot een amendement op de cultuurvisie waarin de gemeenteraad het college opdracht gaf om - samen met Deventer Verhaal - drie varianten uit te werken (zie bijlage 1 voor amendement):

Variante 0: Het speelgoedmuseum blijft op de huidige locatie waarbij een moderniseringslag plaatsvindt.

Variante 1: Het vaste speelgoedmuseum houdt op te bestaan en de speelgoedcollectie wordt beheerd door Deventer Verhaal en op wisselende locaties getoond.

Variante 2: De speelgoedcollectie verhuist naar een nieuwe locatie waarbij ook wordt gekeken naar de mogelijkheden om de opgaven die er liggen voor de erfgoedcollectie (o.a. Knecht-Drenth) en topstukken mee te nemen. Bij deze variant zijn door de gemeenteraad twee locaties benoemd: Brink 11/12 (variant 2a) en Brink 69-70 (variant 2b).

De uitwerking van de varianten moet door het College van B & W voor 1 oktober 2019 aan de gemeenteraad worden gepresenteerd. De raad zal vervolgens de varianten vergelijken en een voorkeur uitspreken. Het college van B & W heeft daarom een opdracht geformuleerd waarin Deventer Verhaal en de pandeigenaren de verschillende varianten onder aansturing van een externe projectleider gaan uitwerken. De opdracht *Onderzoek varianten Speelgoedmuseum d.d. 2 juli 2019* is als raadsmededeling aan de gemeenteraad aangeboden en is als bijlage 2 opgenomen bij deze rapportage.

Het college heeft een externe projectleider aangezocht om het proces te leiden, de heer G.J. van der Vossen (Holland Consulting Group). De projectleider coördineert het proces en bewaakt de voortgang en de kwaliteit. Deventer Verhaal legt de basis voor het verdere proces met het uitwerken van het museale concept voor het speelgoedmuseum uit 2016 voor elk van de varianten. Daarbij is op basis van het door de projectleider opgestelde plan van aanpak, samen met deze projectleider een serie toetsingscriteria uitgewerkt. Dit plan van aanpak is bijgevoegd als bijlage 3. Om te komen tot een vergelijkbare aanpak voor alle varianten kennen deze toetsingscriteria in de verschillende hoofdstukken steeds een vaste plek. Op deze wijze worden alle varianten op een zo vergelijkbaar mogelijk detailniveau uitgewerkt.

Voor elk van de varianten is een programma van eisen voor de huisvesting opgesteld. Deze programma's van eisen zijn via de projectleider beschikbaar gesteld aan de pandeigenaren. Voor variant 0 betreft het de Vereniging Hendrick de Keyser, de huidige eigenaar van de panden van het speelgoedmuseum op Brink 47. Voor Variant 1 gaat het in ieder geval om de gemeente Deventer als eigenaar van de Bergkerk. Bij Variant 2a is Henry Franken van Franken Vastgoed pandeigenaar en voor Variant 2a is dit Arjen Lagerweij van VBN Vastgoed. Alle pandeigenaren zijn gevraagd om op basis van de programma's van eisen te komen tot een aanbod voor hun locatie. Uit dat aanbod dient de kwaliteit en kwantiteit van de huisvesting in relatie tot de huursom (inclusief demarcatie huurder/verhuurder) naar voren te komen.

Deze aanbiedingen leiden tot grotere en kleinere wijzigingen in de uitwerking van het programma van eisen die per variant worden behandeld in een aparte paragraaf. Wijzigingen kunnen gevolgen

hebben voor de uitvoerbaarheid van het museale concept. Die gevolgen worden eveneens in een eigen paragraaf behandeld.

Uiteindelijk worden de verschillende varianten met elkaar vergeleken op basis van de toetsingscriteria. Ook is voor elk van de varianten een inschatting gemaakt van de exploitatielasten. Het voorliggende rapport vormt de onderlegger voor een rapportage door de projectleider. Hierin vat hij de uitkomsten samen en adviseert het college over het vervolg van het traject. Het college besluit uiteindelijk in welke vorm deze rapporten aan de gemeenteraad worden aangeboden.

De uitgevoerde onderzoeken en analyses zijn als gevolg van de beperkte beschikbare tijd uitgevoerd op een grove schaal. Ook konden sommige vragen door de pandeigenaren überhaupt niet binnen de gegeven tijd worden beantwoord. Het voorliggende rapport is dus geen volledig uitgewerkt museaal concept met business plan, maar een grove schets van de mogelijkheden en onmogelijkheden. Doel van deze rapportage is het aanleveren van voldoende informatie aan de gemeenteraad om een keuze te kunnen maken. Daarbij is rekening gehouden met de mogelijkheid dat de gemeenteraad uiteindelijk voor een derde scenario kiest dat de voordelen van meerdere scenario's in zich verenigt. Daartoe zijn de varianten modulair uitgewerkt, zodat snel inzichtelijk kan worden gemaakt wat een eventuele wijziging in een variant voor gevolgen heeft. Na besluitvorming door de gemeenteraad zal voor de gekozen variant in nauwe samenwerking tussen Deventer Verhaal en de pandeigenaar een volledig museaal concept en business plan moeten worden uitgewerkt. Op basis hiervan kan de gemeenteraad dan een definitief besluit nemen.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 schetst het proces. In hoofdstuk 2 is kort de geschiedenis van het speelgoedmuseum en de aard van de collectie beschreven. De hoofdstukken 3 en 4 schetsen achtereenvolgens de kaders, uitgangspunten en toetsingscriteria. In hoofdstuk 5 beschrijven we variant 0, Brink 47. Hoofdstuk 6 gaat in op variant 1, wisselende tentoonstellingen op wisselende locaties in de stad. Hoofdstuk 7 en 8 beschrijven een vernieuwde opstelling in een vast museum aan respectievelijk Brink 11/12 (variant 2a) en Brink 69/70 (variant 2b).

In de hoofdstukken 5 tot 8 wordt geschetst welke mogelijkheden deze varianten bieden voor de invulling van de museale opgave en welke gevolgen dit heeft voor de exploitatie. Hierin wordt het aanbod van de pandeigenaren meegenomen. Uitgangspunt bij deze beschrijving zijn de vooraf vastgestelde toetsingscriteria. In het negende hoofdstuk is gepoogd voor elk van de varianten de verschillende criteria te scoren zodat de varianten vergeleken kunnen worden. Uitgangspunt hierbij is een zo objectief mogelijke wijze van scoren. Op basis hiervan worden in hoofdstuk 10 conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan. Dit hoofdstuk schetst de afwegingen en voorkeursrichting van het Deventer Verhaal.

2 Het Speelgoedmuseum in Deventer

2.1 Oorsprong en geschiedenis van het museum

De speelgoedcollectie komt voort uit het Historisch Museum Deventer. In 1932 werd een dependance van dit museum geopend in het pand *De Drie Haringen*, naast de Waag. Hierin werd ook een kinderkamer ingericht met speelgoed. Deze ruimte bleek de kraamkamer van het latere Speelgoedmuseum. In 1965 werd het beheer van de twee musea overgedragen aan de gemeente. De daaropvolgende jaren stonden in het teken van grote aankopen op het gebied van speelgoed, onder andere de collectie Pfothenauer aangekocht met steun van de Vereniging Rembrandt (1966) en de collectie mechanisch speelgoed van Jan Stekelenburg. In 1971 werd hiervoor een *Museum voor Mechanisch Speelgoed* geopend in de Noordenbergstraat. In 1982 sloten De Drie Haringen en het Museum voor Mechanisch Speelgoed hun deuren. In 1983 werd het *Speelgoed- en blikmuseum* geopend in een dubbel pand aan Brink 47.

2.2 Cultuurhistorische waarde van de collecties

De complete verzameling van het museum (circa 14.000 objecten) beoogt een representatief beeld te geven van het in Nederland gebruikte en vervaardigde speelgoed van de late middeleeuwen tot aan de dag van vandaag. Speerpunt binnen de collectie is de grote verzameling mechanisch speelgoed. Daarnaast zijn de verzamelingen bordspellen van Nederlandse makelij, de bijzondere poppenhuizen, een collectie optisch speelgoed (optica) en het creatieve speelgoed van het Haags-Deventer bedrijf Selecta van belang. De collectie bevat ook constructiespeelgoed, poppen, inleefspeelgoed (winkeltjes, theaters, fornuizen), kinderserviesjes, speelgoeddieren, kinderprenten en –boeken en buitenspeelgoed.

De collectie speelgoed is van nationaal cultuurhistorisch belang omdat het de meest uitgebreide openbare collectie speelgoed in Nederland is en museaal gezien de oudste van het land. Het grootste deel van de collectie valt in categorie B van het Deltaplan voor Cultuurbehoud.¹ De collectie mechanisch speelgoed en de collectie poppen bevat een aantal stukken van de hoogste kwaliteit.

Los van het feit dat de speelgoedcollectie is ontstaan als een ‘zijtak’ van de historische collectie, zijn er ook veel thematische verbanden tussen de collecties waarneembaar. Speelgoed is een afspiegeling van de tijd en de maatschappij, een product van technische en maatschappelijke ontwikkelingen en vormt daarmee ook een historische collectie.

2.3 Publieksbereik van het museum

Het aantal bezoekers is teruggelopen van 30.000 in 2012 tot 23.000 in 2018. Daarbij moeten een aantal kanttekeningen geplaatst worden. Allereerst heeft het museum vanwege de beperkte beschikbare middelen de openingstijden moeten beperken. Ook kon er door de voortdurende onzekerheid over de toekomst van het museum al vele jaren niet geïnvesteerd worden in faciliteiten, marketing en fondsenwerving. De bezoekerscijfers over 2012 t/m 2014 zijn in de jaarverslagen van de gemeentemusea aanmerkelijk hoger dan in de kassagegevens. Dit is waarschijnlijk te verklaren door het meetellen van personen met gratis toegang. In de door Deventer Verhaal gehanteerde cijfers zijn alleen de kassagegevens meegenomen. De (negatieve) aandacht voor het speelgoedmuseum en het organiseren van een aantal pop-up tentoonstellingen leidt tot een bezoekersprognose voor 2019 van meer dan 26.000 bezoekers.

¹ Het Deltaplan voor het Cultuurbehoud was een rijkssubsidiebeleid om de achterstand in behoud en beheer van de Nederlandse erfgoedinstellingen in te lopen.

3 Kaders en uitgangspunten

3.1 Aanleiding

Het onderkomen en de presentatie van de collectie van het speelgoedmuseum zijn op onderdelen dringend aan vernieuwing toe. In voorgaande jaren zijn hier in opdracht van de gemeenteraad verschillende scenario's voor uitgewerkt. Geen van die scenario's bleek haalbaar (conceptueel en/of financieel) of kreeg voldoende politieke steun.

In de Cultuurvisie 2019-2024 (maart 2019) stelt het college van B & W voor om te stoppen met een permanente presentatie van de speelgoedcollectie en te kiezen voor tijdelijke exposities op wisselende locaties, oftewel sluiting van het museum aan Brink 47. Op 19 juni 2019 nam de gemeenteraad een amendement op dit voorstel aan waarin het college opdracht krijgt om drie varianten uit te werken. Deze opdracht ligt aan de basis voor deze rapportage. In dit hoofdstuk worden de kaders en uitgangspunten geschetst.

3.2 Beleidsuitgangspunten

In de opdrachtformulering is nadrukkelijk aangegeven dat als uitgangspunt voor variant 1 (wisselende tentoonstellingen met de speelgoedcollectie op wisselende locaties in de stad) het *Richtingendocument Deventer Verhaal, februari 2014*) geldt. Dit document werd echter hoofdzakelijk opgesteld als toekomstvisie voor Deventer Verhaal en bevat nauwelijks houvast waar het gaat om een toekomstvisie voor het speelgoedmuseum. In algemene zin wordt wel gesteld dat sprake moet zijn van een bij de Museumvereniging geregistreerde museumorganisatie die de museumkaart moet kunnen voeren. Hoewel het richtingendocument dus niet direct van toepassing is op het speelgoedmuseum is variant 1 wel ingevuld in de geest van het richtingendocument waarbij een aantal keuzes zijn gemaakt en aannames zijn gedaan.

Voor variant 2 (vernieuwing van het Speelgoedmuseum op een vaste locatie) geldt de rapportage van Deventer Verhaal uit 2016, met de omschrijving van het museaal concept (*Het Nederlands Speelgoedmuseum in Deventer, 2016*) als uitgangspunt. Ook deze variant zal echter op de huidige situatie worden toegesneden.

Voor variant 0 (voortzetting van het museum met een vaste opstelling op de huidige locatie) is niet eerder een museaal concept als uitgangspunt geformuleerd. Ook hier wordt gekeken in hoeverre bij de huidige locatie aan het museale concept uit 2016 kan worden voldaan.

Daarnaast geldt als uitgangspunt de overeenkomst uit 2015 voor het museaal beheer van de stedelijke erfgoedcollectie (inclusief de speelgoedcollectie) tussen de gemeente Deventer en Deventer Verhaal. In deze overeenkomst wordt voor de eisen die aan het museaal beheer worden gesteld verwezen naar de landelijke richtlijnen zoals die door Museumregister Nederland zijn vastgelegd in de Museumnorm. Het presenteren van de collectie volgens de richtlijnen van de museumnorm wordt in de collectiebeheersovereenkomst nadrukkelijk benoemd. De beheersovereenkomst gaat dus niet alleen over beheer in de enge zin maar ook over de presentatie van de collectie.

Overige beleidsdocumenten

Voor de uitwerking van onderhavige rapportage is naast deze documenten ook uitgegaan van het in 2016 opgestelde meerjarenbeleidsplan van Deventer Verhaal (*De toekomst van het verleden in Deventer. Meerjarenbeleidsplan 2017-2020*). Dit in opdracht van het college opgestelde beleidsdocument is uiteindelijk niet in de gemeenteraad aan de orde geweest maar heeft wel de basis gevormd voor het beleid dat gevoerd is door Deventer Verhaal en de jaarplannen voor 2017, 2018 en 2019. Het ligt ook ten grondslag aan de huidige personele inrichting en organisatie van Deventer Verhaal.

Eerdere onderzoeken en advisering

In het nabije verleden zijn in opdracht van het college van B &W reeds diverse verkenningen en onderzoeken uitgevoerd, waarvan de resultaten mede zijn benut voor deze rapportage. Een lijst van deze verkenningen en rapporten is opgenomen in bijlage 4.

3.3 Status van deze notitie

De tijd en middelen die beschikbaar waren voor het uitwerken van de varianten waren beperkt. De opdracht betrof het maken van een vergelijking op hoofdlijnen met een beperkt detailniveau. Op verschillende plaatsen is daarom gewerkt met schattingen en aannames. De pandeigenaren waren binnen de gegeven tijd niet in staat de voorliggende vragen op het gewenste detailniveau te beantwoorden. Hoewel het rapport een goede basis biedt voor het vergelijken van de scenario's kan het niet worden gezien als een kant en klaar museaal concept met business plan. Na de besluitvorming dienen voor de gekozen variant de inhoudelijke, financiële, bouwtechnische en juridische details nader uitgewerkt te worden.

4 Criteria voor toetsing en vergelijking varianten

4.1 Inleiding

Om de drie varianten voor de voortzetting van het speelgoedmuseum te kunnen toetsen en vergelijken, is het van belang om duidelijk aan te geven welke criteria bij de vergelijking worden gehanteerd. Onderstaand geven we aan welke criteria bij de weging van belang zijn. In de uitwerking van de varianten (hoofdstuk 5, 6, 7 en 8) geven we aan wat de gevolgen zijn voor deze criteria binnen de variant.

In hoofdstuk 9 zetten we aan de hand van de in dit hoofdstuk genoemde criteria de varianten schematisch op een rij, zodat een toetsing en vergelijking gemaakt kan worden.

4.2 Criteria

4.2.1 Criterium 1: Toepassing museaal concept op locatie

Bij iedere variant is aangegeven wat er wel en niet gerealiseerd kan worden binnen de gestelde financiële kaders en de fysieke mogelijkheden en onmogelijkheden van de beschikbare huisvesting. Uitgangspunt daarbij is het museaal concept dat Deventer Verhaal in 2016 voor de vernieuwing van het speelgoedmuseum heeft opgesteld. Het is evident dat in de varianten 0 (blijven op huidige locatie) en 1 niet volledig kan worden voldaan aan dat concept. Voor variant 0 zullen we aangeven welke delen van het museale concept wél gerealiseerd kunnen worden op de huidige locatie. Hiermee wordt feitelijk een alternatief museaal concept omschreven. Voor variant 1 (geen vaste locatie voor het museum) gaan we op basis van de Cultuurvisie uit van het Richtingendocument voor Deventer Verhaal uit 2014.

Bij de toetsing moet worden afgewogen in hoeverre aan de geformuleerde wensen kan worden voldaan, en zo niet, wat de gevolgen daarvan zijn. Met andere woorden: Wat kan er wél en niet worden gerealiseerd in de verschillende varianten en wat heeft dat voor gevolg voor de beoogde doelgroepen, publiekbereik, exploitatie etc.?

4.2.2 Criterium 2: Museale context in Deventer

Het is van belang om de ontwikkeling van het vernieuwde speelgoedmuseum niet als een geïsoleerd project te beschouwen, maar om deze te plaatsen binnen de bredere museale context in Deventer. Vragen daarbij zijn:

- In hoeverre past de omschreven variant binnen de bredere museale context in de stad?
- Hoe verhoudt het museaal concept zich tot Museum De Waag en de bredere (erfgoed) taakstelling van Deventer Verhaal?

4.2.3 Criterium 3: Mogelijkheden voor aansluiting bij de nieuwe Cultuurvisie

In de opdracht voor de uitwerking van de diverse varianten is ook gevraagd voor iedere variant te toetsen of de geleverde faciliteiten (expositieruimte, vergaderruimte, presentatieruimte) ook door andere erfgoedpartners kunnen worden benut. Er wordt niet ingegaan op de vraag in welke mate de gekozen variant ruimte biedt voor het clusteren van functies binnen de programmalijnen omdat deze opgave in alle varianten in vergelijkbare mate in te vullen is. Wel worden kansen aangestipt voor vernieuwing en samenwerking met partners binnen en buiten de programmalijnen.

4.2.4 Criterium 4: Realisatie programma van eisen voor huisvesting

Hier wordt behandeld in hoeverre de ontwikkelaar van het pand kan voldoen aan het ruimtelijk en technisch programma van eisen voor huisvesting en of dit binnen de gestelde financiële kaders kan? In het tijdsbestek van deze opdracht is het niet mogelijk om een volledig uitgewerkt programma te formuleren. Voor een precieze inventarisatie is een technisch bestek nodig met een onderbouwde calculatie van de kosten. Voor dit moment is daarom volstaan met een ruimtelijk programma aangevuld met globale kwaliteitskaders en technische eisen.

In de hoofdstukken per variant zijn deze samengevat. Met het oog op de leesbaarheid van deze notitie is het verdere programma van eisen voor huisvesting als separate bijlage toegevoegd (bijlage 5).

4.2.5 Criterium 5: Publieksbereik

Het is een hardnekkig misverstand dat een museum over speelgoed alleen een museum voor kinderen is. De geschiedenis van spel en speelgoed spreekt een brede groep van mensen aan, waarbij ook de oudere generaties sterk vertegenwoordigd zijn. Deze groep, voor het huidige speelgoedmuseum een zeer belangrijke, duiden we aan als de nostalgische bezoeker.

Ruim een derde van de bezoekers komt naar het museum vanaf een vakantieadres in de regio Deventer, de toeristische bezoeker. Het gaat dan in veel gevallen om gezinsbezoeken van ouders met kinderen. Een belangrijke functie heeft het museum bovendien als een laagdrempelig 'instapmuseum' voor veel (jonge) bezoekers die niet geregeld een museum bezoeken. Scholen spelen hierin ook een rol door educatieve programma's af te nemen.

Per variant zetten we uiteen:

- Of, en zo ja, in welke mate de bestaande doelgroepen in deze variant worden aangesproken;
- In welke mate er in de variant ruimte is voor uitbreiding van de bestaande doelgroepen;
- In welke mate nieuwe doelgroepen aangeboord kunnen worden.

4.2.6 Criterium 6: Educatie

Naast het reguliere publiek bedient het huidige speelgoedmuseum ook een publiek van schoolkinderen die met hun klas op bezoek komen in het museum. Het museumbezoek is nu veelal een leuk uitje voor scholen maar kan ook worden ingepast in een van de leerlijnen van het onderwijs en daarmee in het lesprogramma. In het huidige museum is de educatieve rol beperkt vanwege de fysieke beperkingen van het gebouw en het ontbreken van moderne educatieve faciliteiten. De educatieve rol blijft daardoor beperkt tot het bedienen van scholen in Deventer en de directe omgeving.

Vraag bij de verschillende varianten is in hoeverre deze ruimte bieden voor (het verbeteren van) de educatieve mogelijkheden van het speelgoedmuseum. Biedt het museum in de nieuwe vorm de mogelijkheid om het aantal schoolklassen te vergroten om daarmee een bredere regionale functie te vervullen?

4.2.7 Criterium 7: Museumregistratie en Museumkaart

Museumregister

Het Museumregister is een register van museale instellingen die aantoonbaar voldoen aan criteria voor een kwalitatief hoogwaardige invulling van de functies van een museum. In het richtingendocument wordt deze registratie nadrukkelijk als uitgangspunt benoemd. De criteria zijn samengevat in de *Museumnorm: 17 normen op het terrein van bedrijfsvoering, collectie en publiek*.² Het beheer van het register wordt uitgevoerd door de onafhankelijke stichting Museumregister Nederland.

Het eventuele ontbreken van deze registratie bemoeilijkt in ernstige mate bruikleenverkeer met andere musea en erfgoedinstellingen en de fondsenwerving. Inschrijving in het register is ook een voorwaarde voor het mogen voeren van de Museumkaart en daarmee belangrijk voor een gezonde financiële exploitatie. In het richtingendocument wordt ook de mogelijkheid benoemd om op te worden opgenomen in het museumregister als gelieerde instelling. Voorwaarde voor een dergelijke status is echter het ontbreken van een eigen collectie of langdurige bruiklenen. Dit is voor Deventer Verhaal dus geen optie.

² De normen zijn opgenomen als bijlage 6.

Nu zijn beide musea die de stichting Deventer Verhaal exploiteert – Museum De Waag en Speelgoedmuseum Deventer – geregistreerde musea. De registraties zijn verbonden aan de specifieke gebouwen (Brink 56 en Brink 47).

De diverse varianten zijn voorgelegd aan het register met de vraag wat de consequenties voor onze registratie zijn. De conclusies vindt u in hoofdstukken 5 t/m 8.³

Museumkaart

De exploitatie van de kaart is ondergebracht in Stichting Museumkaart, onderdeel van de Museumvereniging, de brancheorganisatie van musea. De belangrijkste voorwaarde voor deelname is registratie in het Museumregister Nederland.

Het belang van deelname is naar onze mening evident:

- Bijna 1,4 miljoen mensen hebben een Museumkaart, welke gratis toegang geeft tot zo'n 400 geregistreerde musea.
- In 2018 maakte 43% van de bezoekers aan het Speelgoedmuseum gebruik van de kaart. De vergoeding die het museum hiervoor ontving, bedroeg in datzelfde jaar een kwart van de eigen inkomsten. Zo draagt de Museumkaart bij aan het verdienvermogen van het museum.
- Deelnemende musea liften mee op marketing vanuit de branchevereniging. Voorbeelden hiervan zijn de Nationale Museumweek, Museumkidsweek en de doelgroepgerichte nieuwsbrieven waarin tentoonstellingen en activiteiten onder de aandacht worden gebracht.
- (Potentiële) bezoekers ervaren de Museumkaart als een kwaliteitskeurmerk. In combinatie met de gratis entree werkt dit drempelverlagend.

De diverse varianten zijn voorgelegd aan de Museumvereniging met de vraag wat de consequenties voor het voeren van de Museumkaart zijn.⁴

4.2.8 Criterium 8: Cultuurtoerisme en profilering Deventer

Wat is binnen de verschillende varianten de bijdrage van het speelgoedmuseum aan de regionale en landelijke profilering van Deventer. Welke bijdrage levert het museum aan het stimuleren van cultuurtoerisme?

4.2.9 Criterium 9: Eenmalige investering museale inrichting en frictiekosten

In hoeverre kan de variant worden gerealiseerd binnen de beschikbare maximale investeringsom voor de museale inrichting van het museum of de tentoonstellingslocaties? Hierbij worden ook de eventuele frictiekosten, waarmee in de scenario's rekening moet worden gehouden meegenomen. Het gaat hier om het afsluiten van verplichtingen (huurcontract en andere financiële verplichtingen) en de kosten die gemoeid zijn met de eventuele afbouw van het museum en de personele verplichtingen.

4.2.10 Criterium 10: Exploitatie en organisatie

Hier wordt geschetst hoe de realisatie van het beoogde museale concept kan worden ingepast in de exploitatie en organisatie van Deventer Verhaal. Daarbij komen in ieder geval de volgende punten aan de orde:

- Welke gevolgen heeft de beoogde demarcatie voor projectontwikkeling en onderhoud voor de exploitatie?
- Wat zijn de gevolgen voor de (totale)exploitatie van Deventer Verhaal?

³ Overleg met Museumregister Nederland (Ellie Bruggeman, coördinator bureau- en auditteam).

⁴ Telefonisch overleg met de Museumvereniging (Koen van Veen, operations manager Museumkaart).

- Welk deel maakt de exploitatie van het speelgoedmuseum uit van deze exploitatie en in hoeverre kan het beoogde museale concept ná de oplevering van het benodigde museumcomplex worden geëxploiteerd binnen de daarvoor gestelde maximale exploitatiesubsidie? (maximaal 300K per jaar)

4.2.11 Criterium 11: Risico's

In deze paragraaf worden de belangrijkste risico's en onzekerheden per variant beschreven. In ieder geval aan de orde komen:

- Welke onzekerheden zijn er?
- Wat is het eventuele risico in de bouw, renovatie en inrichting van de benodigde gebouwen?
- Wat is het risico in de exploitatie van Deventer Verhaal?
- Wat is het risico in de benodigde fondswerving van aanvullende financiering?

4.3 Werkwijze toetsing aan criteria

Deventer Verhaal heeft de bovengenoemde criteria toegepast op de verschillende varianten voor de toekomst van het Speelgoedmuseum. Ten behoeve van de overzichtelijkheid hebben we de vergelijking van de varianten ook opgenomen in één tabel waarbij het al dan niet voldoen aan de genoemde criteria is vertaald naar een indicatie met plussen. Voor ieder aspect geven we in dat overzicht een score van (minimaal) 0 tot (maximaal) 3 plussen. Op deze manier presenteren we een overzicht dat een eenvoudige vergelijking van de verschillende varianten mogelijk maakt. Voor een gedetailleerdere onderbouwing wordt daarbij verwezen naar de onderliggende paragrafen per variant.

5 Variant 0: Voorzetting op de huidige locatie

Het gebouw dateert uit de 14^e en 15^e eeuw en bestaat feitelijk uit twee panden (Boterstraat 3 en Brink 47) die van binnenuit met elkaar verbonden zijn. Beide vleugels hebben een trappenhuis. Een lift ontbreekt waardoor het gebouw niet toegankelijk is voor mindervaliden en moeilijk toegankelijk voor mensen die slecht ter been zijn. Het bruto vloeroppervlak bedraagt 850 m².⁵ Het gebouw is een Rijksmonument en bestaat uit een kelder, drie verdiepingen en een zolder. Eigenaar is Vereniging Hendrick de Keyser. Het Speelgoedmuseum is sinds 1983 in dit pand gevestigd.

In de tijd van de gemeentelijke musea is meermaals onderzocht of en hoe de panden uitgebreid en gemoderniseerd konden worden. De beperkingen van Brink 47 liggen in het beperkte vloeroppervlak, de beschikbaarheid van vooral relatief kleine ruimtes, de ontoegankelijkheid voor mindervaliden en de status van Rijksmonument.

Het beschikbare vloeroppervlak voor wisselende tentoonstellingen kan binnen het complex niet worden vergroot en een grote expositiezaal is daarmee binnen het huidige pand niet te realiseren. Theoretisch bestaat de mogelijkheid om elders in de stad te voorzien in wisselende speelgoed-exposities maar het is daarbij niet eenvoudig ook inkomsten te genereren. Voor pop-up exposities kan veelal geen toegang worden gevraagd en bij grotere exposities buitenshuis geldt dat het voeren van de Museumkaart in veel gevallen niet toegestaan is. Daarnaast moet worden opgemerkt dat de collectie relatief weinig mogelijkheden biedt voor grootschalige exposities in niet geklimatiseerde ruimtes. Mede daarom zal worden gekozen voor een ontwerp waar binnen de vaste opstelling ruimte is voor het leggen van nieuwe accenten en/of het presenteren van thematische onderwerpen. Hiermee wordt voorzien in de noodzakelijke variatie.

Ondanks de beperkingen is het voorbarig om Brink 47 als onderkomen af te schrijven. Het pand doet al 37 jaar dienst als museum. Het is geschikt om jaarlijks maximaal 35.000 bezoekers te kunnen ontvangen. Daarom is het zinvol om serieus te kijken naar wat wél mogelijk is.

In het onderstaande museaal concept geven we aan welke verbeteringen mogelijk zijn in het huidige gebouw binnen de gestelde financiële kaders en wat het effect van deze maatregelen kan zijn voor publieksbereik, educatie en exploitatie.

Dit museale concept gaat niet uit van de realisatie van een speelgoedmuseum met *ationale ambitie*, maar van een *regionaal museum met een sterk educatieve inslag*. Een beperkte renovatie van het gebouw, met een verbetering van isolatie van de buitenschil, vernieuwing van alle technische installaties, een volledige herinrichting van het museum, het verbeteren van de educatieve faciliteiten en een verbeterde routing in het museum, kan naar onze mening de groei naar een bezoekersaantal van maximaal 35.000 bezoekers mogelijk maken. Speerpunt is daarbij een aanzienlijke groei van het aantal schoolklassen dat met betere faciliteiten bediend kan worden.

5.1 Toepassing museaal concept op locatie

De speelgoedcollectie blijft in deze variant gehuisvest op de huidige locatie aan de Brink, waarbij in samenwerking met pandeigenaar Vereniging Hendrick de Keyser het museum wordt heringericht. Er wordt in dit scenario in feite niet uitgegaan van het museaal concept dat eerder door Deventer Verhaal is opgesteld voor het 'Nederlands Speelgoedmuseum'. In de analyse van het museum in 2016 (en eerdere onderzoeken) is al vastgesteld dat het gebouw op punten niet aan dat concept kan voldoen. Uitgangspunt is de huidige situatie, waarbij de inrichting en opstelling van museum geheel worden vernieuwd en beperkt verbouwingen in het pand worden uitgevoerd.

⁵ Het bruto-vloeroppervlakte is het vloeroppervlakte inclusief gevels, vides en dragende wanden, gemeten op vloerniveau.

5.1.1 Samenvatting museaal concept speelgoed

Brink 47 krijgt een vernieuwde vaste opstelling met interactieve elementen. Binnen de vaste opstelling wordt ruimte ingelast voor wisselende presentaties, waarmee verschillende thematische 'sporen' door de opstelling kunnen worden gevolgd. Hierbij wordt ingezet op een kleine zaal van 25 à 50 m² waar een extra thematisch accent kan worden gezet. We gaan uit van het jaarlijks invullen van twee van dergelijke museumsporen. Tot slot wordt conform het beleid van de Vereniging Hendrick de Keyser ook het historische karakter van het pand voor het voetlicht gebracht door een 'monumentenspoor' toe te voegen. Er worden verder géén middelgrote wisselende exposities ingericht.

Vaste opstelling

Hoewel de ruimtes in het complex relatief klein zijn voor een museale functie, kan met een herinrichting van het museum wél een sterke verbetering worden aangebracht. De basis wordt gevormd door vernieuwing van de vaste opstelling van het museum met gelaagde presentatie (meer interactie en multimedia in opstellingen).

- Eén logische vaste opstelling als een reis door de geschiedenis van spel en speelgoed. Daarbij kan worden gedacht aan een combinatie van een chronologische en een thematische benadering.
- Gelaagde opzet door gebruikmaking van veel vernieuwde vitrines, al dan niet met klimaatregulatie.
- Verbetering van de routing van de vaste opstelling met toegang via de grotere trap. Mogelijk ook vernieuwing van de portalen om de toegang tot de ruimtes te verbeteren.
- Sterkere focus op educatie met inrichting van een nieuwe educatieve ruimte, bij voorkeur nabij de entree.
- Waar mogelijk verbetering van de toegankelijkheid voor mindervaliden en ouderen.
- Verbetering van het binnenklimaat, met als uitgangspunt dat de ruimtes in het gebouw beter (niveau B) geklimatiseerd kunnen worden en dat het gebouw ook voor het publiek een aangenaam klimaat heeft.
- Beperkt ruimte voor vernieuwende attracties en activiteiten.

Wisselende exposities

Er is in deze variant geen grote ruimte beschikbaar voor wisselende exposities. Wel wordt ingezet op een kleine ruimte waar een thematisch accent kan worden gezet om zo toch een wisselend aanbod te creëren. Verder wordt door het museum heen ruimte gecreëerd om thema's doormiddel van museale sporen zwaarder aan te zetten.

Binnen deze variant is geen ruimte om te voorzien in de behoefte aan wisselende tentoonstellingen. Theoretisch kan dit natuurlijk buiten de muren van het museum worden gerealiseerd maar de exploitatie voorziet hier op dit moment niet in. Indien in de toekomst toch financiële ruimte wordt gevonden voor wisselende exposities buitenshuis, gelden daarbij de in hoofdstuk 6 in detail uitgewerkte op- en aanmerkingen.

5.1.2 Mogelijkheden voor presentatie erfgoed

Deze variant biedt geen mogelijkheid voor het tonen van delen van de erfgoedcollectie. Wel zal in samenwerking met Vereniging Hendrick de Keyser binnen het speelgoedmuseum meer aandacht worden geschonken aan de bijzonderheden van de twee oude Hanzepanden.

5.1.3 Kansen voor gebruik speelgoedcollectie in deze variant

De speelgoedcollectie leent zich goed voor een vaste opstelling over de geschiedenis van spel en speelgoed in Nederland. De collectie is door de aard en kwetsbaarheid minder geschikt voor reizende tentoonstellingen. In deze variant komt de collectie goed tot zijn recht.

5.2 Museale context in Deventer

De huidige locatie van het Speelgoedmuseum ligt enigszins decentraal aan de Brink maar wél in de directe nabijheid van De Waag. Deze nabijheid levert synergievoordelen op met museum De Waag. Het is bij deze variant wel van belang in te zetten op een wat opener naar buiten gerichte uitstraling. Het museum moet passanten, bijvoorbeeld uit de parkeergarages, uitnodigen binnen te komen.

5.3 Mogelijkheden voor aansluiting bij de nieuwe Cultuurvisie

5.3.1 Samenwerking programmalijnen

Binnen de programmering kan samenwerking worden gezocht met andere erfgoedspelers in de stad Deventer. Dit kan bijvoorbeeld ook door kleine pop-up expo's niet in het speelgoedmuseum maar elders te organiseren. Een vast speelgoedmuseum leent zich ook voor groepsbezoeken. Hierbij kan worden gedacht aan tourgroepen, zomeruitjes van kinderdagverblijven maar bijvoorbeeld ook aan bewoners uit een asielzoekerscentrum. Ook op het gebied van collectiebeheer en -ontsluiting kan samenwerking worden gezocht met andere erfgoedspelers binnen en buiten Deventer. Dit geldt echter voor alle varianten.

5.3.2 Kansen voor nieuwe initiatieven en ontwikkelingen

De betrekkelijk beperkte ruimte binnen de bestaande locatie(s) maakt het minder eenvoudig om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. Daarom moet worden ingezet op een inrichting die eenvoudig modulair kan worden aangepast zonder dat dit gevolgen heeft voor de routing. Hiermee kan de noodzakelijke vernieuwing worden gecreëerd en ontstaat ook ruimte om te anticiperen op ontwikkelingen. Wel kan in de setting van een vast museum met een vaste staf meer aandacht worden besteed aan het delen van in de organisatie aanwezige kennis dan bij een flexibeler organisatie. Hierbij kan worden gedacht aan ondersteuning van andere instellingen op het gebied van beheer of presentatie.

5.3.3 Optimale inzet van bestaande faciliteiten

Deze variant maakt gebruik van de bestaande museale locaties. Wel ontbreekt in deze variant een middelgrote museale zaal die vanuit programmeringsoogpunt wel gewenst is. Hiervoor kan worden gezocht naar alternatieven, maar deze zijn voornamelijk in Deventer niet voor handen.

5.3.4 Brede palet cultureel aanbod

In alle varianten wordt ingezet op hetzelfde museale concept waarbij zo veel mogelijk wordt geprobeerd de bestaande doelgroepen (zie ook publieksbereik) beter te bedienen. Deze variant bedient vooral de lokale en regionale bezoeker en biedt goede kansen voor de educatie en de jongere bezoeker. Relatief weinig mogelijkheden zijn er voor de cultuurhistorische bezoeker en ook de opgroeiende jeugd zal zich hier minder aangesproken voelen.

5.4 Realisatie programma van eisen voor huisvesting

5.4.1 Samenvatting uitgangspunten programma van eisen

(Rijks)monumentale status

De panden hebben een rijksmonumentale status. Op dit moment zijn de panden al als museum ingericht, maar bij een verbetering van het binnenklimaat en/of de toegankelijkheid voor mindervaliden werkt de status als rijksmonument kostenverhogend.

Klimaat

In de huidige situatie kennen de meeste ruimtes van het pand een C-klimaat. Sommige ruimten zijn door middel van mobiele apparatuur op B-niveau gebracht. Streven moet zijn om de buitenschil dusdanig aan te passen (en te isoleren) dat voor alle ruimtes een B-klimaat kan worden gerealiseerd, waarbij door middel van mobiele apparatuur en/of klimaatvitrites voor kwetsbare categorieën (o.a. blik) een A-klimaat kan worden bereikt. Wanneer een dergelijke verbetering van de buitenschil niet haalbaar blijkt, zal nog meer gebruik worden gemaakt moeten worden van mobiele apparatuur en klimaatvitrites om de juiste omstandigheden te garanderen. Hierbij moet worden opgemerkt dat temperatuur niet door middel van klimaatvitrites kan worden gestuurd. Een moderne isolatie om te komen tot een verantwoord bezoekersklimaat vormt ook een goede basis voor museaal klimaat.

Mindervaliden

In het verleden heeft al veel onderzoek plaatsgevonden naar de mogelijkheden voor het aanleggen van een lift. Destijds was dit niet mogelijk zonder te veel schade aan het rijksmonument en hoge kosten. Mogelijk hebben technologische ontwikkelingen sindsdien gezorgd voor nieuwe oplossingen. Vereniging Hendrik de Keyser is gevraagd de mogelijkheden te onderzoeken en een inschatting te maken van de kosten. Op die manier kan worden bezien in hoeverre een verbeterde of volledige toegankelijkheid hier haalbaar is en welke kosten hier mee gemoeid zijn. Mocht het aanleggen van een lift niet mogelijk zijn, kan wel worden gekeken op welke wijze de toegankelijkheid voor deelgroepen kan worden verbeterd.

Demarcatie (verbouwing, museale verbouwing, museale inrichting, onderhoud)

In de programma's van eisen is uitgegaan van een demarcatie projectontwikkeling en onderhoud in overeenstemming met een bedrijfsruimte met bijeenkomstfunctie. Brink 47 wordt sinds 1982 gehuurd onder de standaard voorwaarden voor bedrijfsruimten. In het geldende huurcontract (1982) is expliciet benoemd dat de kosten, voortvloeiende uit het geschikt maken van het pand voor museaal gebruik, voor rekening van de huurder zijn. Hieronder vallen brand- en inbraakbeveiliging, doorgangen van het ene pand naar het andere, eventueel een traplift voor mindervaliden, inrichting en aankleding. Ook is expliciet benoemd dat investeringen die door de huurder worden gedaan niet verrekend worden bij vertrek van de huurder, tenzij er voorafgaand aan de investering andere afspraken zijn gemaakt met de vereniging die dan ook schriftelijk zijn vastgelegd.

In goed overleg dient voor deze locatie nog te worden bepaald welke investeringen binnen het meerjarenonderhoudsprogramma van de eigenaar kunnen worden uitgevoerd en welke van de gevraagde investeringen zullen worden verrekend via de huurprijs. Mogelijk is bij gewijzigde (demarcatie)voorwaarden een nieuw huurcontract nodig. Het ligt voor de hand dat de huidige huurprijs bij grootschalige verbouwingen zal stijgen. Het overschrijdingsrisico bij de uitvoering van deze werkzaamheden ligt bij de ontwikkelaar. Het huurbedrag wordt voorafgaand aan de verbouwing vastgesteld en tegenvallers kunnen dus niet achteraf worden verrekend.

Ook de demarcatie met betrekking tot onderhoud dient nader te worden besproken. Uitgangspunt voor het programma van eisen is een demarcatie gebaseerd op een bedrijfsruimte met bijeenkomstfunctie. De museale inrichting inclusief presentatiemiddelen is de verantwoordelijkheid van Deventer Verhaal en moet worden betaald uit de som van maximaal 1,4 miljoen investeringsbudget.

5.4.2 Eerste reactie pandeigenaar

Van Vereniging Hendrik de Keyser is slechts een eerste algemene reactie op hoofdlijnen beschikbaar. Het was voor hen binnen de vakantieperiode niet mogelijk de complexe vraagstukken in detail te beantwoorden. Wel hebben de Vereniging Hendrik De Keyser uitgesproken graag samen te kijken naar de mogelijkheden en onmogelijkheden voor een modern speelgoedmuseum op deze locatie.

Klimaat

De pandeigenaar geeft aan dat het plaatsen van voorzetwanden of de isolatie van het dak vanwege de rijksmonumentale status naar verwachting niet mogelijk zijn. Wel kan worden ingezet op voorzetramen om het binnenklimaat te verbeteren. Ook stellen zij voor de mogelijkheden voor zonnepanelen en terugwinning van energie te onderzoeken. Dit leidt niet zo zeer tot grote klimaatverbeteringen, maar kan wel worden toegepast om milieunadelen van bijvoorbeeld een airconditioning te compenseren.

Demarcatie (verbouwing, museale verbouwing, museale inrichting, onderhoud)

Van Vereniging Hendrik de Keyser is nog geen formele reactie op het programma van eisen ontvangen. Dit onderdeel zal dus in overleg nader moeten worden ingevuld.

Mindervaliden

Vereniging Hendrik de Keyser geeft aan de mogelijkheden voor een (personen-)lift te onderzoeken. Verbeterde technische mogelijkheden maken dat het misschien mogelijk is een lift toe te voegen in een van de bestaande trappenhuizen. Vereniging Hendrik De Keyser denkt daarbij aan het inpassen van een kleine lift binnen het bestaande trappenhuis aan de Boterstraat. Deventer Verhaal heeft voorgelegd ook te onderzoeken in hoeverre het mogelijk is met dezelfde techniek een trap in het ronde trappenhuis van Brink 47 te realiseren. Hoewel met een volwaardige lift (geschikt voor mindervaliden) op die positie in het gebouw het complex beter toegankelijk wordt gemaakt voor mindervaliden kunnen de hoogteverschillen tussen de gebouwdelen niet of alleen door middel van zeer grootschalige doorbraken of extra hulpmiddelen worden opgelost. Hier vormt de rijksmonumentale status naar verwachting een fors obstakel dat toch al forse benodigde investeringen naar verwachting sterk zal doen stijgen.

5.4.3 Gevolgen voor museaal concept

Zoals eerder benoemd is nog geen formele reactie beschikbaar. Wel kan op basis van (telefonische) overleggen een globaal beeld geschetst worden. Naar verwachting is het niet mogelijk om in deze variant in alle ruimtes een B-klimaat te realiseren. Wel kunnen door middel van mobiele apparatuur en klimaatvitrines omstandigheden worden gecreëerd om de collectie op een verantwoorde wijze te tonen. In een middelgrote expositiezaal voorziet deze variant niet. Dit kan door een flexibele modulaire inrichting van de vaste opstelling deels worden opgevangen. Hoewel eventueel ook buiten het museum kan worden geprogrammeerd, voorziet de begroting in deze variant niet in de benodigde middelen.

De toegankelijkheid voor mindervaliden blijft vooralsnog een openstaand punt. Hoewel er technische mogelijkheden zijn voor een verbeteringslag, is nog niet helder welke verbetering kan worden gerealiseerd en tegen welke prijs.

5.5 Publieksbereik

5.5.1 Bezoekersaantallen Speelgoedmuseum

Variante 0 bouwt voort op het huidige concept en tracht barrières weg te nemen die groei binnen de huidige bezoekersgroepen in de weg staan. Het is de bedoeling deze extra bezoekers binnen te halen door meer in te zetten op schoolklassen en meer wisselingen in de expositie aan te brengen. Ook is het museum in deze variant ook op dinsdag open. Een andere doelgroep waarbinnen veel winst te behalen valt, is de toeristische bezoeker. Er wordt ingezet op 35.000 bezoekers op de lange termijn maar vooralsnog lijkt 32.500 reëler.

5.5.2 Publieksbereik

Deze variant versterkt de bestaande presentatie voor de nostalgische bezoeker verder. Hieraan kan bij de herinrichting een laag voor de ouders en opa's en oma's van nu worden toegevoegd. De cultuurhistorische bezoeker is veelal hoogopgeleid en in het bezit van een Museumkaart. Deze

groept ziet graag wisselende exposities, bruiklenen, audiotours en historische informatie over de collectie. De beperkte ruimte die bij deze variant beschikbaar is voor thematische tentoonstellingen maakt dat de cultuurhistorische bezoeker hier minder goed te bedienen is dan bij varianten 2a en 2b. Wel kan het toevoegen van een laag over de geschiedenis van de bijzondere panden aan de Brink en de Boterstraat hieraan een bijdrage leveren. Vereniging Hendrik de Keyser heeft een groot ledenbestand en op het gebied van marketing en communicatie zijn gemeenschappelijke acties mogelijk.

Families met kinderen (toeristische bezoeker) vormen een belangrijke doelgroep bij het vormgeven van de inrichting. Van de bijna 3 miljoen toeristische bezoekers aan Deventer bezoeken nu ca. 10.000 het speelgoedmuseum.⁶ Er wordt ingezet op een aansprekende inrichting met veel interactie. Onderdeel is in ieder geval het vernieuwen van de speelruimtes. Daarnaast worden waar mogelijk ook een of twee bijzonder concepten (gamelab, speelgoedfabriek) aan het museum toegevoegd om de verblijfsduur te verlengen. Ook door in te zetten op de activiteiten, demonstraties en interactieve mogelijkheden van het museum is deze groep te bedienen en te benaderen via onder andere promotie op toeristische plekken en familieaanbiedingen via bijvoorbeeld campings. Een vaste locatie is dan betrouwbaar; er kan op gerekend worden. Vakantieverblijven kunnen gasten zonder te aarzelen naar het speelgoedmuseum verwijzen.

Ook schoolklassen en jonge kinderen (educatieve bezoeker) vormen in deze variant een belangrijke doelgroep. Een vast museum biedt de mogelijkheid voor een continu educatieprogramma. Zowel voor scholen als individuele bezoekers kan een op maat gesneden programma worden aangeboden. Bij een vaste opstelling is het veel eenvoudiger het aanbod op verschillende doelgroepen te differentiëren dan bij een tijdelijke tentoonstelling.

De groep opgroeiende jeugd en studenten kent nu binnen de bezoekersaantallen een bescheiden omvang. In het algemeen is deze groep ook moeilijk te bereiken en wil veelal juist niet met speelgoed worden geassocieerd. Hoewel bijvoorbeeld een gamelab aansprekend kan zijn voor de jongsten binnen deze doelgroep, zal de winst bij het grootste deel van de doelgroep beperkt zijn. Binnen de beperkte beschikbare ruimte is dit geen groep om intensief op in te zetten.

5.6 Educatie

Het speelgoedmuseum bereikt naast de individuele bezoekers momenteel een beperkt aantal klassen uit het primair onderwijs. Hoewel het museum qua aantrekkelijkheid en educatieve waarde geschikt is voor een meer omvattend educatief programma, zijn het de fysieke beperkingen van de locatie en de beperkingen in de organisatie die leiden tot de komst van een zeer beperkt aantal schoolklassen.

Het voordeel van variant 0 is de mogelijkheid om het educatieve programma vast te houden en te verbeteren. Een vast museum biedt de mogelijkheid voor een continu educatieprogramma. Dit is voor scholen veel beter in te plannen dan een tijdelijke tentoonstelling. De school kan een bezoek aan het museum laten aansluiten bij de leerlijnen in het eigen programma. Daarnaast kan eventueel ook bij specifieke thematische exposities een programma worden aangeboden. Dit vraagt wel om een goede langjarige planning. Om hier ruimte aan te bieden is het van belang juist de educatieve functie met een renovatie en herinrichting van het gebouw sterk te verbeteren. Daarbij dient, bij voorkeur in de nabijheid van de entree een moderne educatieruimte te worden ingericht, geschikt voor groepen van maximaal 30 kinderen.

Schoolklassen zullen actiever worden geworven door middel van betere contacten met scholen, een nieuw uitdagend en interactief programma, aanlokkelijke promotiemiddelen en betere faciliteiten.

⁶ Bron: *Analyse en museaal concept Speelgoedmuseum Deventer, 2016*

De toevoeging van multimedia en interactie maak het museum interessanter voor kinderen. De website van het Speelgoedmuseum is hierin niet weg te denken en dient als vraagbaak en een laagdrempelige toegang tot de collectie.

5.7 Museumregistratie en Museumkaart

In dit scenario blijft de museumregistratie behouden en mag de Museumkaart gevoerd worden.

5.8 Cultuurtoerisme en profilering

Het speelgoedmuseum behoudt haar belangrijke rol voor de regionale profilering van Deventer en als aantrekkelijke attractie voor toeristisch publiek in de regio. Het 'merk' Speelgoedmuseum wordt gehandhaafd. Het heeft op nationaal niveau slechts een beperkte aanzuigende werking die bij een grotere inzet op markering en communicatie wel verder kan worden versterkt. Hierbij geldt vooral de beperkte capaciteit op piekmomenten als belangrijke beperking.

Het speelgoedmuseum blijft behouden binnen de profilering van Deventer. De beoogde groei van het bezoekersaantal zal leiden tot een navenante groei van het economisch effect voor de stad door toename van de bestedingen buiten het museum.

Door aan de programmering thematische tentoonstellingen buiten de muren van het speelgoedmuseum toe te voegen, kan wel een breder (nationaler) publiek worden bereikt. Dit vraagt echter ook om aanzienlijke investeringen aan de voorkant. In deze investeringen voorziet dit scenario niet.

5.9 Investering museale inrichting

Binnen de gegeven tijd was het niet mogelijk om te komen tot gedetailleerde uitwerking van de investering benodigd voor de museale inrichting. Het bruto vloeroppervlak van de nieuw in te richten ruimten bedraagt 850 m². Voor museale herinrichting worden afhankelijk van locatie en complexiteit van deze inrichting kengetallen van € 1.000,- à € 1.500,- per m² gehanteerd.

Op basis van de eigen bijdrage kan bij verschillende fondsen gepoogd worden subsidie te verkrijgen. In de onderstaande tabel wordt weergegeven welke eigen investering benodigd is bij verschillende subsidiepercentages. Hierbij zijn investeringsbedragen van € 1.000, € 1.250 en € 1.500 per m² afgezet tegen subsidiepercentages van respectievelijk 30, 40, 50 en 60%.

Bedrag per m ²	Investeringsom	% Subsidie	Inbreng	Subsidie	% Subsidie	Investering	Subsidie	% Subsidie	Investering	Subsidie	% Subsidie	Investering	Subsidie
€ 1.000	€ 850.000	30%	€ 595.000	€ 255.000	40%	€ 510.000	€ 340.000	50%	€ 425.000	€ 425.000	60%	€ 340.000	€ 510.000
€ 1.250	€ 1.062.500	30%	€ 743.750	€ 318.750	40%	€ 637.500	€ 425.000	50%	€ 531.250	€ 531.250	60%	€ 425.000	€ 637.500
€ 1.500	€ 1.275.000	30%	€ 892.500	€ 382.500	40%	€ 765.000	€ 510.000	50%	€ 637.500	€ 637.500	60%	€ 510.000	€ 765.000

Een herinrichting van een museum biedt minder kansen voor subsidiering dan een verhuizing met nieuwbouw. Een cofinancieringspercentage van 30% a 40% is daarmee reëler dan de hogere percentages. Bij een gemiddeld bedrag van € 1.250,- per m² is dan een eigen investering van respectievelijk € 743.750 of € 637.500 nodig. Wanneer met een investering van € 1.000,- per m² wordt gerekend kan met respectievelijk € 595.000 en € 510.000 worden volstaan.

5.10 Exploitatie en organisatie

5.10.1 Financiële kaders en uitgangspunten

Voor elke variant is een bijlage toegevoegd waarin de uitgangspunten die gehanteerd zijn kort worden benoemd. Deze zijn te vinden in bijlage 7. Hier wordt slechts een korte samenvatting van de resultaten geschetst.

Subsidie gemeente

Voor de exploitatie is uitgegaan van eenmalige investering in de museale inrichting van € 650.000,-. Verder is uitgegaan van een jaarlijkse bijdrage in de exploitatie van het speelgoedmuseum van € 300.000,-. Er is vooralsnog geen rekening gehouden met het wegvallen van de huurcompensatie à € 62.000,- en ook zijn geen afschrijvingen opgenomen in de exploitatie.

Huisvestingskosten

Er is nog geen huuraanbieding beschikbaar. Het huidige huurbedrag bedraagt circa € 55.000,- per jaar. Voor de exploitatieberekeningen is uitgegaan van een jaarlijkse huursom van € 75.000,- per jaar. Vanzelfsprekend is een eventuele huurstijging sterk afhankelijk van de investeringssom.

Personeelskosten

In deze variant stijgen de personeelskosten licht ten opzichte van de bestaande situatie. Voor Deventer Verhaal geldt dat de huidige personele invulling kaderstellend is voor de nieuwe invulling. Voor het speelgoedmuseum is rekening gehouden met extra inzet voor de openstelling op dinsdag en met een beperkte extra inzet op piekdagen wanneer de gewenste hogere bezoekersaantallen ook werkelijk worden gehaald. In algemene zin geldt dat de personeelskosten een aanzienlijk deel van de begroting uitmaken. Dit blijft ook bij variant 0 het geval.

Programmakosten

Voor alle bestanddelen is een basisraming in de exploitatie opgenomen. Hier zijn voor de speelgoedcollectie de volgende bouwstenen gehanteerd:

- Vaste expositie speelgoed (1 x per jaar)

Voor de historische collectie wordt van de volgende bouwstenen uitgegaan:

- Vaste expo De Waag (eenmalig)
- Aanpassen vaste expo De Waag (jaarlijks)
- Historische Blockbuster Bergkerk (1 x per 4 jaar)
- Historische collectietentoonstelling (1x per 4 jaar)
- Satelliet (1 x per jaar)

Bij deze variant wordt de flexibiliteit vooral in de programmering van de erfgoedcollectie buiten Museum De Waag gezocht. In het speelgoedmuseum maar ook in De Waag wordt slechts beperkt geïnvesteerd in programma. Uitgangspunt is dat voor het speelgoedmuseum een aantrekkelijke, interactieve maar flexibele opstelling wordt gecreëerd die door het jaar heen op onderdelen wordt gewijzigd en aangepast. Er is geen sprake van grootschaliger thematische tentoonstellingen. Er is dus ook voorzien in een beperkt programmabudget en een bescheiden inzet van medewerkers.

5.10.2 Mogelijkheden cofinanciering

Zoals hierboven beschreven gaan we voor de herinrichting uit van een relatief beperkt cofinancieringspercentage van 30 à 40%.

Ook voor de programmering gaan we uit van relatief lage cofinancieringspercentages omdat het museum in deze variant weinig mogelijkheden biedt voor thematische exposities. Juist grotere thematische exposities zijn voor de fondsen interessant.

5.10.3 Frictiekosten

In deze variant is geen sprake van echte frictiekosten omdat de huidige organisatie de basis vormt. Wel moet in de kostenraming voor een nieuwe museale inrichting rekening worden gehouden met het feit dat bij een tijdelijke sluiting van het Speelgoedmuseum een deel van de vaste medewerkers

niet kan worden ingezet maar wel moet worden doorbetaald. Afhankelijk van de plannen en werkwijze moet het bedrag nader worden uitgewerkt.

5.10.4 Resultaat exploitatie

Het resultaat van de exploitatie is licht positief. Daarbij moet worden opgemerkt dat de exploitatie van het speelgoedmuseum alleen sluitend is omdat - net als in voorgaande jaren - structureel ongeveer 80K in het speelgoedmuseum wordt geïnvesteerd uit de algemene middelen van Deventer Verhaal.

Wanneer de huurcompensatie wegvalt is er helemaal geen ruimte voor afschrijvingen en/of reserveringen voor de toekomstige vervanging van de museale inrichting. De begroting sluit dus wel, maar biedt nauwelijks ruimte voor (nieuwe) tegenslagen.

5.10.5 Gevolgen voor organisatie

Bij deze variant wordt de bestaande organisatie grotendeels gehandhaafd. Wel is extra capaciteit nodig omdat het speelgoedmuseum ook op dinsdag geopend is. Ook educatie vraagt in deze variant meer aandacht. Door terughoudend te zijn met relatief dure externe inhuur en in te verdienen op de personeelskosten bij Deventer Verhaal, kan zwaarder worden ingezet op educatie. Er is geen ruimte voor extra thematische exposities over speelgoed (in bijvoorbeeld de Bergkerk).

5.11 Risico's

5.11.1 Eenmalige investering

Indien minder subsidies en sponsoring worden verworven dan voor de exploitatie aangenomen, is ook minder beschikbaar voor de museale inrichting. Omdat deze subsidies worden geworven voor aanvang van de werkzaamheden ten behoeve van de museale inrichting kan worden gekozen voor een meer sobere inrichting. Uitgangspunt is wel dat op basis van de gemeentelijk investering het museum in ieder geval een stap voorwaarts kan maken naar een vernieuwd interactief museum. In plaats van een soberder inrichting kan ook worden gekozen voor een modulaire aanpak waarbij bepaalde (duurdere) onderdelen later worden ingevuld wanneer meer middelen beschikbaar zijn.

5.11.2 Exploitatie

De exploitatie sluit in deze variant wanneer geen afschrijving plaats vindt op de museale inrichting van zowel De Waag als het Speelgoedmuseum. Ook is vooralsnog rekening gehouden met een huurcompensatie voor De Waag. Indien (een substantieel) deel van deze kosten wel wordt meegenomen in de exploitatie komt de exploitatie sterk onder druk te staan. Dit is alleen te ondervangen door de toch al beperkte programmabudgetten van Deventer Verhaal voor de erfgoedcollectie nog verder terug te schroeven. Een verminderde investering in het programma maakt de musea minder aantrekkelijk voor (terugkerende) bezoekers en zal gevolgen hebben voor bezoekersaantallen. Ook terugvallende bezoekersaantallen hebben direct een negatief effect op de begroting.

Een verdere bezuiniging is alleen maar op te vangen door een totale reorganisatie van de organisatie van een professionele naar een vrijwilligersorganisatie. Dit heeft grote gevolgen voor de professionaliteit, slagkracht en uitstraling van de musea. Een dergelijk besluit kan alleen maar gepaard gaan met een beduidend lager ambitieniveau door de gehele organisatie. Alleen wanneer zowel in de musea als op kantoor een reorganisatieslag wordt doorgevoerd kunnen substantiële bezuiniging worden gerealiseerd. Hierbij geldt dat het uitvoeren van de beheerstaken op het door de gemeente Deventer gewenste niveau een aanzienlijk deel van de beschikbare middelen vraagt.

5.11.3 Risico's en onzekerheden

Naar verwachting is het door het monumentale karakter van het gebouw niet mogelijk om de buitenschil dusdanig te isoleren dat aan de gewenste klimaateisen kan worden voldaan. Indien het onmogelijk blijkt om het gewenste klimaat te bereiken zijn extra investeringen in klimaatvitruines nodig om aan de eisen in de beheersovereenkomst te voldoen. Ook de toegankelijkheid voor mindervaliden moet nog nader worden uitgewerkt. Vereniging Hendrick de Keyser ziet zeker mogelijkheden, maar mede door de monumentale status zijn de kosten op dit moment moeilijk in te schatten. Hiervoor is aanvullend onderzoek nodig. Voor de exploitatie vormt de onduidelijkheid over de huursom en demarcatie een belangrijk risico.

5.11.4 Nog uit te zoeken

- Demarcatie
- Huursom
- (On)mogelijkheden klimaat
- Toegankelijkheid mindervaliden

5.12 Analyse

Binnen de gegeven financiële en inhoudelijke kaders is deze variant is een serieuze optie voor de toekomst van het speelgoedmuseum met een sterke verbetering van de vaste presentatie (meer interactie, toepassing van multimediale technieken, betere vitrines en belichting etc.), faciliteiten en educatieve mogelijkheden, maar met een beperkte groeipotentie en weinig nationale ambitie. Het totaal aantal bezoekers zal met deze maatregelen kunnen groeien van de huidige 23.000 naar 30 tot 35.000 bezoekers.

Wellicht zijn er ook mogelijkheden om de toegang voor mindervaliden en mensen die slecht ter been zijn aanmerkelijk te verbeteren door de realisatie van een lift op de plaats waar nu een wenteltrap door het museum voert. Dat zou een serieuze verbetering zijn van de toegankelijkheid – ook voor groepen. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat de niveauverschillen binnen de panden en andere beperkingen die samen hangen met de historische locatie maken dat de toegankelijkheid voor mindervaliden nooit optimaal zal worden.

Het speelgoedmuseum behoudt haar lokale en regionale functie voor toerisme en educatie. De aard van de collectie (brede, historische speelgoedcollectie) sluit goed aan bij het gebruik ervan in een educatieve vaste opstelling. Door de verschillende 'museumsporen' kunnen steeds andere onderdelen van de collectie worden uitgelicht en kan er daarmee meer dynamiek in de presentatie worden gebracht.

Binnen het vernieuwde museum is géén mogelijkheid voor het realiseren van wisselende exposities van de gewenste omvang (ca. 150 m²) om het museum en de speelgoedcollectie in de kijker te zetten. Voor wisselende exposities moet de oplossing buiten het museum gevonden worden. De kosten hiervoor zijn niét in de exploitatiebegroting opgenomen. Exposities buiten de muren van het museum zijn minder effectief voor het versterken van het bezoek aan het vaste museum en vragen een relatief grote investering in verband met de realisatie van faciliteiten en de inzet van personeel.

De vernieuwing van het museum op de huidige locatie biedt geen soelaas voor de problematiek van de topstukpresentatie en de expositie van de Knecht-Drenthcollectie.

6 Variant 1: Wisselende exposities op wisselende locaties

Korte beschrijving variant

De speelgoedcollectie blijft als één van de collecties van de Deventer erfgoedcollectie opgenomen in het erfgoeddepot in Zwolle. Het zelfstandig geregistreerde speelgoedmuseum met een vaste locatie komt in deze variant te vervallen. Vanuit de basis van erfgoedorganisatie Deventer Verhaal worden op wisselende locaties in de stad, onder welke ook de Bergkerk, exposities georganiseerd met gebruikmaking van de speelgoedcollectie.

Het is belangrijk om hierbij in ogenschouw te nemen dat de speelgoedcollectie zoals die in Deventer is gevormd, door zijn aard (veel kwetsbaar materiaal) en samenstelling (brede speelgoedcollectie zónder veel beeldmateriaal, zoals schilderijen, prentkunst etc.) zich beter leent voor een vaste educatieve presentatie dan voor reizende expo's. In eerdere onderzoeken en rapportages is hierop al gewezen. Voor grote tentoonstellingen is de collectie niet toereikend en zijn externe bruiklenen nodig. In de uitwerking van deze variant hebben wij hier rekening mee gehouden.

Dit is het scenario zoals dat in de Cultuurvisie van het college van B & W is voorgelegd aan de gemeenteraad. Hoewel het fysieke museum wordt gesloten, wordt in de Cultuurvisie uitgegaan van een volwaardige continuatie van de speelgoedcollectie als basis voor een reeks van wisselende tentoonstellingen op diverse locaties in de stad. In de bijbehorende cultuurbegroting is alleen dekking opgenomen voor de kosten van het fysieke beheer van de collectie. Voor de programmering dient het algemene budget van Deventer Verhaal te worden ingezet.

Als basis voor deze keuze en voor de verdere uitwerking van deze variant wordt in de Cultuurvisie verwezen naar het richtingendocument uit 2014 dat aan de basis stond voor de oprichting van Deventer Verhaal. In het beleidsdocument staat dat er onvoldoende middelen zijn binnen de begroting van Deventer Verhaal als beoogde erfgoedorganisatie om ook een zelfstandig speelgoedmuseum in de lucht te houden, in welke vorm dan ook. In het richtingendocument wordt geadviseerd om daarom helemaal te stoppen met het speelgoedmuseum als zelfstandig museum en de collectie in beheer te geven aan Deventer Verhaal.

Noch in de Cultuurvisie, noch in het richtingendocument is een nadere uitwerking te vinden van de variant van exposities op basis van de speelgoedcollectie in het depot. Impliciet is er in de Cultuurvisie – en met name ook in de toelichting van de wethouder daarop – aangegeven dat er de verwachting is dat het prestatieniveau (publieksbereik, stimulans toerisme, educatie etc.) in deze in deze variant (zonder vaste locatie) tenminste vergelijkbaar zou moeten zijn aan het huidige prestatieniveau (mèt een vaste locatie). Aan de andere kant wordt gesteld dat de jaarlijkse bijdrage in de kosten van € 75.000 leidend zou moeten zijn.

Deze beide aannames zijn niet goed in overeenstemming te brengen. Voor het bereiken van grote bezoekersaantallen is een grotere investering benodigd dan de bijdrage van € 75.000,-. Daarom is voor deze variant ook uitgegaan van een exploitatiesubsidie van € 300.000,- per jaar. Daarnaast wordt benoemd welk deel van deze activiteiten kan worden uitgevoerd met een bijdrage van € 75.000,- per jaar.

In het onderstaande hebben we dus in de eerste plaats aangegeven op welke wijze naar onze mening de speelgoedcollectie gepresenteerd zou kunnen worden in wisselende presentaties op verschillende locaties in de stad, van grote blockbusterexpo's in de Bergkerk tot bescheiden pop-up expo's op publieke plekken in de stad.

We geven daarbij tevens aan in welke mate en frequentie deze presentaties georganiseerd zouden kunnen worden en aan welke eisen de uiteenlopende locaties moeten voldoen om een dergelijke programmering mogelijk te maken.

We benoemen hier nog nadrukkelijk dat de verschillende typen tentoonstellingen die we hieronder schetsen in theorie uiteraard óók gerealiseerd kunnen worden in combinatie met een vast speelgoedmuseum (variant 0 en 2). De exploitatie voorziet echter in geen van die gevallen in de middelen om beiden tegelijk uit te voeren.

6.1 Toepassing museaal concept op locatie

6.1.1 Samenvatting museaal concept speelgoed

Er is geen vast museum en er zijn ook geen vaste presentaties van de collectie, behalve de digitale ontsluiting van de collectie. Het verhaal van de geschiedenis van spel- en speelgoed vertellen we in deze variant op steeds wisselende exposities op wisselende locaties in de stad.

We onderscheiden daarbij drie soorten exposities:

1. *Pop-up tentoonstelling op basis van de eigen collectie (2 x per jaar)*. Deze vinden plaats op publieke plaatsen in de stad, dat wil zeggen: in publieke gebouwen zoals het Stadskantoor, de Bibliotheek Deventer of andere bibliotheeklocaties, Deventer Schouwburg, Mimik en andere plaatsen waar al publieksvoorzieningen aanwezig zijn.
2. *Grote exposities, een zogenaamde blockbuster (1 x per 4 jaar)*. Die laatste kent aansprekende thema's (Lego, Barbie, robotica, gaming etc.) gericht op een breed (familie-)publiek, maar kan slechts in zeer beperkte mate gebaseerd worden op de eigen collectie. De exposities kennen een sterk nationale oriëntatie, gericht op een omvangrijk publiek van tenminste 20.000 bezoekers per expositie. Voor de uitwerking van deze variant zijn we uitgegaan van exposities in de Bergkerk.
3. *Een middelgrote tentoonstelling op basis van eigen collectie (1 x per 4 jaar)*. De exposities kennen een regionale en lokale oriëntatie, gericht op een omvangrijk publiek van tenminste 10.000 bezoekers per expositie. Voor de uitwerking van deze variant zijn we uitgegaan van exposities in de Bergkerk.

6.1.2 Mogelijkheden voor presentatie erfgoed

Deze variant biedt geen extra mogelijkheden voor de presentatie van de erfgoedcollectie. Voor een korte beschrijving van de onderdelen die zijn opgenomen in de exploitatie zie de bijlage met de uitgangspunten voor de exploitatie.

6.1.3 Kansen voor gebruik speelgoedcollectie in deze variant

Zoals hierboven al aangegeven is de huidige speelgoedcollectie door de aard en samenstelling van de collectie met name zeer geschikt om in een vaste presentatie de geschiedenis van spel en speelgoed te laten zien. De waarde van de collectie zit niet zozeer in een beperkt aantal museale topstukken, maar in de breedte en de historische samenhang van de collectie. Een belangrijke kernwaarde voor bezoekers is de persoonlijke herkenning (nostalgie), die voor de verschillende generaties bezoekers uiteraard sterk uiteen loopt.

Door de kwetsbaarheid en relatief geringe omvang van de individuele stukken leent de collectie zich minder goed voor reizende exposities, waarin juist vaak wordt geconcentreerd op een beperkt aantal objecten met een hoge museale waarde. Vrijwel geen enkel object uit de speelgoedcollectie is geschikt voor expositie buiten vitrines. Om wisselende tentoonstellingen mogelijk te maken, zullen kwalitatief hoogstaande en duurzame vitrines moeten worden aangeschaft.

De vaste collectie krijgt bij dit model vooral een plaats binnen de pop-up tentoonstellingen (2 x per jaar) en een middelgrote tentoonstelling (1 x per vier jaar). Voor de blockbuster (1 x per vier jaar) zal

vooral gebruik moeten worden gemaakt van externe bruiklenen om met bijzondere objecten grote bezoekersaantallen te trekken.

De speelgoedcollectie zal in deze variant niet langer in zijn historische en contextuele samenhang gepresenteerd worden. De benadering zal veeleer thematisch worden, waarbij voor verschillende exposities ook verschillende doelgroepen worden aangesproken.

6.2 Museale context in Deventer

Deze variant kent geen vaste locaties. Dit maakt het minder eenvoudig om een vaste schare bezoekers aan het museum te binden. De toevallige bezoeker van de stad (toeristen, dagjesmensen, winkelend publiek etc.) kan er niet meer van uitgaan dat het speelgoedmuseum altijd open is. Wel kan bij de pop-up exposities worden gekozen voor locaties waar al veel publiek aanwezig is, om zo meer mensen te bereiken.

De Bergkerk is een locatie met veel uitstraling maar het beoogde multifunctionele gebruik vraagt om afstemming met de beheerder en de andere gebruikers ook zijn er verschillende functionele beperkingen. Verder ligt de Bergkerk te ver van Museum De Waag voor noemenswaardige synergievoordelen. Museale voorzieningen (balie, educatieve ruimtes, winkel- en kassa-voorzieningen, museumcafé etc.) kunnen niet gedeeld worden. Ook ligt de Bergkerk wat verder van de Brink en enigszins decentraal in de stad op een moeilijk te bereiken locatie. Voordeel is daarentegen de ligging midden in het toeristisch interessante Bergkwartier en de aantrekkelijke buitenruimte rond de kerk.

6.3 Mogelijkheden voor aansluiting bij de nieuwe cultuurvisie

6.3.1 Samenwerking programmalijnen

Binnen de programmering kan samenwerking worden gezocht met andere erfgoedspelers in de stad Deventer. Dit kan bijvoorbeeld ook door pop-up exposities in overleg rondom aansluitende thema's te organiseren. Ook bij de blockbusters kan worden gezocht naar samenwerkingen binnen en buiten de erfgoedsector. Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld een tentoonstelling over robots en robotica. Ook op het gebied van collectiebeheer en -ontsluiting kan samenwerking worden gezocht met andere erfgoedspelers binnen en buiten Deventer. Dit geldt echter voor alle varianten.

6.3.2 Kansen voor nieuwe initiatieven en ontwikkelingen

Deze variant biedt slechts beperkt ruimte voor nieuwe initiatieven en ontwikkelingen. Op zich kan een grote blockbuster wel aanhaken op nieuwe initiatieven maar met de beperkte frequentie en de langetermijnplanning die hiermee samenhangt, is eenvoudig inhaken op de actualiteit geen optie.

Bij het maken van pop-up tentoonstellingen kan zowel wat betreft locatie als wat betreft inhoud wel eenvoudig bij de actualiteit worden aangehaakt.

De organisatie kent in dit model een meer flexibel karakter waarbij een smalle basis wordt versterkt door een projectmatige flexibele schil. Dit biedt het voordeel van veel nieuwe ideeën van buiten maar maakt ook dat organisatie minder aanspreekbaar is voor initiatieven vanuit de stad. Dit vraagt in dit model bijzondere aandacht.

6.3.3 Optimale inzet van bestaande faciliteiten

Deze variant kent met uitzondering van De Waag geen vaste locaties, maar maakt gebruik van wat beschikbaar is. Enerzijds lijkt dat op onderdelen (kosten)efficiënt maar anderzijds bepalen de uitgangspunten van de bestaande locaties daarmee in meer of minder belangrijke mate de mogelijkheden voor de programmering en kan het maken van een grotere expositie ook zeer kostbaar zijn. De mogelijkheden van een locatie kunnen van behoorlijke invloed zijn op de mogelijkheden voor museale bruiklenen en daarmee het concept van een tentoonstelling, de kansen voor fondsenwerving en de daaruit voortvloeiende mogelijkheden om hogere bezoekersaantallen te

behalen. Wanneer wordt gekeken naar de verhouding tussen investering en bezoekersaantallen valt een wisselende expositie daardoor juist vaak minder kostenefficiënt uit.

6.3.4 Breed pallet van cultureel aanbod.

In alle varianten wordt ingezet op hetzelfde museale concept waarbij zo veel mogelijk wordt geprobeerd de bestaande doelgroepen (zie ook publieksbereik) beter te bedienen. Deze variant bedient de lokale en regionale bezoeker op aanzienlijk bescheidener schaal dan de andere varianten omdat een museum waar je altijd kan binnenlopen hier geen vanzelfsprekendheid is. Een pop-up tentoonstelling kent wel een lage drempel maar biedt vooral kansen voor kortdurend bezoek door toevallig publiek. Publiek met een gerichtere interesse in speelgoed wordt hier minder bediend, maar er kunnen wel nieuwe doelgroepen worden bereikt.

Daar staat tegenover dat het organiseren van een blockbuster kansen biedt om een nationaal publiek aan te spreken. Echter, dit vraagt dan wel om zeer substantiële investeringen in marketing en communicatie en goede concepten met aansprekende (museale) bruiklenen. Dit lijkt soms eenvoudiger dan het is. Daarom hierbij enkele citaten uit een rapportage die de RCE naar aanleiding van de tentoonstelling *Roofkunst* in de Bergkerk opstelde: *“De Rijksdienst en de stichting hebben veel van de pilot opgestoken. Allereerst dat het mogelijk is kwetsbare en waardevolle kunstwerken op een verantwoorde manier op een niet-museale locatie tentoon te stellen. Maar ook dat dit forse investeringen en een lange planning vraagt.”*⁷ Daarbij moet worden opgemerkt dat de eisen die de Rijksdienst hanteert niet representatief zijn voor de museale sector. Zelf zeggen ze hierover het volgende: *“De Rijksdienst fungeert als proeftuin voor het beleid van de minister. We zoeken de grenzen op van wat mogelijk is, gaan het experiment aan. We gaan natuurlijk wel professioneel en verantwoord met erfgoed om maar kunnen ons iets meer permitteren dan musea. Als er bij ons iets mis gaat hoort dat bij onze rol”*. Mensen komen naar grote exposities om zeer bijzondere objecten te zien hierbij vormt de Rijkscollectie zondermeer een prachtige bron maar op de langere termijn zijn ook bruiklenen uit andere collecties nodig.

Voor educatie rondom speelgoed en de jongere bezoeker biedt deze variant minder aanknopingspunten. Door de juiste onderwerpen te kiezen kunnen de cultuurhistorische bezoeker en de opgroeiende jeugd worden aangesproken, maar niet altijd tegelijk. De relatief beperkte frequentie van dit type grotere tentoonstellingen maakt dat het totale palet naar verwachting minder breed zal uitvallen.

6.4 Realisatie programma van eisen voor huisvesting

6.4.1 Samenvatting uitgangspunten programma van eisen

(Rijks)monumentale status

Voor de pop-up exposities is dit niet aan de orde. Voor de Bergkerk geldt uiteraard wél dat we te maken hebben met een rijksmonument. Voor het realiseren van exposities is geen (grootschalige) verbouwing nodig, maar de aard van het gebouw kent wel de nodige uitdagingen bij de klimaatopgave (licht en klimaat) die voor grote tentoonstelling vereist zijn.

Klimaat

Voor de pop-up tentoonstellingen gaan we uit van locaties die vanuit hun publieke functie al een goede isolatie kennen en van zich zelf een B-klimaat hebben. Dit betekent dat gebruik zal worden gemaakt van materiaalcategorieën die een lagere kwetsbaarheid kennen ofwel dat gebruik moet worden gemaakt van mobiele apparatuur (klimaatvitruines en/of mobiele luchtvochtigheidsregulatie).

⁷ RCE, *Bruiklenen aan niet-museale organisaties (2018)*

Voor de Bergkerk geldt dat voor vrijwel alle exposities een B-klimaat de basis is. We zijn er vanuit gegaan dat hiermee alleen in de periode van mei tot half oktober exposities kunnen worden gerealiseerd. Hierbij moet worden opgemerkt dat juist de periodes vóór en ná de zomervakantie gunstig zijn voor het organiseren van grootschalige exposities op het gebied van erfgoed en kunst. Een expositie op het gebied van speelgoed (gericht op toeristisch familiebezoek) zou ook goed in de zomer georganiseerd kunnen worden. De pandeigenaar is daarom gevraagd in hoeverre door extra maatregelen de voor expositie geschikte periode verlengd kan worden. Daarnaast geldt voor veel bruiklenen uit andere musea de eis voor een A-klimaat. Naar onze verwachting is het niet haalbaar om gehele kerk op dit niveau te brengen en zal daarom altijd de inzet van *doos-in-doos* (geklimatiseerde ruimte binnen de kerk) of klimaatvitines nodig zijn. Ook het afschermen van daglicht vraagt door de grote en bijzondere ramen van de kerk om extra aandacht.

Voor (grote) exposities rondom modern speelgoed (Lego, Barbie etc.) spelen deze klimaateisen een minder bepalende rol. Dit geldt ook wanneer er gebruik gemaakt kan worden van minder kwetsbare voorwerpen uit particuliere collecties. Ook hier dient de bruikleennemer zich natuurlijk altijd als een goed huisvader op te stellen. De kosten voor de aanleg het onderhoud van de mobiele installaties en klimaatvitines maken deel uit van de museale investering. Om de varianten goed te kunnen vergelijken zijn deze kosten indicatief in kaart gebracht. Hierbij moet worden opgemerkt dat dergelijke investeringen ook kunnen worden gefinancierd als onderdeel van de programmering. Hierdoor stijgen dan wel de programmakosten wat weer een negatieve invloed heeft op de exploitatie.

Indien aanvullende investeringen in de Bergkerk nodig zijn om te komen tot een B-klimaat ligt de verantwoordelijkheid hiervoor bij de pandeigenaar (gemeente Deventer).

Mindervaliden

Uitgangspunt is dat zowel de Bergkerk als de (publieke) ruimtes waar de pop-up exposities plaatsvinden toegankelijk moeten zijn voor mindervaliden.

Demarcatie (verbouwing, museale verbouwing, museale inrichting, onderhoud)

Uitgangspunt van de rapportage is dat op basis van de reactie van de gemeente Deventer op het programma van eisen voor de expositieruimte(s) zou moeten kunnen worden vastgesteld welke investeringen noodzakelijk zijn om deze variant mogelijk te maken.

Voor de pop-up exposities vormt in alle gevallen de bestaande situatie het uitgangspunt. Daarom zijn voor deze variant in ieder geval klimaatvitines nodig en worden de overige inrichtingskosten in het project meegenomen. In samenspraak met gemeente moet worden bezien of de aanschaf van vitrines een eenmalige investering in de museale inrichting betreft die uit de 1,4 miljoen kan worden gedekt.

Om de varianten enigszins vergelijkbaar te maken, is er wel voor gekozen de kosten voor de museale inrichting inzichtelijk te maken. In sommige gevallen kan een deel van deze kosten ook worden meegenomen in de programmering maar daarvoor is hier vooralsnog niet gekozen. De dekking hiervoor kan naar onze mening in ieder geval gezocht worden binnen de som van maximaal 1,4 miljoen. In overleg kan een onderscheid worden gemaakt tussen presentatiemiddelen die door meerdere gebruikers worden gebruikt en door de eigenaar van de locatie worden beheerd en middelen waarvoor het beheer bij het Deventer Verhaal ligt. Voor de pop-up exposities is in ieder geval een basisinfrastructuur nodig die wordt beheerd door Deventer Verhaal.

Omdat het hier geen locatie betreft die permanent bij Deventer Verhaal in beheer is, kan ook geen sprake zijn van vaste demarcatieafspraken. Voor elke locatie en elk project moeten in deze variant nieuwe afspraken worden gemaakt. Voor wat betreft onderhoud geldt dat Deventer Verhaal geen

formele huurder van deze locatie is en daarmee dus ook geen verantwoordelijkheid heeft voor de installaties.

6.4.2 Reactie pandeigenaar

De Bergkerk is eigendom van de gemeente Deventer en wordt verhuurd aan de VVV. Op dit moment wordt nader invulling gegeven aan het beheer van de Bergkerk. De kerk zal ook in de toekomst gebruikt kunnen worden door meerdere partijen, waarbij de VVV niet zelf programmeert maar het gebruik van de kerk faciliteert. De VVV geeft aan binnen de programmering ruimte te zien voor exposities van Deventer Verhaal. Wel moet worden opgemerkt dat er veel aanvragen binnenkomen en tot 2021 ook al veel evenementen op de planning staan. Een goede afstemming en tijdige planning vormt voor deze variant een belangrijk vertrekpunt. Verder is de capaciteit eindig en door de beperkte verwarmingsmogelijkheden voor exposities beperkt tot de periode april-november.

De Bergkerk is eigendom van de gemeente Deventer en het fysieke beheer van het gebouw valt onder de vastgoedbeheerder van de gemeente. Omdat de kerk onderdeel uitmaakt van het programma Cultuur bepaalt dit programma of en in welke mate er geïnvesteerd wordt in de Bergkerk. In een eerste reactie geeft het programma aan dat de Bergkerk niet gezien moet worden als mogelijk museale locatie maar als een van de vele locaties binnen het programma waar binnen de bestaande kaders geëxposeerd kan worden. De huidige situatie vormt daarmee het uitgangspunt en op basis van de Cultuurvisie liggen grote investeringen niet voor de hand. Wel is er ruimte om eventuele noodzakelijke investeringen in kaart te brengen waardoor de gemeenteraad in het licht van het amendement andere keuzes kan maken.

Uit de reacties van de gemeente Deventer en de VVV komt daarom vooral de bestaande situatie naar voren, waarbij slechts beperkt is aangegeven hoe zich dit verhoudt tot het programma van eisen. Hiervan is door Deventer Verhaal een korte analyse gemaakt.

Algemene gebouweisen

De kerkzaal is één grote ruimte. Indien bij de organisatie van een evenement niet de gehele ruimte benodigd is, dient door de organisatie van het evenement een scheiding gecreëerd te worden tussen het evenement en de overige ruimte welke toegankelijk moet zijn voor bezichtiging van het gebouw. De ruimte is daarbij in principe vrij voor gebruik en vrij in deelbaar met volgende randvoorwaarden:

- Vluchtwegen
- Bescherming monumentale elementen zoals preekstoel en muurschilderingen
- Verwarming via vloer en vloerroosters langs de gevel

Het gebouw heeft slechts drie in- en uitgangen welke tevens de vluchtwegen vormen voor aanwezige personen. Er is geen separate opslag ruimte. De bereikbaarheid van de toegangen is beperkt door de grote/ lange trap bij de linker zijingang en de kleine trap voor de hoofdentree. De rechter zij in-/uitgang ligt in de tuin en is derhalve met auto's niet bereikbaar.

In de kerkzaal is een kleine receptie/informatiebalie aanwezig voor met name ontvangst van toeristen welke het gebouw gedurende openstelling bezoeken. Deze is niet geschikt voor een kassafunctie bij grote evenementen. Hiervoor zijn aanvullende faciliteiten nodig.

Er is een beperkte garderobe aanwezig die niet bereikbaar is vanuit de entree maar wel vanuit kerkzaal. Er is een toiletgroep met gescheiden heren en dames toiletten. Volgens opgave van het VVV volstaan deze faciliteiten op dit moment voor een volle bezetting van 800 gelijktijdige bezoekers. Daarnaast is een mindervaliden toilet aanwezig dat voldoet aan het handboek toegankelijkheid.

Er is een kleine pantry geschikt voor medewerkers. Ook is er een kleedruimte op de eerste verdieping boven de toiletgroep. Deze 50m² grote ruimte is vooralsnog onverwarmd maar in het kader van regulier onderhoud zal hier verwarming worden aangebracht.

Het maximum aantal gelijktijdige bezoekers bedraagt 800 personen. Maatgevend hierin is de breedte van de nooduitgangen. De deuren van de uitgangen draaien tegen de vluchtrichting in, feitelijk voldoet dit niet aan de wettelijke eisen. Ter compensatie dient bij alle uitgangen een begeleider aanwezig te zijn tijdens evenementen. De vluchtweg aanduiding wordt verbeterd, tevens wordt (nood-)verlichting aangebracht in de tochtsluis.

Technische voorzieningen

Historisch zijn er meerdere technische ruimten in het gebouw aangebracht welke afgesloten zijn en voorzien van branddetectie.

Er zijn elektrische aansluitingen op de grond langs de gevel en op een aantal kolommen. Door de historische vloer bevinden zich geen aansluitingen in de vloer. De Bergkerk is verder voorzien van een basisverlichting voor dagelijks gebruik. Deze is schakelbaar en voor zover bekend niet dimbaar. Voor evenementen en specifieke wensen dienen tijdelijke installaties te worden aangebracht door de organisatie.

Er is een glasvezelverbinding aanwezig voor regulier dataverkeer (geen zware mediastreaming). Deze glasvezelverbinding kan worden uitgebreid. De kosten bedragen dan circa € 750,- per maand. Er is een WiFi-netwerk met repeaters aanwezig dat een gescheiden netwerk kent voor intern gebruik en bezoekers. Er is geen vaste databekabeling aanwezig.

Beveiliging

De Bergkerk is voorzien van camerabewakingssysteem. De monitoring hiervan kan op afstand uitgevoerd worden door een private alarmcentrale. Het systeem is niet permanent operationeel maar indien er in het kader van een evenement behoefte en/of verplichtingen zijn om het systeem operationeel te hebben dan draagt de evenement organisatie hiervoor de zorg inclusief de bijbehorende kosten.

Het gebouw is voorzien van een inbraakdetectie-installatie met doormelding en opvolging door een particuliere alarmcentrale. Ook zijn er camera's aanwezig die binnenkomende en vertrekkende bezoekers registreren. De exacte inrichting van de beveiligingsinstallatie was bij het opstellen van dit rapport nog niet bekend maar kan wel worden opgevraagd.

Brandbeveiliging

De Bergkerk is slechts gedeeltelijk voorzien van branddetectie. De detectie is aangebracht in de risicovolle (secundaire) ruimten. In de grote kerkzaal waar een eventuele expositie plaatsvindt is geen detectie aanwezig. Het is mogelijk om hier ook een vaste installatie aan te brengen maar het aanleggen van bekabeling in dit type monument is complex. Dit vraagt een investering van ongeveer € 100.000,-. De inzet van warmtedetectiecamera's bij specifieke tentoonstellingen is een alternatief maar biedt wel een ander beschermingsniveau. De bestaande brandmeldinstallatie is voorzien van een doormelding naar een particuliere alarmcentrale. Een aantal nevenruimten worden toegevoegd in kader regulier onderhoud. Verder zijn brandslanghaspels aanwezig conform wettelijke eisen en zijn eveneens poeder-/schuimblussers aanwezig.

De dakconstructie van de kerk en de torens is voorzien van een sprinklerinstallatie. Het betreft een zogenaamd droogsysteem welke op luchtdruk staat, bij wegvallen van de druk vind er een alarmmelding plaats naar de Regionale Alarm Centrale (RAC). De brandweer kan bij haar uitval het systeem onder waterdruk zetten. Het systeem is primair bedoeld voor bescherming van het monument en als hulpmiddel voor de brandweerinzet in relatie tot de hoogte/bereikbaarheid van het gebouw.

Onderzoek vind plaats naar certificering van de installatie.

Klimaat

Het gebouw is in de jaren '70 voorzien van twee luchtbehandelingskasten en verwarmingsketels. Een aantal jaren geleden is hier een koelbatterij gevoed door een warmtepomp aan toegevoegd voor

koeling en beheersing van de relatieve vochtigheid. Een luchtbehandelingskast blaast warme lucht in de gewelven onder de vloer waardoor de vloer wordt verwarmd. Een tweede kast blaast verwarmde/gekoelde lucht via een kanalenstelsel en vloerroosters langs de gevel in de ruimte. Hierbij wordt de lucht 100% gerecirculeerd.

Het gebouw is monumentaal en niet geïsoleerd. De temperatuur binnen kent dus een sterke relatie met de buitentemperatuur. Daarom kan alleen voor de periode april t/m oktober een minimale temperatuur van 18 graden worden gegarandeerd. Er zijn weinig mogelijkheden om een hogere binnentemperatuur te garanderen. Alleen wanneer een lagere temperatuur geaccepteerd wordt zijn dus exposities buiten dit seizoen mogelijk. Daarbij geldt dat bij een temperatuur onder de 18 graden en een hoge relatieve luchtvochtigheid de capaciteit voor het ontvochtigen niet gerealiseerd kan worden wat een verhoogd risico met zich meebrengt. De VVV onderzoekt de mogelijkheden om deze periode tot november op te rekken.

Het ontwerp uitgangspunt van de installatie die enkele jaren geleden is toegevoegd, gaat uit van een luchtvochtigheid van 50% RV, +/- 10% en +/- 5gr C in de periode van april tot oktober. Dit staat min of meer gelijk aan klasse B. Uit de beschikbare meetgegevens voor de tentoonstelling *Roofkunst*, die de periode juli en augustus beslaan, blijkt dat deze resultaten in deze periode ook zijn gerealiseerd. Voor de periode voor juli en na augustus waren geen meetgegevens voorhanden die de uitgangspunten kunnen bevestigen.

De Bergkerk kent rondom zeer grote ramen voorzien van glas in lood. Hierop is geen lichtwering aangebracht en naar verwachting is het ook vrijwel onmogelijk die op of achter de ramen aan te brengen. Ook deze problematiek dient dus binnen het expositieconcept te worden opgelost.

Mindervaliden

De hoofdentree is bereikbaar via twee treden aan de voorzijde van het gebouw. Hier is een hellingbaan aanwezig voor mindervaliden. De deuren zijn voldoende breed en staan open of zijn voorzien van een deurautomaat. Tot slot is er een invalidentoilet aanwezig dat voldoet aan het handboek toegankelijkheid.

Demarcatie (verbouwing, museale verbouwing, museale inrichting, onderhoud)

In de huidige situatie betaalt de VVV geen huur. Op dit moment wordt gesproken over een nieuwe huur- of gebruiksovereenkomst. In algemene zin geldt dat de gemeente voor de huurberekening in basis de methode Kostprijs Dekkende Huur (KDH) hanteert. De VVV betaalt deze huur aan de gemeente. Andersom krijgt de VVV een subsidie ter grootte van de huur van het programma Cultuur van de gemeente Deventer. Uitgangspunt is dat alle vaste kosten zoals energie en overige gebouwgebonden lasten zijn opgenomen in de huur van de VVV. De VVV heeft in deze situatie dus geen huurkosten die doorberekend hoeven te worden en kan het gebouw om niet of tegen een (beperkte) onkostenvergoeding beschikbaar stellen. Vooralsnog is van *gebruik om niet* uitgegaan.

Aanvullende eisen op het gebied van beveiliging, alarmering, brandpreventie, verlichting, sanitair en groepsruimten kunnen in theorie technisch worden verzorgd. Deze kosten komen voor rekening van programma of de huurder. De ambtenaren van het programma Cultuur geven aan de bestaande situatie als uitgangspunt te nemen.

De cultuurbegroting conform de Cultuurvisie biedt geen ruimte voor (grootschalige) investeringen. De gemeenteraad kan eventueel wel besluiten een deel van de 1,4 miljoen ten behoeve van de museale inrichting van het speelgoedmuseum aan te wenden voor dit doel.

Voor het object is een opstalverzekering inclusief de vaste inrichting afgesloten. De organisatie van een evenement dient het evenement totaal te verzekeren.

Er is zes dagen per week iemand aanwezig voor dagelijks beheer en ontvangst van toeristen welke het gebouw willen bezichtigen. Bij evenementen dient de organisatie voldoende medewerkers aan te trekken c.q. in te zetten. De beheerder fungeert tijdens deze evenementen als contactpersoon en vraagbaak voor gebouw gerelateerde vragen. De beheerder vervult (bij grotere exposities) geen rol bij de bemensing van de expositie. Hierin dient de organiseerde partij te voorzien.

Er is een schoonmaakprogramma voor regulier gebruik/bezichtiging door toeristen. Bij evenementen dient de organisatie zorg te dragen voor een aanvullend schoonmaakprogramma afgestemd op de omvang van het evenement en een eind schoonmaak na gehele ontruiming van het evenement.

6.4.3 Gevolgen voor museaal concept

Voor deze variant is niet het museaal concept voor het speelgoedmuseum gehanteerd, maar is uitgegaan van de ambitie in de Cultuurvisie om wisselende exposities op wisselende locaties te organiseren. Voor de pop-up exposities wordt het uitgangspunt gehanteerd dat dan wel een locatie gekozen wordt die een afdoende basisklimaat kent om door middel van klimaatvitines verantwoorde omstandigheden te creëren dan wel dat het tentoonstellingsconcept aan de omstandigheden wordt aangepast.

Voor de grotere exposities is de Bergkerk in beeld waarbij wel onderzocht is in hoeverre dit gebouw aan een museaal programma van eisen zou kunnen voldoen. Naar opgave van de gemeente voldoet de kerk in een periode tussen april en oktober/november aan de klimaateisen voor een B-klimaat. Dit betekent dat binnen deze periode ook tentoonstellingen op het gebied van speelgoed kunnen worden georganiseerd waarbij voor kwetsbare objecten mobiele klimaatinstallaties en vitrines nodig zijn. Dit vraagt om een substantiële investering in de hiervoor benodigde middelen.

Technisch voldoet de Bergkerk zeker niet aan alle eisen uit het programma van eisen. Het aantal aansluitingen voor elektra is beperkt en er is geen vaste databekabeling aanwezig. Ook ontbreekt een brandmeldinstallatie in de expositiezaal. Dit betekent dat elk tentoonstellingsconcept hierin zal moeten voorzien. Dit werkt kostenverhogend.

Daarnaast geldt dat de VVV veel aanvragen krijgt voor de Bergkerk en dat het gebruik door Deventer Verhaal daarbinnen moet worden ingepast. Het inpassen van exposities over speelgoed is naar verwachting mogelijk, maar zeker wanneer ook exposities op het gebied van erfgoed worden gepland, legt de totale vraag van Deventer Verhaal een behoorlijk beslag op de beschikbare capaciteit.

De Bergkerk is voor mindervaliden goed toegankelijk.

6.5 Publieksbereik

6.5.1 Bezoekersaantallen Speelgoedmuseum

Bij deze variant gaan we uit van twee pop-up tentoonstellingen per jaar met elk 5.000 niet betalende bezoekers. Daarnaast is er eens per vier jaar een blockbuster met circa 20.000 bezoekers waarvoor wel entree moet worden betaald. Tot slot is er eens per vier jaar een middelgrote collectie-expositie waar circa 10.000 bezoekers verwacht worden.

6.5.2 Publieksbereik

De nostalgische bezoeker kan door middel van pop-up tentoonstellingen en de collectie-expositie worden bediend maar krijgt veelal slechts klein deel van de collectie te zien. Verder is de speelgoedcollectie niet meer vanzelfsprekend altijd zichtbaar en is dus planning nodig voor een bezoek. Dit zal naar verwachting leiden tot afname van de bezoekersaantallen in deze groep.

Door middel van pop-up en collectietentoonstellingen kan de cultuurhistorische bezoeker worden bediend. Ook de blockbuster kan hieraan bijdragen. Het vraagt daarbij wel aandacht om concept en communicatie zodanig op te zetten dat deze groep wordt uitgenodigd om Deventer te bezoeken.

De kosten voor marketing en communicatie zullen daarmee stijgen. Je verliest de mensen uit deze groep die bij een algemeen bezoek aan de stad nu ter plaatse kiezen voor een bezoek aan het speelgoedmuseum.

De families met kinderen (toeristische bezoeker) zijn naar verwachting moeilijker te bereiken met collectietentoonstellingen en pop-ups. Op zich kunnen elementen gericht op kinderen worden toegevoegd aan een collectietentoonstelling of pop-up maar dit vraagt verhoudingsgewijs om meer investering vooraf en ook tijdens de looptijd van de pop-up expositie dan voor een eenvoudige pop-up tentoonstelling. Bij het juiste thema kan een blockbuster wel een grote aanzuigende werking hebben.

Voor schoolklassen en jonge kinderen (educatieve bezoeker) biedt een vast museum een betere basis. Het aanbieden van een aansprekend programma vraagt door de vele wisselingen veel meer inzet. Bij dezelfde (tijds)investering zullen naar verwachting minder mensen worden bereikt.

Voor opgroeiende jeugd & studenten geldt dat ze veelal liever niet met speelgoed wil worden geassocieerd en daarmee moeilijk te bereiken zijn. (Computer)games zijn hierbij een belangrijke uitzondering.

6.6 Educatie

Een vast museum biedt meer houvast voor educatie dan een tijdelijke expositie. De scholen kunnen zowel inhoudelijk als organisatorisch uitgaan van de eigen planning in plaats van die van de museale organisatie. Het vraagt daarom veel meer investering en aandacht om bij thematische tentoonstellingen aansprekende educatieve programma's aan te bieden. Verder vraagt het een goede planning om inhoud van de tentoonstelling dusdanig op tijd paraat te hebben dat tijds aanlevering bij onderwijs mogelijk is. Daarbij zullen vaak vooraf keuzes moeten worden gemaakt over de aan te spreken doelgroepen en is de capaciteit binnen de looptijd van expositie beperkt vooral omdat de zomervakantie een belangrijk deel uitmaakt van die looptijd. Al met al zal zelfs met voldoende investeringen in een aansprekend programma het bereik veel geringer zijn.

6.7 Museumregistratie en Museumkaart

In deze variant komen vier door het register gestelde normen ernstig in het geding:

12. Het museum waarborgt dat zijn collectie op een verantwoorde wijze behouden wordt.

15. Het museum is open op vaste tijden en/of gedurende regelmatige periodes.

16. Het museum zorgt dat de collectie en informatie over de collectie voor iedereen toegankelijk is en blijft.

17. Het museum zorgt voor overdracht van de betekenis(sen) van de collectie: het museum heeft een presentatie- en educatiebeleid.

Deze variant leidt daarom tot een verlies van de registratie voor speelgoedmuseum. Dit vormt een belemmering voor intermuseaal bruikleenverkeer. Ook zal de Museumkaart niet gevoerd mogen worden.⁸ De Museumkaart is niet geldig als een registratie bij het Museumregister ontbreekt. We kunnen geen gelieerde instelling worden om zo alsnog de kaart te kunnen voeren omdat we niet voldoen aan de voorwaarden (de instelling mag geen collectie bezitten of in langdurige bruikleen hebben). Het voeren van de Museumkaart is daarmee uitgesloten.⁹

⁸ Overleg met Museumregister Nederland (Ellie Bruggeman, coördinator bureau- en auditteam).

⁹ Overleg met de Museumvereniging (Koen van Veen, operations manager Museumkaart).

Het staat Deventer Verhaal vrij om tijdelijke exposities te organiseren op tijdelijke locaties met de speelgoedcollectie. Hiervoor mag een toegangsprijs geheven worden. De Museumkaart is dan echter niet geldig.

Indien tentoonstellingen worden georganiseerd onder de vlag van Museum De Waag is de tentoonstelling inbegrepen in de reguliere toegangsprijs van het Museum De Waag. De verkoop van tickets (evenals het scannen van de Museumkaart) mag uitsluitend in het pand van Museum De Waag. Als bezoekers alleen de tijdelijke speelgoedexpositie bezoeken, betekent dit daarom op de tijdelijke locatie de facto gratis entree. Er zijn dus alleen inkomsten uit entree als er sprake is van een combinatiebezoek.

Gezien de verschillende bezoekersprofielen is combinatiebezoek geen vanzelfsprekendheid. Bovendien is de toegang in Museum De Waag voor jeugd t/m 12 jaar gratis. Hiertoe is in het verleden besloten om drempelverlagend te werken – historische musea hebben moeite om jong publiek te trekken. Zelfs bij combinatiebezoek zal de verdien capaciteit daarom marginaal zijn. Met de Museumvereniging is besproken of er voor tijdelijke tentoonstellingen buiten de muren van Museum De Waag een toeslag op de reguliere entreprijs geheven mag worden. Dit is incidenteel mogelijk onder strikte voorwaarden:

- Slechts incidenteel mag het museum aan de kaarthouder een toeslag op de toegangsprijs in rekening brengen gedurende een periode met een bijzondere, tijdelijke tentoonstelling, mits die tentoonstelling vanwege internationale allure uitzonderlijk hoge tentoonstellingskosten met zich meebrengt en de toeslag wordt berekend voor alle betalende bezoekers.
- Onder een bijzondere, tijdelijke tentoonstelling wordt verstaan: Een tentoonstelling die niet behoort tot de (semi-)permanent getoonde of vaste opstelling van het museum met voor het museum uitzonderlijk hoge tentoonstellingskosten. Hieronder worden verstaan aantoonbare hoge kosten voor verzekering, transport en presentatie van de tentoon te stellen objecten.
- De tentoonstelling op de tijdelijke locatie heeft een duur van minimaal zes maanden, 5 dagen per week.

Op jaarbasis vragen 2 tot 4 musea¹ (van de 400) of zij een toeslag mogen heffen voor een tijdelijke expositie. Dit betreft dan altijd tentoonstellingen binnen de eigen museummuren. Het ligt niet in de lijn der verwachting dat wij aan de gestelde voorwaarden kunnen voldoen.

6.8 Cultuurtoerisme en profilering

Pop-up expo's hebben vooral een lokale uitstraling. De relatief lage frequentie van de collectie-tentoonstellingen maakt dat het opbouwen van een regionale of nationale publieksbasis niet realistisch is. Het 'merk' Speelgoedmuseum wordt niet gehandhaafd. Het genereren van een nationaal publiek voor een zogenaamde blockbuster vraagt bij elke activiteit een zware investering in de communicatie en marketing en zal vooral succesvol zijn bij het programmeren van grote namen (Lego, Playmobil, Barbie etc.). In dat geval kunnen deze expo's wel een belangrijke, maar incidentele, bijdrage leveren aan cultuurtoerisme en profilering.

6.9 Investering museale inrichting

Deze variant ken geen vaste locaties. Wel vragen zowel de pop-up tentoonstellingen als middelgrote collectie-exposities en blockbusters om een basisinfrastructuur. Hiervoor zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Pop-up tentoonstelling

We gaan uit van de aanschaf van acht robuuste klimaatvitrines a € 10.000,- per stuk. De totale investering in vitrines bedraagt daarmee € 80.000,-. Daarnaast is rekening gehouden met een

investering van circa € 20.000,- aan overige expositie en multimedia middelen. De totale investering in expositiemiddelen voor de pop-up tentoonstelling bedraagt daarmee ongeveer € 100.000,-

Middelgrote collectie-expositie

Hiervoor zijn circa 20 vitrines a € 10.000,- euro nodig, dus een totaal van € 200.000,- of € 120.000,- wanneer we er van uitgaan dat deze exposities niet gelijktijdig met een pop-up expositie plaatsvinden. Daarnaast is nog een investering van circa € 50.000,- a € 75.000,- voor audiovisuele middelen, kassasystemen etc. nodig.

De huidige basisinfrastructuur van de Bergkerk is ingericht op het exposeren van kunst. Voor een collectietentoonstelling speelgoed is andere inrichting met onder andere plek voor vitrines nodig. Wanneer deze in aanvulling op het bestaande infrastructuur gemaakt wordt, kan van een investering van circa € 80.000,- worden uitgegaan. Bij een flexibele indeling kunnen deze middelen zowel voor een collectie-expo over speelgoed als voor exposities op basis van de historische collectie worden ingezet. Ook kan de museale inrichting mogelijk door andere gebruikers van de Bergkerk worden ingezet. In dat geval dienen wel nadere afspraken te worden gemaakt over het beheer.

Blockbuster Bergkerk

Bij het inrichten van een blockbuster kan het materiaal dat voor de middelgrote collectie-exposities is ontwikkeld ook worden ingezet. Het vormt de basis voor een project specifieke inrichting die verder via de projectkosten moet worden gefinancierd.

6.10 Exploitatie en organisatie

6.10.1 Financiële kaders en uitgangspunten

Voor elke variant is een bijlage toegevoegd waarin de uitgangspunten die gehanteerd zijn kort worden benoemd. Deze zijn te vinden in bijlage 7. Hier wordt slechts een korte samenvatting van de resultaten geschetst.

Subsidie gemeente

We gaan in basis uit van een exploitatiesubsidie van € 300.000,- per jaar. De vaste kosten van deze variant zijn daarmee te vergelijken met de andere varianten. In de onderliggende exploitatie zijn ook de kosten per project terug te vinden. Om te komen tot een programma dat een publieksbereik kent dat enigszins vergelijkbaar is met de huidige situatie is een dergelijke investering onontbeerlijk. Indien een jaarlijkse exploitatiebijdrage van € 75.000,- wordt gehanteerd, zijn de beheerskosten van de speelgoedcollectie nog niet eens volledig gedekt. Eventuele programmakosten komen daarmee volledig ten laste van de exploitatie van het Deventer Verhaal die als sterk onder druk staat. Niet alleen gaat alle programmatische inzet ten behoeve van het speelgoedmuseum daarbij automatisch ten koste van het programma voor Erfgoed ook kan in dat geval een volledige reorganisatie van het Deventer Verhaal niet worden vermeden. De frictiekosten zijn daarmee mogelijk hoger dan de frictiekosten die voor het speelgoedmuseum worden gehanteerd.

Enmalige investering herinrichting

Hierbij valt een onderscheid te maken tussen eventuele investeringen in het klimaat en de inrichting van de Bergkerk en investeringen in de presentatiemiddelen. Vooralnog zijn we ervan uitgegaan dat een eventuele investering in de Bergkerk niet voor rekening van het budget voor de museale inrichting komt. De gemeenteraad kan er natuurlijk wel voor kiezen overblijvende middelen uit de eenmalige investering ten behoeve van de museale inrichting voor dit doel aan te wenden.

We zijn we uitgegaan van een investering van circa € 100.000,- in de museale infrastructuur van de pop-up tentoonstellingen. Indien ook een basisinfrastructuur voor collectie-exposities en blockbusters in de Bergkerk (speelgoed en erfgoed) wordt aangeschaft, is een investering van circa

€ 250.000,- à € 355.000,- nodig. Er kan ook voor worden gekozen deze middelen als onderdeel van de programmering te financieren (huur of koop). In dat geval zijn meer structurele programma-middelen nodig voor het organiseren van de verschillende tentoonstellingen.

Huisvestingskosten

Voor de exploitatieramingen zijn we ervan uitgegaan dat voor de Bergkerk geen huur wordt gerekend.

Personeelskosten

In algemene zin geldt dat de structurele personeelskosten teruglopen vanwege het wegvallen van een vaste locatie. Daar staat tegenover dat het organiseren van exposities op tijdelijke locaties meer inzet vraagt dan een vaste presentatie. Deze kosten kunnen maar ten dele mee worden gefinancierd in de projecten. Voor het bemensen van de tijdelijke exposities zijn ook mensen nodig. Voor de exposities in de Bergkerk gaan we uit van twee medewerkers, voor de pop-up exposities zetten we in op locaties waar al toezicht aanwezig is en geen bemensing nodig is. Indien gebruik wordt gemaakt van leegstaande locaties is wel inzet van personeel nodig. Daarnaast vraagt project-management, fondsenwerving door de projectmatige werkvorm om meer een structurele aandacht. Ook het tijdig verwerven en verwerken van bruiklenen vraagt hier meer van de organisatie dan bij een vaste opstelling.

Programmakosten

Voor alle bestanddelen is een basisraming in de exploitatie opgenomen. Hier zijn voor de speelgoedcollectie de volgende bouwstenen gehanteerd:

- Pop up expositie speelgoed (2 x per jaar)
- Speelgoed blockbuster Bergkerk (1 x per 4 jaar)
- Speelgoedcollectie tentoonstelling (1 x per 4 jaar).

Voor de historische collectie wordt van de volgende bouwstenen uitgegaan:

- Vaste expo De Waag (eenmalig)
- Aanpassen vaste expo De Waag (jaarlijks)
- Historische Blockbuster Bergkerk (1 x per 4 jaar)
- Historische collectietentoonstelling (1x per 4 jaar)
- Satelliet (1 x per jaar).

In deze variant lopen de inkomsten uit het programma terug. Voor de pop-up tentoonstellingen wordt geen inkomsten gerekend en ook voor de exposities in de Bergkerk geldt dat het ontbreken van de Museumkaart een beperkende factor is. Verder wordt minder programma gerealiseerd en zijn de totale bezoekersaantallen daarmee lager. De programmakosten drukken in deze variant alleen minder zwaar op de begroting omdat deze gecompenseerd moeten worden door externe subsidies. Indien deze niet of in beperkte mate gerealiseerd worden, vormt dit een risico omdat naast projectcapaciteit ook vaste capaciteit nodig is om de voortgang van de projecten en fondsenwerving te waarborgen.

6.10.2 Mogelijkheden cofinanciering

De middelen voor cofinanciering ten behoeve van de presentatiemiddelen zijn naar verwachting beperkt. Echter binnen projectaanvragen kunnen wel middelen worden meegenomen die vaker kunnen worden ingezet. Voor de blockbuster en de collectie expositie gaan we uit van substantiële cofinanciering (30%) bij de pop-up exposities is een percentrage van 15% gehanteerd. Soms kunnen

ook hogere bijdragen worden gerealiseerd maar hierbij gaat het vrijwel altijd om geormerkt geld waaraan ook extra verplichtingen verbonden zijn.

6.10.3 Friciekosten

In deze variant wordt het speelgoedmuseum gesloten. Dit betekent dat het museum ontruimd moet worden en het huurcontract ontbonden. Nadat het museum is ontmanteld, is er geen werk meer voor de medewerkers op de werkvloer. Voor hen zal een ontslagprocedure moeten worden ingezet. Ook voor het kantoorpersoneel heeft dit gevolgen. De organisatie heeft minder behoefte aan vaste krachten en zal zwaarder leunen op projectmedewerkers. Daarnaast vraagt dit type werkzaamheden om andere vaardigheden bij onder andere de directie en tentoonstellersmakers, waardoor daar naar verwachting ook wijzigingen in het personeelbestand nodig zijn. De omvang van de formatie is ook sterk afhankelijk van de wijze waarop de programmering wordt ingericht en of hier al dan niet budget voor beschikbaar komt. De frictiekosten die gepaard gaan met de sluiting van Brink 47 hangen dus af van het moment van sluiting maar ook van de toekomstplannen. Ze worden op dit moment geraamd op circa € 185.000,- maar kunnen ook hoger of lager uitvallen. (zie bijlage 8).

Indien voor het beheer van de speelgoedcollectie slechts € 75.000,- beschikbaar komt, maar wel programma wordt verlangd, kan dit alleen worden gefinancierd ten koste van de huidige programmering van het Deventer Verhaal. In dat geval is naar verwachting een nog ingrijpende reorganisatie nodig en zullen ook de frictiekosten nog hoger uitvallen.

6.10.4 Resultaat exploitatie

In algemene zin geldt dat dit scenario eenvoudiger sluitend te maken is door de tentoonstellingsfrequentie aan te passen. Daarbij moet worden opgemerkt dat de jaarlijkse bezoekersaantallen dan ook substantieel lager zijn. De vierjaarlijkse blockbuster haalt in het beste geval hetzelfde bezoekersaantal als het huidige speelgoedmuseum in een slecht jaar.

Ook hier is uitgegaan van een situatie met huurcompensatie en zonder afschrijving op de museale inrichting van De Waag. Wanneer uitgegaan wordt van een exploitatiesubsidie van € 300.000,- per jaar kan nog regelmatig worden geprogrammeerd. Indien een exploitatiesom van € 75.000,- voor het speelgoedmuseum wordt gehanteerd, worden de beheerskosten al nauwelijks vergoed. In dat geval is de exploitatie alleen sluitend te maken door minder programma voor Deventer Verhaal te realiseren.

Een verdere bezuiniging is dan alleen maar op te vangen door een totale reorganisatie van de organisatie van een professionele naar een vrijwilligersorganisatie. Dit heeft grote gevolgen voor de professionaliteit, slagkracht en uitstraling van de musea. Een dergelijk besluit kan alleen maar gepaard gaan met een beduidend lager ambitieniveau voor de gehele organisatie. Alleen wanneer zowel in de musea als op kantoor een reorganisatieslag wordt doorgevoerd, kunnen substantiële bezuinigingen worden gerealiseerd. Ook hierbij geldt dat het uitvoeren van de beheerstaken op het door de gemeente Deventer gewenste niveau al een aanzienlijk deel van de beschikbare middelen vraagt en er dus keuzes moeten worden gemaakt.

6.10.5 Gevolgen voor organisatie

Dit model vraagt in alle gevallen om een volledige reorganisatie van de organisatie. Allereerst gaat het om het terugbrengen van de omvang van het locatiepersoneel op basis van de vraag van museum De Waag. Daarnaast zal ook kantoorpersoneel naar rato worden teruggebracht wat leidt tot kleine deeltijdbanen. Dit vraagt om andere inrichting van functies en clustering van taken. De overblijvende organisatie kent een (te) smalle basis en is daarmee kwetsbaar. Voor programmering van tijdelijke exposities zal worden ingezet op een mix van projectleiders en conservatoren in vaste dienst aangevuld met gastconservatoren. Voor de bemensing van de exposities dienen tijdelijk mensen te worden ingehuurd. Indien gekozen wordt voor een exploitatie bijdrage van € 75.000,- is zelfs een volledige reorganisatie van een professionele naar een vrijwilligersorganisatie nodig.

6.11 Risico's

6.11.1 Eenmalige investering

Hierbij is een onderscheid te maken tussen investeringen in het gebouw en investeringen ten behoeve van de museale inrichting. Voor de pop-up tentoonstellingen zijn geen gebouwgebonden investeringen nodig. Voor de Bergkerk zou kunnen worden geïnvesteerd in elektra en databekabeling en een verbeterde brandmeldinstallatie. Deze kosten zijn niet of slechts in beperkte mate uitgewerkt. Daarnaast is een investering nodig in de museale infrastructuur. Indien ervoor gekozen wordt deze middelen uit de 1,4 miljoen te financieren kan een kaderstellend budget worden gehanteerd om zo risico's op kostenoverschrijdingen af te dekken.

6.11.2 Exploitatie

Deze variant leunt sterk op kortdurende tijdelijke exposities die worden gemaakt met een relatief groot aandeel externe subsidies. Als deze subsidies uitblijven komt de organisatie onder druk te staan. Dit kan alleen worden ondervangen door een zeer smalle romporganisatie overeind te houden en daaromheen te werken met flexibele inhuur. De inzet van ingehuurd personeel is niet alleen relatief kostbaar, maar heeft ook gevolgen voor de kenniscontinuïteit. Essentieel is de juiste verhouding tussen vast en ingehuurd personeel. De vaste basis dreigt hier te smal te worden om deze continuïteit in de tussenjaren te garanderen. Dit valt alleen te ondervangen door hier grotere risico's te nemen en werving tijdig in te zetten. Indien slechts een bijdrage van € 75.000,- in de beheerskosten wordt gehanteerd is een grootschalige reorganisatie van Deventer Verhaal nodig om programma te kunnen blijven realiseren en een sluitende exploitatie te houden.

6.11.3 Onzekerheden

Onduidelijk is vooralsnog in hoeverre de gemeente als pandeigenaar bereid is tot extra investeringen in de Bergkerk. Onduidelijk is in hoeverre investeringen in de museale inrichtingen ten behoeve van de pop-up tentoonstellingen en tentoonstellingen in de Bergkerk kunnen worden gefinancierd uit de 1,4 miljoen ten behoeve van de museale inrichting. Mogelijk is de programmacapaciteit binnen de gewenste periode in de Bergkerk geringer dan de vraag. Er zijn vooralsnog geen meetgegevens beschikbaar die onderbouwen dat het klimaat van de Bergkerk voor juli en na augustus voldoet.

6.11.4 Nog uit te zoeken

Afhankelijk van de wensen van de gemeente:

- Kosten uitbreiding brandmeldinstallatie
- Kosten uitbreiding databekabelingen
- Kosten uitbreiding elektrische installatie

6.12 Analyse

Wisselende exposities op wisselende locaties kunnen zonder meer worden gebruikt om een nieuw publiek te bereiken. Het is echter niet eenvoudig om het verlies aan bezoekers door sluiting van het vaste speelgoedmuseum op te vangen met tijdelijke exposities. Wanneer ingezet wordt op een vergelijkbaar publieksbereik zijn de kosten naar onze inschatting zelfs hoger dan wanneer een vast museum wordt geëxploiteerd. Daarnaast zijn de risico's bij een organisatie die leunt op project-financiering veel groter. Verder speelt in deze variant de eigen collectie een veel kleinere rol dan in andere varianten en is educatie minder goed in te vullen.

Deze variant moet vooral worden gezien als een bezuinigingsvariant. Wanneer de inhoudelijke doelstellingen en uitgangspunten voor het publieksbereik worden losgelaten, kunnen de kosten worden beperkt. Daarbij moet worden opgemerkt dat wanneer conform cultuurvisie een exploitatiebijdrage van € 75.000,- wordt gehanteerd de kosten die Deventer verhaal maakt niet kunnen worden gedekt. Indien dit gepaard gaat met de wens of opdracht ook actief te

programmeren, is vermoedelijk een volledige reorganisatie van Deventer Verhaal nodig van een professionele naar een vrijwilligersorganisatie. Het is maar zeer de vraag in hoeverre een dergelijke organisatie in staat is complexe tijdelijke tentoonstellingen van hoog niveau te realiseren. Het Deventer Verhaal zal zich in dat geval moeten beraden in hoeverre zij de opdracht kan aanvaarden.

7 Variant 2a: Verhuizing naar Brink 11/12

De ontwikkeling van de panden van het voormalige Kantongerecht tot het beoogde Nederlands Speelgoedmuseum is geruime tijd het doel geweest van Deventer Verhaal. Na de vrijwel unanieme steun van de raad voor het door Deventer Verhaal opgestelde museale concept voor de vernieuwing van het museum heeft de raad in 2016 aan Deventer Verhaal opdracht verleend om het concept toe te passen op de panden Brink 11 en 12 (Kantongerecht) en om een bedrijfsplan op te stellen voor de ontwikkeling van het museum met een uitgewerkt museaal concept. Op basis van externe beoordeling van de concrete bouwplannen, risico's en het contractmanagement, heeft Deventer Verhaal destijds moeten concluderen dat de realisatie van het beoogde museale concept binnen de gestelde financiële kaders (zowel van uit de gemeente als vanuit de pandeigenaar) niet haalbaar was en teveel risico's met zich meebracht.

De gemeenteraad heeft nu in het amendement opgenomen dat ook de mogelijke ontwikkeling van het Kantongerecht – volgens de nu geformuleerde uitgangspunten – opnieuw onderzocht dient te worden en meegenomen moet worden in de afweging. In dit hoofdstuk hebben we daarom zo exact mogelijk aangegeven wat de voors en tegens zijn van de ontwikkeling van de panden Brink 11 en 12. Voor meer details verwijzen we naar het bedrijfsplan *Het Nederlands Speelgoedmuseum in Deventer* uit 2017.

Belangrijk om daarbij aan te geven is dat met name de schaal, de historische waarde en de gunstige ligging van het pand voor Deventer Verhaal aanleiding waren om te kiezen voor deze variant. Onder het pand is in de kelders een zeer goed bewaard historisch cellencomplex aanwezig dat op zichzelf al een museale attractie is. De koppeling van het museum met dit gevangeniscomplex biedt een aantrekkelijke meerwaarde.

De uitstraling van het complex Brink 11/12 is vooral historisch, met zowel monumentale waarde van het exterieur als ook van de inrichting, met 18^e-eeuwse stijlkamers. De ruimte leent zich het best voor een presentatie van historische collecties en in mindere mate voor een speelgoedmuseum. In het plan zoals uitgewerkt door Deventer Verhaal is gekozen voor een combinatie van een speelgoedmuseum met een beperkte vaste opstelling, twee stijlkamers voor een erfgoedpresentatie (topstukkengalerij en Knecht-Drenth) en een gedeelde expositieruimte voor wisseltentoonstellingen.

Deventer Verhaal heeft voor de locaties van variant 2a en 2b een gelijk programma van eisen opgesteld. Ook is een begin gemaakt met de nadere invulling van het museale concept en rapport voor de locatie Brink 11/12. Het programma van eisen is door de projectleider aan Franken Vastgoed voorgelegd. De heer Franken heeft echter besloten geen voorstel te doen voor de realisatie van een speelgoedmuseum op deze locatie. In het onderstaande worden daarom alleen kort de uitgangspunten geschetst. Deze variant is bij gebrek aan gegevens en omwille van de tijd niet verder uitgewerkt.

7.1 Toepassing museaal concept op locatie

7.1.1 Samenvatting museaal concept speelgoed

Het speelgoedmuseum krijgt een beperkte vaste opstelling met de beoogde gelaagde presentatie (historisch verhaal, verdieping en interactie). Er wordt een flexibele ruimte ingericht voor thematische exposities, waar behalve speelgoedtentoonstellingen van wisselende omvang (1 of 2 x per jaar) ook de gelegenheid is voor exposities van Museum De Waag. Naast geheel vernieuwde presentaties wordt ook ingezet op aanvullende dynamische elementen in het museum (zoals bijvoorbeeld een speelgoedfabriek en/of een gamelab).

7.1.2 Mogelijkheden voor presentatie erfgoed

De Waag biedt in deze variant niet als bij de andere varianten géén ruimte meer voor thematische tentoonstellingen. In het Bouwershuis kunnen wel kleine thematische tentoonstellingen worden georganiseerd (ca. 100 m²). Ook is er beperkt ruimte voor een vaste opstelling van historische kunst en kunstnijverheid uit de stedelijke collectie en een kleine zaal voor de collectie Knecht-Drenth. Tot slot kan het cellencomplex in de kelder worden getoond.

7.1.3 Kansen voor gebruik speelgoedcollectie in deze variant

De speelgoedcollectie leent zich goed voor een vaste opstelling over de geschiedenis van spel en speelgoed in Nederland. In deze variant komt de collectie goed tot zijn recht en zijn vooral bij tijdelijke thematische tentoonstellingen bruiklenen nodig. Voor een grotere thematische tentoonstelling zijn ook in dit scenario veel objecten van buiten (bruiklenen) nodig.

7.2 Museale context in Deventer

Brink 11/12 is gelegen aan de centraal gelegen Brink. Het ligt enigszins in de nabijheid van De Waag maar de afstand is net iets te groot om effectief functies te kunnen delen. Ook voor de bezoekers is het verband tussen beide museumdelen naar verwachting niet één op één duidelijk. Dit vraagt meer aandacht bij het verbinden van de twee delen van de erfgoedcollectie. Omdat het speelgoedmuseum als zelfstandig merk wordt gepositioneerd is dit minder belangrijk. Door de aard van het gebouw en ligging in een hoek van het plein vraagt het aandacht om de qua karakter verschillende bezoekersstromen voor het Speelgoedmuseum en het Bouwershuis hier een eigen toegang/gezicht te geven.

7.3 Mogelijkheden voor aansluiting bij de nieuwe cultuurvisie

7.3.1 Samenwerking programmalijnen

Binnen de programmering kan samenwerking worden gezocht met andere erfgoedspelers in de stad Deventer. Bij het inrichten van thematentoonstellingen op het gebied van speelgoed en/of erfgoed kan samenwerking worden gezocht met andere erfgoedspelers zoals de Athenaeumbibliotheek en het Historisch Centrum Overijssel. Maar de kleinere omvang van de zalen maakt ook samenwerking met niet professionele erfgoedpartijen kansrijk. Bij grotere exposities kan worden gezocht naar samenwerkingen binnen en buiten de erfgoedsector. Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld een tentoonstelling over robots en robotica. De ruimte voor grotere exposities is bij deze variant relatief beperkt. Ook op het gebied van collectiebeheer en ontsluiting kan samenwerking worden gezocht met andere erfgoedspelers binnen en buiten Deventer. Dit geldt echter voor alle varianten.

7.3.2 Kansen voor nieuwe initiatieven en ontwikkelingen

Voor de vaste component in De Waag zal worden ingezet op een inrichting die eenvoudig modulair kan worden aangepast zonder dat dit gevolgen heeft voor de routing. Ook voor het speelgoedmuseum is een dergelijke inrichting voorzien. Hiermee kan de noodzakelijke vernieuwing worden gecreëerd en ontstaat ook ruimte om te anticiperen op ontwikkelingen. Nieuwe initiatieven kunnen een plaats krijgen binnen thematische tentoonstellingen en evenementen. Hierbij moet wel de kanttkening worden geplaatst dat de exploitatie weinig ruimte biedt om hier (grootschalig) in te investeren. Wel kan in deze variant meer aandacht worden besteed aan het delen van in de organisatie aanwezige kennis, bijvoorbeeld op het gebied van beheer of presentatie, dan in de rondreizende variant.

7.3.3 Optimale inzet van bestaande faciliteiten

Deze variant maakt gebruik van De Waag als vaste introductie voor een bezoek aan de stad. Hiermee wordt invulling gegeven aan de besluitvorming die voortvloeide uit het richtingendocument. Er zijn verder geen bestaande museale faciliteiten beschikbaar.

7.3.4 Breed pallet van cultureel aanbod.

In alle varianten wordt ingezet op hetzelfde museale concept waarbij zo veel mogelijk wordt geprobeerd de bestaande doelgroepen (zie ook publieksbereik) beter te bedienen. Deze variant biedt goede mogelijkheden voor het bedienen van een breed publiek omdat er ruimte is om voor alle doelgroepen op maat programma aan te bieden.

7.4 Realisatie programma van eisen voor huisvesting

7.4.1 Samenvatting uitgangspunten programma van eisen

(Rijks)monumentale status

Het voormalige kantongerecht heeft voor zowel het exterieur als het interieur de status van Rijksmonument. Hoewel het gebouw is ingericht al rechtbank, heeft het interieur nog sterk een monumentaal karakter. Dit beperkt de mogelijkheden voor de verbetering van het klimaat en de toegankelijkheid voor mindervaliden. Beide elementen zijn sterk kostenverhogend voor de benodigde verbouwing en herinrichting.

Klimaat

In de huidige situatie kennen de meeste ruimtes van het pand een B of C-klimaat. Streven moet hier zijn om de buitenschil zo aan te passen dat voor alle ruimtes een B-klimaat kan worden gecreëerd waarbij doormiddel van mobiele apparatuur en/of klimaatvitruines voor kwetsbare categorieën (o.a. blik) een A-klimaat kan worden gerealiseerd. Wel moet worden opgemerkt dat vooral schilderijen op paneel relatief hoge eisen aan het klimaat stellen en grotere ruimtes minder goed doormiddel van mobiele apparatuur te klimatiseren zijn. Voor het presenteren van schilderijen verdient het de voorkeur om een of meer geklimatiseerde zalen aan te leggen maar de inzet van op maat gemaakte klimaatvitruines is een alternatief. Omdat ook het interieur van deze locatie (groten)deels monumentaal is, vraagt het aanbrengen van isolatie en een klimaatinstallatie hier om veel maatwerk.

De pandeigenaar is verantwoordelijk voor de buitenschil en zorgt er waar mogelijk voor dat de klimaatinstallatie voor het bezoekersklimaat de mogelijkheid biedt voor het toevoegen van een museale klimaatinstallatie in (een deel van) het pand. Deventer Verhaal is verantwoordelijk voor een eventuele vaste museale klimaatinstallatie, mobiele installaties en klimaatvitruines.

Mindervaliden

Voor toegankelijkheid van de hogere etages is hier een lift nodig. Dit is zondermeer mogelijk maar vraagt wel een (substantiële) investering van de pandeigenaar.

Asbest

Indien asbest aanwezig is binnen het pand dient dit conform de geldende richtlijnen te worden verwijderd of ingepakt op dusdanige wijze dat dit de exploitatie van het museum niet in de weg staat en geen risico's oplevert voor medewerkers en bezoekers. De hiermee verbonden kosten zijn voor rekening van de pandeigenaar.

Demarcatie (verbouwing, museale verbouwing, museale inrichting, onderhoud)

In de programma's van eisen is ervan uitgegaan dat alle nagelvaste investeringen in het gebouw voor rekening van de pandeigenaar zijn. De investering dient door ontwikkelaar te worden gefinancierd en wordt verrekend in de huurprijs. Het overschrijdingsrisico bij de uitvoering van deze werkzaamheden ligt bij de ontwikkelaar. Het huurbedrag wordt voorafgaand aan de verbouwing vastgesteld en tegenvallers kunnen dus niet achteraf worden verrekend.

Uitgangpunt voor het programma van eisen is een demarcatie gebaseerd op een bedrijfsruimte met bijeenkomstfunctie. De specifiek museale onderdelen als museaal klimaat en beveiligingsinstallatie zijn dan de verantwoordelijkheid van de huurder maar de verhuurder draagt bijvoorbeeld wel verantwoordelijkheid voor noodverlichting, blusmiddelen en dergelijke.

De verantwoordelijkheid voor de museale inrichting (inclusief museum gerelateerde investeringen zoals klimaatinstallatie, ticketpoortjes, beveiliging etc.) komen voor rekening van Deventer Verhaal en worden gefinancierd uit de daartoe geormerkte investeringssubsidie van 1,4 miljoen. Bij de (ver)bouw houden eigenaren er wel rekening mee dat deze voorzieningen getroffen moeten kunnen worden.

7.4.2 Reactie pandeigenaar

Franken Vastgoed heeft besloten geen aanbieding te doen, er is dus geen reactie ontvangen.

7.4.3 Gevolgen voor museaal concept

Bij gebrek aan reactie konden geen gevolgen voor het museaal concept worden uitgewerkt.

7.5 Publieksbereik

7.5.1 Bezoekersaantallen Speelgoedmuseum

Het speelgoedmuseum groeit in deze variant uit naar 45.000 bezoekers in 2024.

7.5.2 Publieksbereik

Deze variant versterkt de bestaande presentatie voor de nostalgische bezoeker verder. Hieraan kan bij de herinrichting een laag voor de ouders en opa's en oma's van nu worden toegevoegd. De beschikbaarheid van een ruimte voor thematische tentoonstellingen maakt dat de cultuurhistorisch bezoeker hier beter kan worden bediend dan bij variant 0. Ook het bijzondere interieur en de aanwezigheid van het cellencomplex in de kelder draagt hier bij aan de beleving. Ook de mogelijkheid voor het tonen van de topstukken uit de historische collectie (kunst en nijverheid) draagt bij aan de aantrekkelijkheid voor de cultuurhistorische bezoeker.

Families met kinderen (toeristische bezoeker) vormen een belangrijke doelgroep bij het vormgeven van de inrichting. Er zal worden ingezet op een aansprekende inrichting en veel interactie. Door vernieuwende speelruimtes in te richten en een of twee bijzondere concepten (gamelab, speelgoedfabriek), etc. toe te voegen kan de verblijfsduur worden verlengd. Het pand biedt maar beperkt ruimte om dergelijke activiteiten een plaats te bieden zodat keuzes moeten worden gemaakt en eventuele doorgroeimogelijkheden relatief beperkt zijn.

Een vast museum biedt veel kansen voor schoolklassen en jonge kinderen. Zowel voor scholen als individuele bezoekers kan continu een op maat gesneden programma worden aangeboden. Bij een vaste opstelling is het veel eenvoudiger het aanbod op verschillende doelgroepen te differentiëren dan bij een tijdelijke tentoonstelling. Ook kunnen bij meer ruimte binnen de museumlocatie eenvoudiger meer sporen gericht op verschillende doelgroepen worden aangeboden en kan dus eenvoudiger een spoor gericht op jonge kinderen worden toegevoegd.

Het aandeel opgroeiende jeugd en studenten is in het huidige museum bescheiden van omvang. De groep opgroeiende jeugd en studenten kent in het huidige museum een bescheiden omvang en is in het algemeen moeilijk te bereiken. Het creëren van een gamelab kan het museum aansprekender maken voor een deel van deze doelgroep. Hierbij zullen vermoedelijk eerder pubers worden aangesproken dan jong volwassenen.

7.5.3 Bezoekersaantallen De Waag

Het bezoekersaantal voor De Waag stijgt in deze variant met circa 10.000 naar 35.000 per jaar. In de exploitatie is geen rekening gehouden met een extra prijsverhoging. De entreprijs wordt nu door een deel van de bezoekers als relatief hoog ervaren voor het gebodene.

7.6 Educatie

Een vast museum biedt de mogelijkheid voor een continu educatieprogramma. Dit is voor scholen veel beter in te plannen dan een tijdelijke tentoonstelling. De school kan een bezoek aan het museum laten aansluiten bij de leerlijnen in het eigen programma. Daarnaast kan ook bij thematische exposities een programma worden aangeboden. Dit vraagt wel om een goede langjarige planning.

7.7 Museumregistratie en Museumkaart

7.7.1 Speelgoedmuseum

Omdat het speelgoedmuseum momenteel geregistreerd is, is er vanuit het register het vertrouwen dat een nieuw vast onderkomen ook aan de gestelde eisen zal voldoen. Toetsing van het pand is wel noodzakelijk, maar zal achteraf plaatsvinden. Tussentijds wordt de registratie aangehouden en daarmee ook het recht om de Museumkaart te voeren. In het programma van eisen zijn de criteria van het register meegenomen. Toetsing door het register zal daarom geen problemen opleveren.

7.7.2 De Waag

De Waag behoudt zijn museumregistratie waarbij de nieuwe ruimten in het Bouwershuis wel getoetst zullen worden voor het register maar omdat de criteria voor het register als uitgangspunten in het programma van eisen zijn opgenomen zal dit geen problemen opleveren. De Museumkaart kan voor beide locaties worden gevoerd waarbij één keer entree kan worden geheven.

7.8 Cultuurtoerisme en profilering

Stimuleren regionaal en/of nationaal toerisme

Het nieuwe museum versterkt de lokale en regionale aantrekkingskracht. Het 'merk' Speelgoedmuseum wordt gehandhaafd en kan wellicht (mits groei mogelijk is in aanpalende panden) uitgroeien tot Nederlands Speelgoedmuseum (met een nationale uitstraling). Dit vergt niet alleen een verdere ontwikkeling van het museum (uitbreiding) maar ook een continue, aansprekende programmering en een actieve marketing en communicatie.

Economisch effect

Het speelgoedmuseum blijft behouden voor de profilering van Deventer. De beoogde groei van het bezoekersaantal zal leiden tot een navenante groei van het economisch effect voor de stad door toename van de bestedingen buiten het museum.

7.9 Investering museale inrichting

Omdat geen aanbidding met de beschikbare vierkante meters van Franken vastgoed is ontvangen, is de museale investering niet verder uitgewerkt.

7.10 Exploitatie en organisatie

Voor elke variant is een bijlage toegevoegd waarin de uitgangspunten die gehanteerd zijn kort worden benoemd. Deze zijn te vinden in bijlage 7. Hier wordt slechts een korte samenvatting van de resultaten geschetst. Omdat geen antwoord van Franken Vastgoed beschikbaar is, is uiteindelijk voor deze variant geen exploitatie uitgerekend.

7.10.1 Financiële kaders & uitgangspunten

Subsidie gemeente

Voor deze variant werd uitgegaan van een jaarlijkse exploitatievergoeding van € 300.000,-

Eenmalige investering herinrichting

Als investeringsbedrag voor de museale inrichting was voor deze variant een bedrag van maximaal 1,4 miljoen beschikbaar.

Huisvestingskosten

Bij gebrek aan aanbieding zijn deze huisvestingskosten niet te bepalen.

Personeelskosten

In de huidige situatie met twee musea is sprake van 6 fte huismeesters en baliemedewerkers¹⁰ voor beide musea. Hierbij geldt als uitgangspunt 3 baliemedewerkers en 1 huismeester op dagen buiten de schoolvakanties. In de schoolvakanties zijn dit 4 baliemedewerkers en 1 huismeester. Voor deze variant zijn buiten de schoolvakanties in de Waag 2 baliemedewerkers nodig en voor het kantongerecht 2 baliemedewerkers en een suppoost. Daarnaast een huismeester voor beide locaties samen. In de schoolvakanties is een extra (balie)medewerker nodig. Het aantal fte stijgt hiermee afhankelijk van de bezoekersaantallen met circa 1,5 a 2,5 fte. Deze aanname is gelijk aan die voor variant 2b en wijkt af van eerdere calculaties voor het Kantongerecht.

Programmakosten

Voor alle bestanddelen is basisraming in de exploitatie opgenomen. Hier zijn voor de speelgoedcollectie de volgende bouwstenen gehanteerd:

- Vaste expo speelgoed (1 x per jaar)
- Thematische expositie speelgoed 100 m2 (1 x per jaar)

Voor de historische collectie wordt van de volgende bouwstenen uitgegaan:

- Jaarlijks aanpassen vaste expo De Waag (1 x per jaar)
- Jaarlijks aanpassen topstukken en Knecht Drenth collectie (1 x per jaar)
- Thematische expositie erfgoed 100 m2 (1 x per jaar)
- Satelliet (1 x per jaar)

7.10.2 Mogelijkheden cofinanciering

De eenmalige herinrichting van het nieuwe museum biedt kansen voor sponsoring alsook de bijzondere elementen binnen het speelgoedmuseum. Hierbij kan worden uitgegaan van percentages van 40% of 50% van de investeringssom. Ook dit is niet verder uitgewerkt omdat inzicht in de beschikbare ruimtes ontbreekt.

Ook hier bieden vooral tijdelijk exposities kansen voor externe sponsoring.

7.10.3 Frictiekosten

Dit scenario kent geen frictiekosten.

7.10.4 Resultaat exploitatie

Omdat er geen aanbieding beschikbaar is kan ook geen exploitatie worden berekend.

Programmatisch lijkt deze variant sterk op variant 2a en op basis van deze exploitatie kan dus wel een beeld worden gekregen van de te verwachten resultaten bij deze variant.

¹⁰ In de exploitatiebegroting als museummedewerkers aangeduid.

7.10.5 Gevolgen voor organisatie

Voor het realiseren van dit programma vormt de bestaande organisatie het vertrekpunt. Hierbij ligt de nadruk op het verder professionaliseren van de bestaande organisatie waarbij het inhuren van gastconservatoren vooral dan plaatsvindt wanneer er een inhoudelijke grond is.

Bij de grotere thematische tentoonstellingen moet een deel van de personele inzet worden inverdiend. Voor de grotere exposities zal soms externe inhuur van flexibele schil nodig zijn waarbij de coördinatie bij eigen hoofd tentoonstellingen blijft liggen.

7.11 Risico's

Bij gebrek aan aanbieding zijn de eenmalige investering, exploitatie en onzekerheden niet nader in te vullen en heeft het geen zin tijd te steken in het uitzoeken van openstaande vragen. In algemene zin gaan de risico's bij variant 2b voor het belangrijkste deel ook voor deze locatie op.

7.12 Analyse

Er zijn meerdere voordelen aan het behouden van een vaste locatie die in de hoofdstukken 5 en 8 uitgebreid beschreven worden. Deze voordelen gaan grotendeels ook voor deze locatie op. Variant 2a biedt mogelijkheden voor een Nederlands Speelgoedmuseum dat Deventer steviger op de kaart zet, maar bij gebrek aan een aanbieding van Franken Vastgoed komt deze variant te vervallen.

8 Variant 2b: Verhuizing naar Brink 69/70

In het onderstaande wordt een beknopte schets gegeven van het beoogde museale concept, toegepast op de panden Brink 69 en 70. Voor de uitvoerige beschrijving van het museale concept wordt verwezen naar de eerdere documenten van Deventer Verhaal. Doel is om aan te geven op welke wijze het beoogde museaal concept in de panden van de voormalige bibliotheek gerealiseerd kan worden, welke keuzes daarbij gemaakt moeten worden en wat de consequenties ervan zijn voor de museale doelstellingen, de benodigde investeringen voor de verbouwing en museale inrichting van het museumgebouw en de exploitatie van Deventer Verhaal.

Het totale complex van de voormalige Openbare Bibliotheek is verkocht aan VBN Vastgoed, op basis van het door hen gepresenteerde plan voor de ontwikkeling van het geheel voor een maatschappelijke museumfunctie in combinatie met commerciële functies (woningen, winkels en/of horeca). Het huidige onderzoek (binnen de opdracht van de raad) is er in eerste instantie op gericht om te bezien of er een museumcomplex kan worden gerealiseerd in de panden gelegen aan de Brink, met als begrenzing de achtergevel van deze panden. Op deze wijze wordt een verticale scheiding van de achtergelegen functies aangebracht in verband met brand- en inbraakbeveiliging binnen het museumcomplex. Uitgangspunt is dat er binnen deze zone geen andere functies worden gerealiseerd dan de museale. Dit is het gedeelte van het complex dat permanent zal worden beveiligd en dat uitsluitend toegankelijk is voor bezoekers en personeel wanneer het museum is geopend.

In deze variant worden het Heilige Geest Gasthuis (Brink 69) en het aanpalende pand (Brink 70), de voormalige Openbare Bibliotheek, ontwikkeld tot museum volgens het museaal concept van Deventer Verhaal. Daarbinnen vindt niet alleen het speelgoedmuseum een plek; de locatie biedt vanwege de omvang (meer ruimte voor museale presentaties en faciliteiten), de bestaande interne schakeling van de beide panden en gunstige ligging (naast Museum de Waag) extra mogelijkheden. In navolging van de opdracht van de gemeenteraad is daarom onderzocht of we hier ook een oplossing kunnen vinden voor vraagstukken die uit de bredere museale taakstelling van Deventer Verhaal voortvloeien. Het gaat dan met name om het realiseren van museumzalen voor de presentatie van (kwetsbare) topstukken uit de stedelijke erfgoedcollectie, ruimte voor de realisatie van een Knecht-Drenthzaal en het opleveren van een museumzaal voor wisselende exposities met erfgoed die geschikt is voor bruiklenen uit andere musea.

Omdat het gebouw als openbare bibliotheek al een publieke functie had en reeds beschikt over een lift die de verschillende ruimtes toegankelijk maakt voor mindervaliden is het complex goed geschikt te maken voor een potentieel bezoekersaantal van > 75.000 per jaar. De panden vormen één museaal complex samen met de Waag en waar mogelijk worden faciliteiten gedeeld (bijvoorbeeld ontvangstruimte voor groepen, expositieruimte, museumcafé, et cetera). Een voordeel is dat het complex feitelijk twee 'gezichten' heeft: een historische uitstraling in het Heilige Geest Gasthuis en een modernere in het aanpalende hoekpand. Dit biedt mogelijkheden om bezoekersstromen voor het speelgoedmuseum en de historische collectie te scheiden.

Het speelgoedmuseum wordt in deze variant als een 'basismuseum' ontwikkeld door VBN Vastgoed (Arjen Lagerweij) in samenwerking met Deventer Verhaal. Eerstgenoemde is verantwoordelijk voor de projectontwikkeling en de verbouwing van het complex. Deventer Verhaal is verantwoordelijk voor de realisatie van het museale concept en de museale inrichting van het gebouw. De verbouwing geschiedt op kosten van de pandeigenaar, waarbij de investering wordt verrekend in de huursom. De eenmalige subsidie van de gemeente Deventer (van maximaal 1,4 miljoen, zoals in de eerder gestelde financiële kaders) kan worden aangewend voor het project van de museale inrichting.

In samenspraak tussen VBN Vastgoed en Deventer Verhaal is het museaal concept toegepast op de beide panden. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe dat naar onze mening het best kan plaatsvinden. In beknopte zin zien wij het ideale complex als volgt voor ons: het hoekpand wordt de entree voor het museumcomplex met op de begane grond entree, balie, winkel en ondersteunende faciliteiten (kluisjes, garderobe, sanitair, installaties etc.). Op de 1e, 2e en 3e etage van het hoekpand wordt de vaste opstelling van het speelgoedmuseum gehuisvest, waarbij het gebouw wordt geïsoleerd naar hedendaagse standaarden (B-norm). Er zal géén klimaatinstallatie worden gerealiseerd. Kwetsbare stukken en andere objecten in de vaste opstelling die klimaatbeheersing behoeven, zullen worden gepresenteerd in klimaatvitrines of in ruimtes met mobiele klimaatinstallaties.

In het aanpalende Heilige Geest Gasthuis kunnen op de begane grond en op de eerste etage op flexibele wijze museumzalen worden ingericht. VBN Vastgoed levert het Heilige Geest Gasthuis in zijn geheel op als een museumgebouw dat geschikt is voor museale klimatisering (hoogwaardige isolatie en luchtcirculatie), maar een klimaatinstallatie maakt géén onderdeel uit van het basismuseum.

In de basisvariant zullen de expositiezalen op de begane grond en op de eerste etage flexibel ingezet worden voor wisselende tentoonstellingen. Hier zal een of meerdere keer per jaar een thematische tentoonstelling over speelgoed worden geprogrammeerd. Wanneer er financiering gevonden kan worden voor de museale klimaatbeheersing (niveau A of AA) en herinrichting van een zaal tot eregalerij met kunsthistorische schatten uit de Deventer erfgoedcollectie, dan zal dat de (semipermanente) bestemming van de zaal worden. Deze museumzaal fungeert dan feitelijk als annex bij Museum De Waag. Hier kan ook de collectie Knecht-Drenth een plek krijgen. Deventer Verhaal zal met de gemeentelijke investering en de investeringen van VBN Vastgoed als 'matching' externe fondsen en subsidies werven voor de verdere museale inrichting van het complex.

8.1 Toepassing museaal concept op locatie

8.1.1 Samenvatting museaal concept speelgoed

Vaste opstelling

Om de uiteenlopende doelgroepen op een aantrekkelijke wijze te kunnen bedienen gaan we uit van een beperkte vaste presentatie waarbinnen verschillende 'presentatielagen' worden geïntegreerd (historisch verhaal, verdieping en interactie). Het geheel wordt gepresenteerd in een spectaculair ontwerp, waarbij de bezoeker wordt meegenomen op een reis door de historie aan de hand van de ontwikkeling van het speelgoed. Wij willen dat onder meer bereiken met de presentatie van de collectie in 'open depot'. Daarbij moet worden gedacht aan opstellingen die in de ruimte worden geïntegreerd, bijvoorbeeld in hoge vitrines langs de wanden. In deze meubels, die als een soort 'installaties' in de ruimte worden geplaatst kunnen grote aantallen items worden getoond. Omdat de expositiezalen in dit pand tamelijk groot en open zijn, bieden ze veel gelegenheid voor een gelaagde presentatie.

Via digitale middelen kunnen bezoekers achtergrondinformatie over de betreffende objecten bekijken. Op deze wijze is meer aanverwante collectie te zien. Er komt meer collectiedichtheid op locatie, wat aan de andere kant ook evenredig meer ruimte oplevert in het depot.

Zaal voor wisselende tentoonstellingen (begane grond)

De voormalige ziekenzaal van het Heilige Geest Gasthuis beogen we als ruimte voor wisselende exposities omdat het een volledig open ruimte is met veel hoogte. In deze ruimte kan een grote expositiezaal worden ingericht voor wisselende tentoonstellingen met een flexibele functie. Er kunnen zowel speelgoedexposities worden gerealiseerd als exposities die aansluiten bij Museum De Waag. Voor de realisatie van deze exposities kan worden samengewerkt met partners uit de erfgoedsector (Stadsarchief/HCO, Bibliotheek Deventer, SIED, Vereniging De Waag etc.).

De expositieruimte is dermate groot en flexibel dat deze bij gelegenheid ook dienst kan doen voor twee kleinere exposities.

Naast vernieuwende presentaties wordt ook ingezet op aanvullende dynamische elementen in het museum (zoals bijvoorbeeld een speelgoedfabriek en gamelab). Ook is er voldoende ruimte in het complex om eventueel in de toekomst tot extra uitbreidingen te komen.

De zaal op de eerste etage van het Heilige Geest Gasthuis is in de eerste plaats bedoeld voor het permanent tonen van stukken uit de erfgoedcollectie maar kan in voorkomende gevallen ook worden gebruikt voor grotere (begane grond en eerste etage) exposities over speelgoed.

8.1.2 Samenvatting museaal concept erfgoed

Museum De Waag krijgt een vaste (historische) opstelling, als introductie op de 'museale stad' die regelmatig nieuwe accenten krijgt. Er komt meer aandacht voor (de geschiedenis van) het Waaggebouw en de historische functie van het gebouw. Er wordt een verbinding gelegd met historische locaties in de stad. Jaarlijks wordt een 'museale satelliet' op een historische locatie opgeleverd met verdieping op een specifiek gebied (moderne devotie, Joods Deventer, sportgeschiedenis etc.). Eens in de vijf jaar wordt presentatie volledig herzien. De Waag biedt géén ruimte meer voor thematische tentoonstellingen.

In plaats van de wisselende tentoonstellingen in Museum De Waag kunnen in deze variant in het Heilige Geest Gasthuis middelgrote thematische tentoonstellingen worden georganiseerd. Hiervoor is een ruimte met een oppervlakte van circa 200m² beschikbaar. Een tentoonstelling in deze zaal maakt in deze variant volledig deel uit van een bezoek aan Museum De Waag en valt ook onder de normale ticketprijs. Naast een (of meer) tentoonstellingen op erfgoedgebied, zal in dezelfde ruimte ook één of meer keer per jaar een expositie worden ingericht die aansluit bij het speelgoedmuseum.

Op de eerste etage van het Heilige Geest Gasthuis kan een (flexibele) eregalerie worden ingericht waar we beogen drie belangrijke thema's te belichten:

1. Topstukken uit de historische collectie kunst en kunstnijverheid (schilderkunst, Deventer zilver etc.) van de gemeente Deventer en Vereniging De Waag;
2. Stadsgezichten van Deventer uit alle tijdvakken uit de gemeentelijke collectie én de collectie Knecht-Drenth;
3. Het Nederlands landschap in de schilderkunst op basis van de collectie Knecht-Drenth.

Afhankelijke van de klimatologische omstandigheden kunnen ook de topstukken uit de eigen collectie en (langdurige) bruiklenen uit andere musea en/of de rijkscollectie aan de presentatie worden toegevoegd.

De topstukkengalerie zal flexibel worden ingericht, met ruimte voor de actualiteit (nieuwe aanwinsten, kunst opdrachten, bruiklenen van topwerken uit andere musea etc.) en met de mogelijkheid om de gehele ruimte tijdelijk te kunnen benutten voor exposities.

8.1.3 Kansen voor gebruik speelgoedcollectie in deze variant

De speelgoedcollectie leent zich goed voor een vaste opstelling over de geschiedenis van spel en speelgoed in Nederland. In deze variant komt de collectie goed tot zijn recht en zijn vooral bij tijdelijke thematische tentoonstellingen bruiklenen nodig.

Voor een grotere thematische tentoonstellingen zijn ook in dit scenario veel objecten van buiten (bruiklenen) nodig. Voordeel is wel dat wanneer een gedeelte tentoonstellingszaal aan de klimaateisen voldoet dit ons in staat stelt om op het gebied van speelgoed te kunnen werken met bruiklenen uit andere musea. Hiernaast kan natuurlijk ook gebruik worden gemaakt van materiaal uit privécollecties waarvan de eigenaren vaak minder strikte eisen hanteren. Ook voor modern

speelgoed zijn vaak geen of minder striktere eisen van toepassing. Tot slot kunnen waar nodig mobiele installaties en klimaatvitruines worden ingezet.

8.2 Museale context in Deventer

Brink 69/70 is centraal gelegen aan de Brink direct naast De Waag. Dit biedt duidelijke synergievoordelen en maakt ook het leggen van een relatie tussen de vaste expositie in De Waag en een expozaal en topstukkengalerij in de voormalige bibliotheek eenvoudig. Het speelgoedmuseum kan in een eigen gebouwdeel worden ondergebracht en krijgt daarmee ook een eigen uitstraling.

8.3 Mogelijkheden voor aansluiting bij de nieuwe Cultuurvisie

8.3.1 Samenwerking programmalijnen

Bij het inrichten van thematentoonstellingen kan samenwerking worden gezocht met andere erfgoedspelers zoals de Athenaeumbibliotheek en het Historische Centrum Overijssel. Maar er kan ook worden gekozen voor kleinere exposities in samenwerking met niet-professionele erfgoedpartijen.

Bij grotere exposities kan worden gezocht naar samenwerkingen buiten de erfgoedsector. Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld een tentoonstelling (*De Mechanische Mens*) over automata, robots en robotica. Historisch speelgoed en de geschiedenis van wetenschap en amusement kunnen worden verbonden met hedendaagse thema's die ook in wetenschap en onderwijs een prominente rol spelen. Ook op het gebied van collectiebeheer en -ontsluiting kan samenwerking worden gezocht met andere erfgoedspelers binnen en buiten Deventer. Dit geldt echter voor alle varianten.

8.3.2 Kansen voor nieuwe initiatieven en ontwikkelingen

Voor de vaste component in De Waag zal worden ingezet op een inrichting die eenvoudig modulair kan worden aangepast zonder dat dit gevolgen heeft voor de routing. Ook voor het speelgoedmuseum is een dergelijke inrichting voorzien. Hiermee kan de noodzakelijke vernieuwing worden gecreëerd en ontstaat ook ruimte om te anticiperen op ontwikkelingen. Nieuwe initiatieven kunnen een plaats krijgen binnen thematische tentoonstellingen en evenementen. Voor hele grote exposities kan theoretisch gebruik worden gemaakt van de Bergkerk. Hierbij moet wel de kanttekening worden geplaatst dat de exploitatie geen ruimte biedt om hierin te investeren. Hiervoor is dan een uitgebreide fondsenwerving noodzakelijk. Een vast museum biedt meer kansen voor het besteden van aandacht aan het delen van in de organisatie aanwezige kennis bijvoorbeeld op het gebied van beheer of presentatie. Zo kan met inhoudelijke kennis van allerlei spelers een kwalitatief goede presentatie worden neergezet.

8.3.3 Optimale inzet van bestaande faciliteiten

Deze variant maakt gebruik van De Waag als vaste introductie voor een bezoek aan de stad. Hiermee wordt invulling gegeven aan de besluitvorming die voortvloeide uit het eerdere richtingendocument. De realisatie van een vernieuwd museumcomplex in de panden van de oude Bibliotheek levert bovendien weer nieuwe faciliteiten (bijvoorbeeld een ontvangstruimte voor groepen) die wellicht ook voor andere culturele partners te benutten zijn.

8.3.4 Breed pallet van cultureel aanbod.

In alle varianten wordt ingezet op hetzelfde museale concept waarbij zo veel mogelijk wordt geprobeerd de bestaande doelgroepen (zie ook publieksbereik) beter te bedienen. Deze variant biedt goede mogelijkheden voor het bedienen van een breed publiek omdat er ruimte is om voor alle doelgroepen een op maat gesneden programma aan te bieden. De beschikbare ruimte is bij deze variant net iets groter dan bij variant 2a waardoor er ook meer ruimte is om verschillende concepten uit te werken.

8.4 Realisatie programma van eisen voor huisvesting

8.4.1 Samenvatting uitgangspunten programma van eisen

(Rijks)monumentale status

De panden zijn deels rijksmonument. Het Heilige Geest Gashuis is een rijksmonument, maar hier is de binnenzijde van het pand in het verleden al grotendeels uitgebroken waarbij nieuwe doorgangen en vloeren zijn aangelegd om de verschillende ruimten met elkaar te verbinden. Ook is al een lift aanwezig en kent een bibliotheek een beter basisklimaat dan een normaal (bedrijfs)pand. Het panddeel op de hoek van de Brink en Kleine Overstraat is geen monument, maar maakt wel deel uit van het beschermde stadsgezicht in de binnenstad van Deventer. Samengevat geldt dat ook hier de monumentale status een aandachtspunt vormt maar de kostenrisico's zijn naar verwachting kleiner dan bij de andere varianten met een vaste huisvesting.

Klimaat

In de huidige situatie kennen de meeste ruimtes van het pand naar verwachting al een B-klimaat. Daar waar dit niet het geval is, moet het streven in ieder geval zijn om de buitenschil zo aan te passen dat voor alle ruimtes minimaal een B-klimaat kan worden gegarandeerd. Voor het speelgoedmuseum geldt dat door middel van mobiele apparatuur en/of klimaatvitines voor kwetsbare categorieën (o.a. blik) een A-klimaat kan worden gerealiseerd.

Ook de expositiezalen in het Heilige Geest Gasthuis moeten zo worden opgeleverd dat een B-klimaat kan worden bereikt. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat vooral schilderijen relatief hoge eisen aan het klimaat stellen en dat grotere ruimtes minder goed door middel van mobiele apparatuur te klimatiseren zijn. Voor de expositiezalen in het Heilige Geest Gasthuis dient daarom zo veel mogelijk te worden ingezet het treffen van de voorbereidingen voor aanpassingen aan de buitenschil op dusdanige wijze dat hier na toevoeging van een klimaatinstallatie een A-klimaat kan worden gerealiseerd.

De pandeigenaar is verantwoordelijk voor de buitenschil en zorgt er voor dat de klimaatinstallatie voor het bezoekersklimaat de mogelijkheid biedt voor het toevoegen van een museale klimaatinstallatie in (een deel van) het pand. Deventer Verhaal is verantwoordelijk voor mobiele installaties en klimaatvitines en een eventuele vaste museale klimaatinstallatie.

- De isolatie van beide expositiezalen in het HGG (begane grond en eerste etage) moet dusdanig zijn dat beide ruimtes geschikt zijn voor museale klimaatbeheersing op A-niveau. Daardoor zijn de zalen ook geschikt voor de presentatie van kwetsbare stukken en bruiklenen van andere musea en erfgoedinstellingen.
- De werkelijke realisatie van een klimaatinstallatie voor deze ruimtes valt buiten het programma van eisen. Deventer Verhaal zal hiervoor een beroep doen op externe fondsenwerving, onder meer bij het Knecht-Drenth fonds, de provincie Overijssel en de landelijke fondsen.

Mindervaliden

Het pand is door bibliotheekfunctie al grotendeels geschikt voor toegankelijkheid van mindervaliden.

Asbest

Indien asbest aanwezig is binnen het pand dient dit conform de geldende richtlijnen te worden verwijderd of ingepakt op dusdanige wijze dat dit de exploitatie van het museum niet in de weg staat en geen risico's oplevert voor medewerkers en bezoekers. De hiermee verbonden kosten zijn voor rekening van de pandeigenaar.

Demarcatie (verbouwing, museale verbouwing, museale inrichting, onderhoud)

In de programma's van eisen is ervan uitgegaan dat alle nagelvaste investeringen in het gebouw voor rekening van de pandeigenaar zijn. De investering dient door ontwikkelaar te worden gefinancierd en wordt verrekend in de huurprijs. Het overschrijdingsrisico bij de uitvoering van deze

werkzaamheden ligt bij de ontwikkelaar. Het huurbedrag wordt voorafgaand aan de verbouwing vastgesteld en tegenvallers kunnen dus niet achteraf worden verrekend.

Uitgangspunt voor het programma van eisen is een demarcatie gebaseerd op een bedrijfsruimte met bijeenkomstfunctie. De specifiek museale onderdelen als museaal klimaat en beveiligingsinstallatie zijn dan de verantwoordelijkheid van de huurder maar de verhuurder draagt bijvoorbeeld wel verantwoordelijkheid voor noodverlichting, blusmiddelen en dergelijke.

De verantwoordelijkheid voor de museale inrichting (inclusief museum gerelateerde investeringen zoals klimaatinstallatie, ticketpoortjes, beveiliging etc.) komen voor rekening van Deventer Verhaal en worden gefinancierd uit de daartoe geormerkte investeringssubsidie van 1,4 miljoen. Bij de (ver)bouw houden eigenaren er rekening mee dat deze voorzieningen getroffen moeten kunnen worden.

8.4.2 Reactie pandeigenaar

Van VBN vastgoed is een reactie op hoofdlijnen ontvangen. De heer Lagerweij stelt daarin dat het aanbod moet worden gezien als een vrijblijvende omschrijving van de mogelijkheden voor de realisatie van een museaal concept op deze locatie. Daarnaast geeft hij aan dat naar de mening van VBN vastgoed eerst een ambitie zou moeten worden geformuleerd en daarna ook kan worden gekeken naar de financiële behoefte. Verder moet de doorberekening en uitkomst van de museale huisvestingsconcepten niet worden gezien als een definitief bod maar heeft deze vooral tot doel inzicht te verschaffen in de financiële gevolgen van de verschillende scenario's binnen deze variant. VBN Vastgoed schetst de volgende varianten binnen variant 2bs:

- 2b, variant 1: In deze variant wordt het hoekpand Brink 70 verbouwd tot museum. De oppervlakte van dit gebouw bedraagt 1031 m². Voor deze optie geldt een jaarlijkse huurprijs van € 98.000,-.
- 2b, variant 2: Dit is een iets ruimere variant van optie 1 waarbij ook een deel van de vleugel langs de Kleine Overstraat aan het museum wordt toegevoegd. Op deze manier komt een iets grotere oppervlakte van 1350 m² beschikbaar.
- 2b, variant 3: In deze optie worden de panden Brink 69 en 70 omgebouwd tot museum. Groot voordeel is daarbij dat een deel van de bestaande installaties kan worden hergebruikt en dat ook de in het verleden aangebracht doorgangen tussen Brink 69 en 70 in stand kunnen blijven. Op deze manier komt een totale oppervlakte van 2.378 m² beschikbaar tegen een huurprijs van € 228.000,- per jaar.
- 2b, variant 4: In het belang van de stad Deventer en het museale concept geven de door VBN Vastgoed ingestelde Raad van Advies en Gordion advies het advies om het gehele pand als museum in te richten. Deze aanbieding valt weliswaar buiten de opdracht van de gemeenteraad, maar wordt hier toch kort benoemd. Bij deze optie ten slotte wordt het gehele bestaande pand omgebouwd tot museum.
- In deze variant zijn de verbouwingskosten lager omdat veel van de bestaande bouw kan worden hergebruikt. Voor deze optie wordt uitgegaan van een jaarlijkse huurprijs van € 295.000,-.

Wat betreft de verdeling van verantwoordelijkheden verwijst VBN Vastgoed enerzijds naar het programma van eisen, maar stelt ook uit te gaan van een casco oplevering. In de casco oplevering zijn in ieder geval opgenomen sloopwerkzaamheden, isoleren van de schil, plaatsen van nieuwe raamkozijnen en het leveren van een verwarmingssysteem. Hiermee zijn een aantal belangrijke onderdelen benoemd, maar voor veel andere onderdelen moet dus nog een exacte demarcatie worden bepaald. Dit is niet alleen een risico maar met de voorziene demarcatie moet ook met relatief hoge inrichtingskosten rekening worden gehouden.

Door middel van de lift kan verreweg het grootste deel van het museale complex voor invaliden worden ontsloten een deel van de zolderetages kan niet met de bestaande lift worden bereikt.

Een alternatieve optie binnen deze variant

In de gesprekken met VBN Vastgoed heeft de heer Lagerweij aangegeven dat hij vooral wil inzetten op een volwaardig museum binnen het door hem verworven gebouwencomplex. Aanvankelijk was zijn plan met name gericht op de realisatie van woningen (appartementen), winkels en horeca-panden voor de verhuur. Dat vergt ingrijpende aanpassingen en verbouwingen in de huidige bebouwing (die gericht was op de functie als openbare bibliotheek).

VBN Vastgoed geeft aan de huidige demarcatie binnen de panden leidt tot relatief veel moeilijk benutbare vierkante meters en dat vooral de achter de Brink gelegen panden bij een herinrichting als appartement, winkel of horeca relatief veel verbouwingen en dus investering vragen. Dit leidt tot een relatief hoge huurprijs voor de voorzijde van het pand. Indien ook de achterzijde van de panden in de plannen kan worden betrokken, is een lagere investering nodig wat zich uit in een lagere prijs per vierkante meter museum. Daarmee kan een veel groter deel van het complex voor de museumfunctie worden benut (bijvoorbeeld door de combinatie van museum en horeca, maar zónder winkels en woningen). Dit zou betekenen dat Deventer Verhaal alle museale taken (dus het gehele Museum De Waag, het Speelgoedmuseum en de kantoorruimtes) in het complex zou kunnen onderbrengen waarna er nog veel ruimte overblijft. Dit voorstel is via de projectleider voorgelegd aan het Deventer Verhaal. Omdat het geen deel uitmaakt van de voorliggende scenario's is het niet in detail uitgewerkt. Wel hebben we op hoofdlijnen naar de voor en nadelen gekeken en in kort bestek de gevolgen voor de exploitatie in kaart gebracht.

Het samenbrengen van alle museumtaken in één complex bespaart kosten. Binnen de panden is voldoende ruimte voor het huisvesten van de vaste expositie over de stedelijke collectie en het onderbrengen van de kantoorfuncties. Hiermee kan een bedrag van 198K (waarvan 65K huurcompensatie) worden bespaard op huisvestingslasten. Daarnaast heeft samenbrengen van alle functies op een locatie ook op personeel vlak synergievoordelen die tot kosten vermindering kunnen leiden. Maar het totale huurbedrag van € 295.000,- is binnen de huidige exploitatie van Deventer Verhaal niet op te brengen. Mogelijk zijn er kansen door een deel van het pand in te zetten voor commerciële functies om zo de netto huurlasten naar beneden te brengen maar het uitwerken van een dergelijk plan valt niet alleen buiten de gestelde vraag maar is ook niet haalbaar binnen de gegeven periode.

Verder zou dit plan beteken dat Deventer Verhaal De Waag zou verlaten. De Waag is een aantrekkelijke locatie vanwege het iconische karakter van het gebouw en de lange geschiedenis als museum. Wel zijn we van mening dat het gebouw proportioneel zeer kostbaar is en dat het vanwege de geringe omvang, de monumentale status, de hoge energiekosten en de matige toegankelijkheid niet altijd even eenvoudig goed als museum te exploiteren is. Ook is zoals eerder benoemd nog een investeringsslag in de buitenschil nodig om een stabiel binnenklimaat te creëren. Vanzelfsprekend leidt alleen de gedachte aan het verlaten van De Waag al tot de vraag wat dan wel een goede bestemming voor het gebouw zou kunnen zijn.

8.4.3 Gevolgen voor museaal concept

In het programma van eisen voor deze variant wordt in totaal gevraagd om 1215 m². Hiervan zijn 460 m² specifiek aan speelgoed toe te wijzen, 105 m² specifiek aan erfgoed en bij 650m² betreft het ruimtes die gedeeld kunnen worden ingezet. Om het geschetste museale concept uit te voeren zijn dus minimaal 1215 m² benodigd.

2b, variant 1: Deze optie past binnen de vooraf bepaalde kaders voor de huursom maar er zijn met 1031 m² onvoldoende vierkante meters beschikbaar om het voorziene museaal concept te realiseren. Wel kan bij deze optie een vernieuwd speelgoedmuseum worden gerealiseerd waarbij dan wel ruimte is voor een kleine tentoonstellingszaal maar niet voor een grote zaal voor wisselende tentoonstellingen. Hiermee kan een kleine stap voorwaarts worden gemaakt voor het speelgoedmuseum problematiek rond de erfgoedcollectie wordt hiermee niet opgelost.

Ook de exploitatie komt er daarmee anders uit te zien. De extra inkomsten van de bezoekers van de erfgoedcollectie komen te vervallen en er zal ook buiten De Waag moeten worden geëxposeerd om wisselende exposities rondom erfgoed mogelijk te maken.

2b, variant 2: Wanneer we alleen naar de vierkante meters kijken, biedt deze variant met 1350 m² voldoende ruimte voor het museaal concept zoals dat hier is geschetst. De indeling van de gebouwen maakt echter dat de bezoekersstromen niet van elkaar te scheiden zijn waardoor het museale concept feitelijk niet uitvoerbaar is. Optie kan wel worden gezien als een model dat ruimte biedt om het speelgoedmuseum (op termijn) te laten doorgroeien. Met deze oppervlakte zijn er voldoende m² beschikbaar voor een aantal vernieuwende bestanddelen en een thematische zaal.

2b, variant 3: Deze variant heeft een oppervlakte van 2.378 m². Veel meer dus dan de gevraagde 1.350 m². Hiermee is het museaal concept goed te realiseren maar is ook sprake van een huursom die veel hoger ligt dan de beschikbare middelen. Hoewel deze optie museaal de meeste kansen biedt, is deze optie in het beste geval alleen te realiseren wanneer ook De Waag binnen de muren van dit complex wordt ondergebracht.

2b, variant 4: Deze variant beslaat 3.466 m². Dit is bijna drie keer zoveel als in het museaal concept gevraagd. Zelfs wanneer alle functies hier worden ondergebracht (Kantoren, Museum De Waag) is dus nog veel meer ruimte beschikbaar. Om deze huursom op te brengen dient voor deze vierkante meters te worden gezocht naar een commerciële invulling om de netto huursom op een haalbaar niveau te krijgen. Binnen het tijdsplan van deze opdracht is het niet mogelijk om tot een dergelijk complex voorstel te komen.

Feitelijk biedt daarmee geen van de varianten een kostentechnisch haalbare invulling van het gevraagde programma van eisen. Voor het afronden deze rapportage binnen het gegeven tijdsplan is 2b, variant 3 als uitgangspunt gebruikt. Daarbij wordt duidelijk dat het oplossen van zowel de situatie van het speelgoedmuseum als de erfgoedproblematiek binnen de gegeven uitgangspunten voor de exploitatie niet tot de mogelijkheden behoort. Voor de volledigheid is ook gekeken naar de door Lagerweij benoemde 2b, variant 2. Deze variant biedt wel kansen voor een modern speelgoedmuseum maar niet voor een museum waarin ook de problemen van de erfgoedcollectie worden opgelost. Om deze problemen elders op te lossen zijn ook weer middelen nodig die drukken op de exploitatie van Deventer Verhaal waardoor deze variant ook niet kostendekkend te exploiteren valt.

8.5 Publieksbereik

In de visie van Deventer Verhaal moet het vernieuwde museum zich op termijn kunnen positioneren als hét Nederlandse speelgoedmuseum, waaruit logischerwijze voortvloeit dat het zich niet exclusief op één specifieke doelgroep zal richten, maar juist op een breder scala van publieksgroepen met elk hun eigen benadering. In het museaal concept hebben we zes doelgroepen onderscheiden die hieronder nader worden uitgewerkt.

Het is daarbij van belang ervoor te zorgen het concept en de uitvoering ervan het museum niet 'vervreemdt' van één of meer van de beoogde doelgroepen. We willen daarom streven naar een gelaagd concept met 'voor elk wat wils': Keuzemogelijkheden voor verdieping, beleving, educatie en participatie. Het pand van de voormalige bibliotheek biedt veel ruimte om invulling te geven aan het gelaagde concept.

8.5.1 Bezoekersaantallen Speelgoedmuseum

Het speelgoedmuseum groeit in deze variant naar 45.000 bezoekers in 2024. Voor de entreprijs wordt voor volwassenen uitgegaan van € 8,00 en voor kinderen van € 5,00.

8.5.2 Publieksbereik

Deze variant versterkt de bestaande presentatie voor de nostalgische bezoeker verder. Hieraan kan bij de herinrichting een laag voor de ouders en opa's en oma's van nu worden toegevoegd. De cultuurhistorische bezoeker is veelal hoogopgeleid en in het bezit van een Museumkaart, ziet graag wisselende exposities (waardoor terugkerende landelijke aandacht), bruiklenen, audiotours en historische informatie over de collectie. In deze variant is verhoudingsgewijs veel ruimte voor thematische tentoonstellingen waardoor cultuurhistorisch bezoek hier beter kan worden bediend dat bij varianten 0 en 2a. Ook de mogelijkheid voor het tonen van de topstukken uit de historische collectie (kunst en nijverheid) draagt hier sterk aan bij. Door zowel voor speelgoed als erfgoedactiviteiten, rondleidingen, audiotours en wisselende exposities toe te voegen maken we het museum geschikter voor de landelijke cultuurhistorische bezoeker.

Families met kinderen (toeristische bezoeker) vormen een belangrijke doelgroep bij het vormgeven van de inrichting. Er wordt ingezet op een aansprekende inrichting met veel interactie. Onderdeel is in ieder geval het vernieuwen van de speelruimtes. Daarnaast worden ook een of meer bijzondere concepten (gamelab, speelgoedfabriek) aan het museum toegevoegd om de verblijfsduur te verlengen. Door zijn omvang biedt deze variant relatief veel ruimte om dergelijke activiteiten een plaats te bieden. Daar waar op financiële gronden aanvankelijk keuzes moeten worden gemaakt kan ook worden gezocht naar doorgroeimogelijkheden op langere termijn.

Van de 3 miljoen jaarlijkse toeristische bezoekers aan Deventer bezoeken nu ca. 10.000 het speelgoedmuseum. Ook door in te zetten op de activiteiten, demonstraties en interactieve mogelijkheden van het museum is deze groep te bedienen en te benaderen via onder andere promotie op toeristische plekken en familieaanbiedingen via bijvoorbeeld campings. Een vaste locatie is dan betrouwbaar, er kan op gerekend worden. Vakantieverblijven kunnen gasten zonder te aarzelen naar het speelgoedmuseum verwijzen.

Voor schoolklassen en jonge kinderen (educatieve bezoeker) biedt een vast museum veel mogelijkheden. Zowel voor scholen als individuele bezoekers kan een op maat gesneden programma worden aangeboden. Bij een vaste opstelling is het veel eenvoudiger het aanbod op verschillende doelgroepen af te stemmen dan bij een tijdelijke tentoonstelling. Ook kunnen bij meer ruimte eenvoudiger meer sporen gericht op verschillende doelgroepen worden aangeboden. Ook is er ruimte voor moderne varianten van speelgoed zoals online spelletjes, computergames en virtual reality.

De groep opgroeiende jeugd en studenten kent nu een bescheiden omvang en is ook moeilijk te bereiken. Het creëren van een gamelab kan het museum aansprekender maken voor een deel van deze doelgroep. Hierbij zullen vermoedelijk eerder pubers worden aangesproken dan jong volwassenen.

8.5.3 Bezoekersaantallen De Waag

Omdat deze variant ook oplossingen biedt voor andere delen van de museale problematiek worden hier ook de bezoekersaantallen voor de historische collectie benoemd. De bezoekersaantallen van De Waag stijgen in deze variant met circa 10.000 naar 35.000 per jaar.

8.6 Educatie

Het speelgoedmuseum bereikt naast de individuele bezoekers momenteel een beperkt aantal klassen uit het primair onderwijs. Hoewel het museum qua aantrekkelijkheid en educatieve waarde geschikt is voor een meer omvattend educatief programma, zijn het de fysieke beperkingen van de locatie en de beperkingen in de organisatie die leiden tot de komst van een zeer beperkt aantal schoolklassen. Door de voortdurende bestaansonzekerheid kan er nu niet geïnvesteerd worden in het ontwikkelen van middelen of het tijdig werven van scholen.

Bij deze variant kan het bestaande educatieve programma aanzienlijk worden verbeterd. Een vast museum biedt de mogelijkheid voor een continu educatieprogramma. Dit is voor scholen veel beter in te plannen dan een tijdelijke tentoonstelling. De relatief grote beschikbare ruimte maakt het mogelijk nabij de entree een moderne educatieruimte in te richten geschikt voor groepen van maximaal 30 kinderen. Waar mogelijk worden bezoekersstromen van elkaar gescheiden zodat de gewone bezoeker geen overlast ervaart van een in het museum aanwezige schoolklas. Doordat het museum het gehele jaar geopend is, kan de school het bezoek aan het museum laten aansluiten bij de leerlijnen in het eigen programma. Daarnaast kan eventueel ook bij specifieke thematische exposities een programma worden aangeboden. Dit vraagt wel om een goede langjarige planning. Schoolklassen zullen actiever worden geworven door middel van betere contacten met scholen, een nieuw uitdagend en interactief programma, aantrekkelijke promotiemiddelen en betere faciliteiten. De toevoeging van multimedia en interactie maakt het museum interessanter voor kinderen. De website van het Speelgoedmuseum is hierin niet weg te denken en dient als vraagbaak en een laagdrempelige toegang tot de collectie

8.7 Museumregistratie en Museumkaart

8.7.1 Speelgoedmuseum

In deze variant blijft de museumregistratie behouden en mag de Museumkaart gevoerd worden voor beide museale merken. Omdat het Speelgoedmuseum momenteel geregistreerd is, is er vanuit het register het vertrouwen dat een nieuw vast onderkomen ook aan de gestelde eisen zal voldoen. Toetsing van het pand is wel noodzakelijk, maar zal achteraf plaatsvinden. Tussentijds wordt de registratie aangehouden en daarmee ook het recht om de Museumkaart te voeren. In het programma van eisen zijn de criteria van het register meegenomen. Toetsing door het register zal daarom geen problemen opleveren.

Omdat een groot deel van de bezoekers van zowel Museum De Waag als het speelgoedmuseum langs de balie in het nieuwe museumcomplex komen, is er een zeer lage drempel voor museumkaarthouders om beide musea te bezoeken. Dit leidt ongetwijfeld tot een veel grotere overlap van bezoekers dan nu het geval is en daarmee een groei van het bezoekersaantal van beide musea.

8.7.2 De Waag

De Waag behoudt zijn museumregistratie waarbij de nieuwe ruimten in het Heilige Geest Gasthuis wel getoetst zullen worden voor het register maar omdat de criteria voor het register als uitgangspunten in het programma van eisen zijn opgenomen zal dit geen problemen opleveren. De Museumjaarkaart kan voor beide locaties worden gevoerd waarbij een keer entree kan worden geheven.

8.8 Cultuurtoerisme en profilering

Stimuleren regionaal en/of nationaal toerisme

De clustering van de musea op één locatie aan de Brink versterkt de lokale en regionale aantrekkingskracht. Het 'merk' Speelgoedmuseum kan worden gehandhaafd en de locatie (museale clustering) en het volume van het museumcomplex (mogelijkheid tot uitbreiding) bieden potentie om uit te groeien tot een speelgoedmuseum met een nationale uitstraling. Dit vergt niet alleen

verdere ontwikkeling binnen het museumgebouw, maar ook een continue, aansprekende programmering en een actieve marketing en communicatie.

Economisch effect

Het Speelgoedmuseum krijgt een prominentere positie in de profilering van Deventer. De beoogde groei van het bezoekersaantal zal leiden tot een navenante groei van het economisch effect voor de stad door een toename van de bestedingen buiten het museum.

8.9 Investering museale inrichting

Binnen de gegeven tijd was het niet mogelijk om te komen tot gedetailleerde uitwerking van de investering benodigd voor de museale inrichting. De bruto vloeroppervlak van de nieuw in te richten ruimten bedraagt bij optie 3, de goedkoopste variant die ruimte biedt voor de uitvoering van het museale concept, 2378 m2. Voor museale herinrichting worden afhankelijk van locatie en complexiteit van deze inrichting kengetallen van € 1000,- à € 1500,- per m2 gehanteerd. Bij een casco oplevering ligt het voor de hand eerder de hogere dan de lager kengetallen te hanteren. In de onderstaande tabel wordt weergegeven welke eigen investering benodigd is bij verschillende subsidiepercentages. Hierbij zijn bedragen van € 1.000, € 1250 en € 1500 afgezet tegen subsidiepercentages van respectievelijk 30, 40, 50 en 60%.

Overzicht investeringssommen Variant 2b, optie 3 (2.378 m2)													
Bedrag per m2	Investeringsom	% Subsidie	Inbreng	Subsidie	% Subsidie	Investering	Subsidie	% Subsidie	Investering	Subsidie	% Subsidie	Investering	Subsidie
€ 1.000	€ 2.378.000	30%	€ 1.664.600	€ 713.400	40%	€ 1.426.800	€ 951.200	50%	€ 1.189.000	€ 1.189.000	60%	€ 951.200	€ 1.426.800
€ 1.250	€ 2.972.500	30%	€ 2.080.750	€ 891.750	40%	€ 1.783.500	€ 1.189.000	50%	€ 1.486.250	€ 1.486.250	60%	€ 1.189.000	€ 1.783.500
€ 1.500	€ 3.567.000	30%	€ 2.496.900	€ 1.070.100	40%	€ 2.140.200	€ 1.426.800	50%	€ 1.783.500	€ 1.783.500	60%	€ 1.426.800	€ 2.140.200

Een volledige vernieuwing van het speelgoedmuseum biedt meer kansen voor subsidiering dan een grootschalige herinrichting. Daar staat tegenover dat veel geldschietters niet gauw zullen bijdragen aan het realiseren van een museum in een particulier pand. Bij een cofinancieringspercentage van 30% is bij € 1250,- of € 1.500,- per m2 een eigen investering van respectievelijk € 2.080.750,- of € 2.496.900,- nodig. Bij een cofinancieringspercentage van 40% is nog steeds € 1.783.500,- of € 2.140.200,- vereist. Dit is veel meer dan de beschikbare 1,4 miljoen. Het beschikbare bedrag is onvoldoende voor het inrichten van een museum met deze omvang.

8.10 Exploitatie en organisatie

8.10.1 Financiële kaders en uitgangspunten

Voor elke variant is een bijlage toegevoegd waarin de uitgangspunten die gehanteerd zijn bij het invullen van de exploitatiecijfers worden benoemd. Deze zijn te vinden in bijlage 7. Hier wordt slechts een korte samenvatting van de resultaten geschetst.

Subsidie gemeente

Voor de exploitatie is uitgegaan van een eenmalige investering in de museale inrichting die niet wordt afgeschreven. De beschikbare middelen zijn eigenlijk te gering om het museum in te richten. Eventueel kan met een kaderstellend budget worden gewerkt. Hierbij geldt dat bij 1,4 miljoen en een subsidiepercentage van 30% ongeveer € 841,- per m2 beschikbaar is. Hiermee kan slechts een deel van het museum op een zeer basaal niveau worden ingericht.

Verder is uitgegaan van een jaarlijkse bijdrage in de exploitatie van het speelgoedmuseum van € 300.000,-.

Er is vooralsnog geen rekening gehouden met het wegvallen van de huurcompensatie van € 65,000,- per jaar. Ook zijn geen afschrijvingskosten voor de museale inrichting van De Waag en het nieuwe Speelgoedmuseum opgenomen.

Huisvestingskosten

Conform eerdere afspraken is geen afschrijving voor de eerdere investeringen in De Waag en de nieuwe investeringen in het speelgoedmuseum meegenomen. Daarvoor biedt de huidige exploitatie geen ruimte.

Voor het uitvoeren van het hier geschetste museale concept is alleen variant 3 kansrijk. De varianten 1 en 2 bieden alleen ruimte aan het speelgoedmuseum. De huursom van € 228.000,- maakt dat deze variant niet uitvoerbaar is (exploitatie optie I).

Personeelskosten

In algemene zin geldt dat de personeelskosten bij deze variant stijgen ten opzichte van de huidige situatie. Hiervoor zijn twee belangrijke oorzaken aan te wijzen. In de eerste plaats is het speelgoedmuseum in deze variant ook op dinsdagen geopend. Verder wordt rekening gehouden met een substantiële groei van het aantal bezoekers. Dit betekent dat vooral op de piekmomenten meer inzet van medewerkers nodig is. In de huidige situatie is sprake van 6 fte huismeesters en baliemedewerkers¹¹ voor beide musea. Hierbij geldt als uitgangspunt 3 baliemedewerkers en 1x huismeester op dagen buiten de schoolvakanties. In de schoolvakanties zijn dit 4 baliemedewerkers en 1 huismeester. Voor deze variant zijn buiten de schoolvakanties in de Waag 2 baliemedewerkers nodig en voor Brink 69/70 2 baliemedewerkers en een suppoost. Daarnaast een huismeester voor beide locaties samen. In de schoolvakanties is een extra (balie)medewerker nodig. Het aantal fte stijgt hiermee, afhankelijk van het bezoekersaantal, met 1,5 a 2,5 fte.

De inzet van medewerkers in het programma stijgt slechts beperkt omdat het museale concept uitgaat van een combinatie van vaste elementen en thematische exposities. De inzet voor de thematische exposities komt daarmee grotendeels overeen met die voor de eerdere wisselende exposities in De Waag. De structurele inzet van een educatiemedewerker in deze variant zorgt voor een lichte kostenstijging.

Programmakosten

Voor alle bestanddelen is een basisraming in de exploitatie opgenomen. Hier zijn voor de speelgoedcollectie de volgende bouwstenen gehanteerd:

- Vaste expo speelgoed (eenmalig)
- Kleine aanpassing twee sporen speelgoedmuseum (jaarlijks)
- Thematische tentoonstelling speelgoed 200 m2 (1 x per jaar)

Voor de historische collectie wordt van de volgende bouwstenen uitgegaan:

- Vaste expo De Waag (eenmalig)
- Aanpassen vaste expo De Waag (jaarlijks)
- Thematische tentoonstelling historisch 200m2 (1x per jaar)
- Satelliet (1 x per jaar)

8.10.2 Mogelijkheden cofinanciering

De eenmalige herinrichting van het nieuwe museum biedt kansen voor sponsoring en subsidies alsook de bijzondere elementen binnen het speelgoedmuseum. Hierbij kan worden uitgegaan van percentages van 30% of 40% van de investeringssom.

Deventer Verhaal zal met de gemeentelijke investering (en eventueel de investeringen van VBN-Vastgoed) als 'matching' externe fondsen en subsidies werven voor de verdere museale inrichting van het speelgoedmuseum en het Heilige Geest Gasthuis.

Ook bij deze variant bieden vooral tijdelijk thematische exposities kansen voor externe subsidies en sponsoring. Voor de gehanteerde percentages per bouwsteen zie het overzicht van de financiële uitgangspunten.

¹¹ In de exploitatiebegroting als museummedewerkers aangeduid.

8.10.3 Frictiekosten

Er is in deze variant geen sprake van frictiekosten.

8.10.4 Resultaat exploitatie

De exploitatie van deze variant is niet sluitend te krijgen zelfs wanneer conform eerdere afspraken geen rekening wordt gehouden met afschrijvingsbedragen. Bij het wegvallen van de huurcompensatie van de Waag wordt het resultaat nog negatiever. gaat ook in deze variant automatisch ten koste van het programma. Wel biedt deze variant de mogelijkheid om hogere bezoekersaantallen te bereiken en zo meer eigen inkomsten te generen. De varianten waarin alleen De Waag beschikbaar is voor de historische collectie kennen hier over het algemeen wat meer beperkingen.

8.10.5 Gevolgen voor organisatie

Voor het realiseren van dit programma vormt de bestaande organisatie het vertrekpunt. Hierbij ligt de nadruk op het verder professionaliseren van de bestaande organisatie waarbij het inhuren van gastconservatoren vooral dan plaatsvindt wanneer er een inhoudelijke grond is.

Bij de grotere thematische tentoonstellingen moet een deel van de personele inzet worden inverdiend. Voor de grotere exposities zal soms externe inhuur van flexibele schil nodig zijn waarbij de coördinatie bij eigen hoofd tentoonstellingen blijft liggen.

8.11 Risico's

8.11.1 Eenmalige investering

Essentieel voor deze variant zijn externe bijdragen. Alleen wanneer eensgezind aan fondsenwerving kan worden gewerkt is deze fondswerving kansrijk. Een lang en een ondoorzichtig besluitvormingsproces kan hierop van negatieve invloed zijn.

Ook het feit dat het pand eigendom is van een particuliere investeerder kan voor geldschieters afschrikkend werken. Dit betekent dat pandeigenaar en huurder commitment moeten uitspreken door een langjarig huurcontract (15 à 20 jaar) aan te gaan. Dan nog is te verwachten dat een deel van de mogelijke geldschieters zal afzien van een investering in een pand dat particulier eigendom is.

8.11.2 Exploitatie

De huursom voor de beide locaties kan met de huidige subsidie en inrichting van de organisatie niet worden opgebracht. Vooral de huur van De Waag drukt sterk op de exploitatie. Zonder huurcompensatie bedraagt de kale huur ruim € 170.000,- . Met een oppervlakte van 300 m2 is dit € 565,- per meter per jaar waarbij het pand door zijn historische karakter en gebrekkige isolatie ook nog eens hoge nutskosten kent.

Andere risico's zijn de bezoekersinkomsten. Bij deze variant wordt uitgegaan van behoorlijk hoge bezoekersaantallen. Deze kunnen alleen worden gerealiseerd wanneer de wisselende en aansprekende programmering ook daadwerkelijk tot stand komt en vergezeld gaat van een effectieve marketing en communicatie. Hiervoor is een goede samenwerking met InDeventer nodig.

8.11.3 Onzekerheden

Voor het realiseren van dit museum zijn forse subsidiebedragen. Het is allerm minst zeker dat deze kunnen worden gerealiseerd bij een pand dat eigendom is van een particuliere eigenaar. Het voeren van gesprekken met eventuele subsidieverstrekters was binnen de gegeven tijd niet mogelijk.

De demarcatie vormt nog een onduidelijkheid. In overleg moet worden vastgelegd wat onder casco wordt verstaan.

Onduidelijk is in hoeverre de klimaateisen kunnen worden gerealiseerd.

8.11.4 Nog uit te zoeken

- Subsidiemogelijkheden

- Mogelijkheden voor verbetering klimaat
- Demarcatieafspraken
- Variant waarbij De Waag wordt afgestoten

8.12 Analyse

Er zijn meerdere voordelen aan het behouden van een vaste locatie. Belangrijk is het behoud van de Museumkaart. Niet alleen het financiële voordeel dat bezoekers hebben, speelt hierin een rol, juist ook de promotionele kanalen waarvan het speelgoedmuseum gebruik van kan maken zijn waardevol. Variant 2b biedt voldoende ruimte om het speelgoedmuseum niet alleen lokaal maar ook regionaal en nationaal steviger op de kaart te zetten. Hier kan een presentatie worden ingericht gericht op de verschillende doelgroepen. Met een vaste expositie, bijzondere museale concepten en ruimte voor middelgrote tentoonstellingen kan dit brede publiek goed worden bediend en is daarnaast ruimte voor educatie. Ook biedt het gebouw ruimte om andere museale opgaven zoals de collectie Knecht-Drenth en de museale topstukken een volwaardige plek te geven. De aanwezigheid van een lift maakt dat de toegankelijkheid van mindervaliden in deze variant goed te realiseren is. Hoewel deze variant veel mogelijkheden biedt om eindelijk de ambities voor het speelgoedmuseum en de overige collecties te verwezenlijken geldt dat de beschikbare middelen te beperkt zijn om deze variant levensvatbaar te maken. Het bedrag dat beschikbaar is voor de exploitatie is onvoldoende om de exploitatie te laten sluiten en ook het investeringsbedrag van 1,4 miljoen is aan de krappe kant voor de inrichting. Dit laatste kan mogelijk door externe subsidie worden ondervangen, het eerste zeker niet. Juist omdat het een pand van een particuliere eigenaar betreft moet het subsidiepercentage terughoudend worden ingeschat.

Andere opties

Op basis van de aanbiedingen van VBN Vastgoed is ook op hoofdlijnen gekeken naar twee andere opties. Bij optie II verhuist alleen het speelgoedmuseum naar Brink 70. Hiermee is een modern speelgoedmuseum te realiseren maar de presentatie van de erfgoedcollectie moet bij deze optie elders worden gerealiseerd. Indien de erfgoedpresentatie op het huidige niveau wordt voorgezet en het speelgoedmuseum een impuls krijgt is de exploitatie ook in deze variant niet sluitend te maken. Dit kan alleen door de ambitie voor erfgoed naar beneden te brengen en binnen de totale begroting van het Deventer Verhaal meer geld aan het speelgoedmuseum en minder aan de erfgoedcollectie te spenderen.

Optie III sluit aan op het voorstel van Lagerweij, Gordion Advies en de Raad van Advies van VBN vastgoed maar maakt geen gebruik van het gehele pand. In deze variant wordt De Waag afgestoten en worden alle museale functies in het pand Brink 69/70 geconcentreerd. Om dit nader uit te werken is een uitgebreider onderzoek nodig. Dit vraagt meer tijd voor het opstellen van een museaal concept en overleg met VBN Vastgoed. Dit is naar verwachting wel een van de kansrijkere varianten.

9 Vergelijking van de varianten per criterium

Inleiding

In dit hoofdstuk worden de varianten met elkaar vergeleken, op basis van de in hoofdstuk 4 genoemde criteria. Om deze toetsing zoveel mogelijk controleerbaar te maken, is ieder criterium opgesplitst in een of meerdere elementen. Aan ieder element wordt een score gegeven die kan variëren tussen van 0 tot +++. Op die manier kan op zo objectief mogelijke wijze een vergelijking worden gemaakt van de verschillende varianten bij ieder criterium. Om tot een totaalscore te komen per criterium is de score van de elementen gemiddeld. Onder elk van de tabellen wordt in kort bestek weergegeven wat de argumentatie en redenering is om tot de scores te komen.

Het spreekt voor zich dat de varianten 0 en 1 relatief laag scoren bij toetsing aan het museale concept zoals dat door Deventer Verhaal is opgesteld. Het museale concept is opgesteld om te komen tot een verbetering van de huidige situatie, waarbij de beperkingen van het huidige pand als uitgangspunt zijn genoemd voor de beoogde ontwikkeling en groei van het museum. Variant 0 moet daarom worden opgevat als het maximaal haalbare scenario in het huidige pand.

Variant 1 scoort automatisch laag omdat het feitelijk geen uitwerking is van het museaal concept (met als basis een vaste opstelling van het museum), maar uitgaat van een geheel ander concept (zonder vaste locatie met wisselende exposities op locaties in de stad). Om tot een vergelijking van de varianten te kunnen komen, hebben we deze variant wél in de vergelijking opgenomen, maar bij het analyseren van de resultaten van de toetsing moet het bovenstaande wel in acht worden genomen.

We geven hierbij nadrukkelijk aan dat deze overzichten moeten worden gezien als een hulpmiddel om de verschillende varianten met elkaar te kunnen vergelijken en niet als een absolute waardering. We hebben hierin immers alle elementen even zwaar laten meetellen, terwijl in de praktijk de verschillende elementen een heel verschillend belang hebben. Dat moet uiteraard in de uiteindelijke afweging worden meegenomen.

In hoofdstuk 10 komen we op basis van hoofdstuk 9 tot een advies.

9.1 Criterium 1: Toepassing museaal concept op locatie

Elementen Museaal Concept	Variant 0	Variant 1	Variant 2a	Variant 2b
Vaste opstelling	++	0	++	+++
Exposities	+	++	+ of ++	++ of ++++
Toegankelijkheid mindervaliden	0 of ++	++	++	++ of +++
Educatie	++	0 of +	++	+++
Totaalscore	++	+ of ++	++	+++

Vaste opstelling

Bij variant 0 wordt vooral ingezet op de vaste opstelling. Omdat de totale ruimte beperkt is, krijgt deze variant de waardering ++ en geen +++. Variant 1 kent geen vaste opstelling (0) en variant 2a heeft net als variant 0 een vaste opstelling met beperkte oppervlakte (++) . Variant 2b tenslotte biedt ruimte voor een vaste opstelling waarin alle gewenste doelgroepen bediend kunnen worden (+++).

Exposities

Bij variant 0 is alleen ruimte voor een thematisch accent binnen de vaste opstelling (+). Bij variant 1 wordt vooral ingezet op thematische tentoonstellingen. Daarbij kennen de beschikbare ruimtes hun

beperkingen in inzetbaarheid en klimaatomstandigheden en daarom de waardering (++). Bij variant 2a is er ruimte voor thematische exposities maar zijn de beschikbare ruimten aan de kleine kant en is onduidelijk of aan de klimaateisen kan worden voldaan dus + of ++. Variant 2b krijgt de waardering ++ of +++. De laatste plus is gekoppeld aan een klimaatsysteem dat alleen bij voldoende externe financiering kan worden gefinancierd.

Toegekankelijkheid mindervaliden

Indien bij variant 0 een lift kan worden gerealiseerd in het huidige trappenhuis nabij de ingang van het museum, kan een deel van het pand toegankelijk worden gemaakt voor mindervaliden. Door de vele niveauverschillen tussen de twee panden van het museum zal de toegankelijkheid nooit optimaal worden (++). Indien geen lift kan worden gerealiseerd scoort deze variant hier een 0. Voor variant 1 geldt dat de Bergkerk toegankelijk is voor mindervaliden. Ook bij pop-up locaties kan worden ingezet op toegankelijke locaties. Indien van tijdelijke locaties, bijvoorbeeld leegstaande winkels/gebouwen, gebruik wordt gemaakt, is dit in sommige gevallen minder eenvoudig te realiseren (++). Indien binnen variant 2a een lift kan worden aangelegd is het grootste deel van deze locatie toegankelijk voor mindervaliden. Voor variant 2b geldt dat de huidige lift al toegang biedt tot het grootste deel van het complex (++). Het doortrekken van de lift kan eventueel nog meer toegankelijkheid opleveren (+++).

Educatie

Bij variant 0 wordt ingezet op educatie. Hiertoe wordt een speciale ruimte ingericht. De ruimte binnen de expositie blijft beperkt (++). Bij variant 0 zijn er geen vaste faciliteiten voor educatie. Eventueel kunnen afspraken worden gemaakt met andere (erfgoed)partijen om hun ruimten voor deze rol in te zetten (+). Bij variant 2a is wel voldoende ruimte voor educatie maar is er binnen de vaste expositie weinig ruimte om hier aandacht aan te besteden (++). Voor variant 2b geldt dat die ruimte er wel is (+++).

9.2 Criterium 2: Museale context in Deventer

Museale context Deventer	Variant 0	Variant 1	Variant 2a	Variant 2b
Locatie in de stad	+	+ of ++	++	+++
Museale context	++	0	++	+++
Relatie overige erfgoedopgaven	+	0	+++	+++
Totaalscore	++	+	+++	+++

Locatie in de stad

Het speelgoedmuseum ligt in variant 0 aan de Brink. De locatie ligt decentraal aan de Brink maar wel aan de route naar een belangrijke parkeerplaats (+). Voor variant 1 geldt dat de Bergkerk niet aan de Brink ligt en enigszins decentraal in de binnenstad. Ook pop-up locaties zullen niet altijd even centraal liggen. Daarbij geldt wel dat juist bezoekersstromen kunnen worden opgezocht (bibliotheek, stadhuis, station). Dus + of ++ vanwege de kansen die dit biedt. De locatie van variant 2a ligt aan de Brink maar wel enigszins in een dode hoek. Het vestigen van de aandacht op het museum is mede gezien monumentale karakter van het pand minder eenvoudig. (++). De locatie voor variant 2b ligt eveneens aan de Brink. Hoewel iets zichtbaarder dan de locatie van variant 2a is ook hier het vestigen van aandacht op het speelgoedmuseum nodig. De niet monumentale gevel op de hoek van de Kleine Overstraat biedt hier de mogelijkheid (+++).

Museale context

Clustering van museale functies aan de Brink is steeds een van de uitgangspunten geweest van het museale concept van Deventer Verhaal. De locatie van variant 0 ligt in de directe nabijheid van De

Waag wat synergievoordelen oplevert en ook maakt dat bezoekers sneller beide musea zullen bezoeken (++)). Bij variant 1 is weinig of geen sprake van museale context. De activiteiten voor het speelgoedmuseum komen min of meer op zichzelf te staan (0). Bij variant 2a is eveneens sprake van een locatie aan de Brink. De locatie licht dicht genoeg bij De Waag voor synergievoordelen maar er is geen sprake van een directe zichtlijn tussen beide musea en de afstand is relatief groot (++)). Variant 2b ligt direct naast De Waag waardoor maximaal gebruik kan worden gemaakt van de museale context (+++).

Relatie overige erfgoedopgaven

Variant 0 biedt weinig kansen op dit vlak. Wel kan het bijzondere rijksmonumentale pand beter voor het voetlicht worden gebracht (+). Binnen variant 1 wordt geen oplossing gezocht voor andere erfgoedopgaven (0). Variant 2a is een rijksmonument met een bijzonder interieur en cellencomplex onder het gebouw. Wel is de ruimte beperkt om daarnaast ook de overige erfgoedopgaven op te vangen (++)). Variant 2b is deels gevestigd in het voormalige Heilige Geestgasthuis. Van binnen is dit met uitzondering van de monumentale kelder en kap moeilijk te herkennen. Wel biedt het pand veel ruimte voor het oplossen van de verschillende andere museale opgaven (Knecht-Drenth en topstukken). Vandaar ook hier waardering +++.

9.3 Criterium 3: Mogelijkheden voor aansluiting bij de nieuwe Cultuurvisie

Aansluiting Cultuurvisie	Variant 0	Variant 1	Variant 2a	Variant 2b
Benutten eigen panden door andere (erfgoed)spelers	0	+	++	+++
Clustering functies binnen programmalijnen	X	X	X	X
Vernieuwing en samenwerking binnen en buiten programmalijnen	+	+	+	++
Totaalscore	+	+	++	+++

Benutten eigen panden door andere (erfgoed)spelers

Alleen variant 0 maakt gebruik van bestaande eigen huisvesting. Dit pand biedt echter weinig gelegenheid om derden gebruik te laten maken van de faciliteiten (0). Bij variant 1 is de situatie afwijkend. Hier wordt feitelijk gebruik van locaties van derden. Hiermee wordt niet geïnvesteerd in stenen en daarom krijgt deze variant toch een +. Bij de varianten 2a en 2b worden nieuwe voorzieningen ingericht. Bij beide varianten bieden vooral de wisselende tentoonstellingsruimen, educatie en ontvangstruimten mogelijkheden voor meervoudig gebruik. 2b biedt meer mogelijkheden en krijgt daarom een extra + (+++).

Clustering functies binnen programmalijnen

Alle varianten bieden vergelijkbare mogelijkheden. Daarom wordt dit element niet meegenomen in de afweging.

Vernieuwing en samenwerking binnen en buiten programmalijnen

Ook hier geldt dat de mogelijkheden beperkt afhankelijk zijn van de gekozen variant. Wel verschillen de randvoorwaarden sterk. Bij variant 0 vormt het ruimtegebrek binnen het museum een beperkende factor (+). Variant 1 leent zich via de pop-up tentoonstellingen voor vernieuwing en samenwerking. Ook bij de grotere blockbuster liggen goede kansen voor samenwerking. Een relatief smalle organisatie met veel inhuur vormt wel een beperking voor intensievere samenwerking (+).

Voor variant 2a geldt dat er relatief weinig ruimte is voor thematische exposities maar meer dan in variant 0. Bij variant 2b is meer ruimte voor dergelijke samenwerkingen.

9.4 Criterium 4: Realisatie programma van eisen voor huisvesting

Realisatie Programma van Eisen	Variant 0	Variant 1	Variant 2a	Variant 2b
Ruimtelijke uitgangspunten	+	+	++	+++
Technische uitgangspunten	++	+ of ++	++	++
Klimaat	+	+ of ++	+ of ++	++ of +++
Mindervaliden	++	++	++	++
Totaalscore	++	++	++	+++

Ruimtelijke uitgangspunten

Variant 0 voorziet in veel behoeften maar het blijft woekeren met de ruimte. Het is niet mogelijk om in alle wensen te voorzien. Toch kan ook hier een modern museum worden gerealiseerd (+). Voor variant 1 is dit niet eenvoudig te beoordelen. Naar verwachting is te voorzien in voldoende locaties die ruimte bieden aan een pop-up tentoonstelling. De Bergkerk biedt vooral kansen bij grotere exposities maar kent ook dan ruimtelijke beperkingen en uitdagingen (+). Variant 2a biedt ruimte voor alle gevraagde onderdelen, maar niet voor alle onderdelen is ook exact de gewenste ruimte voor handen. Desondanks kan het museaal concept naar verwachting goed worden uitgevoerd (++) . Variant 2b voorziet in principe in alle uitgangspunten en biedt ook voldoende ruimte om alle onderdelen van het museale concept in te vullen (+++).

Technische uitgangspunten

Bij variant 0 is een volledige update van de installatie mogelijk. Wel zullen vanwege de monumentale status van de locatie naar verwachting concessies moeten worden gedaan (++) . Bij variant 1 geldt dat de technische mogelijkheden een aardige basis bieden maar dat wel een investering in de museale infrastructuur nodig is om te kunnen exposeren. Ook hier staat de monumentale status een optimale situatie in de weg. Bij variant 2a is met een substantiële investering ook een goed basisniveau te halen. Ook hier geldt dat de monumentale status zorgt voor beperkingen. Bij variant 2b biedt de locatie de mogelijkheden om het technische programma van eisen te realiseren maar zijn mogelijk te weinig middelen beschikbaar om dit ook volgens alle eisen uit te voeren.(++)

Klimaat

Bij variant 0 vormt het monumentale interieur een grote beperking. Het is nauwelijks mogelijk om de kap en wanden afdoende te isoleren. Hiermee is een volledig stabiel binnenklimaat niet te realiseren. Wel kunnen de scherpe randjes eraf worden gehaald en kan de inzet van klimaatvitrines of mobiele apparatuur sterk bijdragen aan verbetering van de klimaatomstandigheden (+). Bij pop-up locaties moet worden gezocht naar locaties met een stabiel binnenklimaat of dient de tentoonstellingsperiode en inhoud in overeenstemming te worden gebracht met de mogelijkheden. De installatie van de Bergkerk is ontworpen voor een B klimaat van april tot oktober. Voor bijzondere stukken zijn ook onder die omstandigheden geklimatiseerde vitrines nodig. De grote ramen maken het moeilijk de inval van daglicht af te schermen. Daarom + met potentieel voor ++. Variant 2a kent een naar verwachting moeilijk te klimatiseren buitenschil. Ook hier kan extra inzet van mobiele installaties en klimaatvitrines mogelijk een oplossing bieden + of ++. Variant 2b biedt betere mogelijkheden voor een goed geïsoleerde buitenschil (++) en kansen voor een geklimatiseerde zaal (+++).

Mindervaliden

Indien in variant 0 een lift kan worden toegevoegd wordt een aanzienlijk deel van het museum toegankelijk voor mindervaliden (++). Bij variant 1 is al sprake van een behoorlijk goede toegankelijk voor mindervaliden (++). Bij variant 2a leidt de toevoeging van een lift er toe dat het grootste deel van de zalen bereikbaar wordt. Bij variant 2b biedt de huidige lift al toegang tot het grootste deel van de locatie (++) Eventueel kan met extra investeringen ook de toegankelijkheid van de bovenste verdiepingen worden geregeld maar de middelen bieden hiervoor weinig kans.

9.5 Criterium 5: Publieksbereik

Publieksbereik	Variant 0	Variant 1	Variant 2a	Variant 2b
Bezoekersaantallen	+	0	++	+++
Bereik doelgroepen	+	0	++	+++
Totaalscore	+	0	++	+++

Bezoekersaantallen

Bij variant 0 wordt ingezet op 35.000 bezoekers op de lange termijn maar vooralsnog lijkt 32.500 reëler (+). Bij variant 1 gaan we uit van twee pop-up tentoonstellingen per jaar (5000 bezoekers) een blockbuster per vier jaar (20.000 bezoekers) en een collectie expositie per vier jaar (10.000 bezoekers). Gemiddeld per jaar zijn dit 17.500 bezoekers. Dit is een achteruitgang (0). Bij varianten 2a en 2b gaan we uit van een stijging naar 45.000 bezoekers per jaar (++) Variant 2b biedt daarvoor de meeste kansen en levert naar verwachting ook de grootste plus voor de historische collectie op (+++).

Bereik doelgroepen

Onderstaande tabel vat samen welke doelgroepen wel en welke niet kunnen worden versterkt voor elke variant. Het totaal is meegenomen in bovenstaande tabel. Op basis van het totaal aantal plussen zijn de locaties op volgorde geplaatst. De locatie met het laagste bereik krijgt een 0, de hoogste +++.

Type bezoeker	Variant 0	Variant 1	Variant 2a	Variant 2b
Nostalgische bezoeker	+	0 (-1)	+	+
Cultuurhistorische bezoeker	+	++	++	+++
Toeristische bezoeker	+	0	++	+++
Educatieve bezoeker	++	0	++	++
Opgroeijende jeugd en studenten	0	0	+	+
Aantal plussen	5	2	8	10
Totaalscore	+	0	++	+++

9.6 Criterium 6: Educatie

Belang Educatie	Variant 0	Variant 1	Variant 2a	Variant 2b
Educatieve faciliteiten	++	0 of +	++	+++
Mogelijkheden continu aanbod	++	0 of +	++	++
Ruimte voor educatief spoor	+	+	++	+++
Totaalscore	++	+	++	+++

Educatieve faciliteiten

Bij variant 0 wordt ingezet op educatie. Hiertoe wordt een speciale ruimte ingericht. De ruimte binnen de expositie blijft beperkt (++) . Bij variant 0 zijn er geen vaste faciliteiten voor educatie. Eventueel kunnen afspraken worden gemaakt met andere (erfgoed)partijen om hun ruimten voor deze rol in te zetten (+). Bij variant 2a is wel voldoende ruimte voor educatie maar is er binnen de vaste expositie weinig ruimte om hier aandacht aan te besteden (++) . Voor variant 2b geldt dat die ruimte er wel is (+++).

Mogelijkheden continu aanbod

Variante 0, 2a en 2b bieden allemaal goede mogelijkheden voor een continu aanbod voor scholen en hebben allemaal ++ gekregen. Variant 1 biedt die mogelijkheden niet (0). Eventueel kan wel een aanbod worden ontwikkeld dat op andere locaties wordt aangeboden. (+)

Ruimte voor educatief spoor

Variante 0 biedt relatief weinig ruimte voor een educatief spoor (+). Bij variant 1 geldt dat vooral bij grotere exposities in de Bergkerk die ruimte er nadrukkelijk wel is maar de investering in een dergelijk spoor niet altijd opweegt tegen het resultaat. Bij de pop-ups is die ruimte er niet altijd maar dit kan weer worden opgelost door eens in de zoveel tijd een educatieve pop-up te organiseren (+). Voor de varianten 2 geldt dat er voldoende ruimte is voor een educatief spoor in de vaste expo (++) . Bij variant 2b is meer ruimte beschikbaar (+++).

9.7 Criterium 7: Museumregistratie en Museumkaart

Museumregistratie en Museumkaart	Variant 0	Variant 1	Variant 2a	Variant 2b
Museumregistratie	+++	0	+++	+++
Museumkaart	+++	0	+++	+++
Totaalscore	+++	0	+++	+++

Museumregistratie

Bij variant 0, 2a en 2b blijft de bestaande museumregistratie gehandhaafd (+++). Bij variant 1 vervalt de zelfstandige museumregistratie en wordt de collectie ondergebracht in de geregistreerde collectie van De Waag (0).

Museumkaart

Bij varianten 0, 2a en 2b mag de museumkaart worden gevoerd. Bij variant 1 niet (0).

9.8 Criterium 8: Cultuurtoerisme en profilering Deventer

Belang	Variant 0	Variant 1	Variant 2a	Variant 2b
Regionale profilering	++	+	++	+++
Landelijke profilering	+	++	++	+++
Stimulans cultuurtoerisme	+	+	++	+++
Totaalscore	++	++	++	+++

Regionale profilering

Bij variant 0 wordt het merk speelgoedmuseum behouden en houdt het speelgoedmuseum haar rol voor de regionale profilering van Deventer en als aantrekkelijke attractie voor toeristisch publiek in

de regio. Een nieuwe inrichting zal hier een positief effect hebben (++) Voor variant 1 geldt dat Pop-up expo's vooral een lokale uitstraling hebben. Hoewel de collectietentoonstellingen en blockbusters zeker een regionale aantrekkingskracht zullen hebben, is de frequentie aan de lage kant om voor een grote toename in de regionale profilering te zorgen (+). Bij de varianten 2a en 2b wordt het merk speelgoedmuseum behouden en kan zelfs sterker worden geprofileerd. De grotere thematische expositieruimtes in variant 2b (+++) bieden nog weer mogelijkheden voor aanprekende wisseltentoonstellingen dan de kleinere ruimtes in variant 2a (++).

Landelijke profilering

Hoewel variant 0 regionaal een stevige plus kent, is de beschikbare ruimte te gering om te komen tot grote wisselexposities met een landelijke aantrekkingskracht. Wel zal een nieuwe inrichting zondermeer een landelijke aantrekkingskracht hebben voor een nichepubliek (+). Bij variant 0 kennen de pop-up exposities en collectietentoonstelling een zeer beperkte landelijke uitstraling. Voor de blockbusters zal hier wel nadrukkelijk op worden ingezet door een aantrekkelijke programmering en landelijke marketing en communicatie (++) . De varianten 2a en 2b bieden ruimte voor een thematische programmering met een landelijke uitstraling. Hierbij zijn de mogelijkheden bij variant 2a (++) kleiner dan die bij 2b (+++) vanwege de beperkte beschikbare ruimte voor thematische exposities.

Stimulans cultuurtoerisme

In variant 0 bedient het museum vooral het reeds in de regio aanwezige publiek en heeft een beperkte aanzuigende werking. De beoogde groei van het bezoekersaantal zal leiden tot een navenante groei van het economisch effect voor de stad door toename van de bestedingen buiten het museum (+). In variant 1 kan de blockbuster sterk bijdragen aan het cultuurtoerisme. Daar staat tegenover dat de bezoekers die voorheen het vaste museum bezochten grotendeels wegvallen. Vandaar slechts een beperkte plus (+). De varianten 2a en 2b kennen beide stijgende bezoekerstaantallen en hebben afhankelijk van de kansen voor een aansprekende thematische programmering een sterkere aanzuigende werking. Hiermee kunnen extra bezoekers worden aangetrokken die de stad vanwege het speelgoedmuseum bezoeken. De beoogde groei van het bezoekersaantal zal leiden tot een navenante groei van het economisch effect voor de stad door toename van de bestedingen buiten het museum. De kansen zijn bij variant 2b (+++) iets groter dan bij 2a (++) .

9.9 Criterium 9: Investering museale inrichting

Investering museale inrichting	Variant 0	Variant 1	Variant 2a	Variant 2b
Investeringssom	++	+++	X	0
Frichtiekosten	+	0	++	++
Totaalscore	++	++	X	+

De investeringssom

Hier is in basis een eenvoudige redenering aangehouden. De variant met de kleinste investeringssom krijgt de meeste plussen (+++), de variant met de hoogste investeringssom de minste (0). Dit leidt tot de volgende beoordeling. De goedkoopste varianten zijn de varianten 0 en 1. Welk van deze varianten het goedkoopst uitvalt, is sterk afhankelijk van de investeringen die worden gedaan in de Bergkerk. Vooral nog lijkt het er op dat er voor wordt r gekozen hier niet of beperkt te investeren. In dat geval valt deze investeringssom het laagste uit (+++). Daarbij moet worden opgemerkt dat deze keuze wel gevolgen heeft voor de mogelijkheden die de Bergkerk biedt en daarmee de kansen voor een succesvolle exploitatie in deze variant. Omdat voor variant 2a geen aanbod voor handen is,

kunnen geen investeringskosten worden bepaald. Voor variant 2b is een investeringssom nodig die naar verwachting de 1,4 miljoen overschrijdt.

Frictiekosten

De varianten 2a en 2b kennen geen frictiekosten en krijgen daarom allemaal een gemiddeld aantal plussen (++). Bij variant 0 zal het speelgoedmuseum naar verwachting moeten worden gesloten. Dit brengt frictiekosten met zich mee (+). Variant 1 kent wel frictiekosten (0).

9.10 Criterium 10: Exploitatie en organisatie

Exploitatie & organisatie	Variant 0	Variant 1	Variant 2a	Variant 2b
Demarcatie beheer & onderhoud	X	X	X	X
Exploitatie Speelgoedmuseum	+	++ of 0	X	0
Exploitatie Deventer Verhaal	+	+ of 0	X	0
Personele organisatie	++	0	X	++
Totaalscore	++	0 of +	X	+

Demarcatie beheer & onderhoud

Geen van de aanbiedingen beidt voldoende houvast om hier zinnige uitspraken te doen over de demarcatie voor beheer en onderhoud. Deze kolom is dus niet nader ingevuld.

Exploitatie Speelgoedmuseum

Hier is gescoord in welke mate de exploitatie van het speelgoedmuseum binnen de gegeven exploitatiesom voor het speelgoedmuseum kan worden uitgevoerd. Bij variant 0 is een investering uit de exploitatie van Deventer Verhaal nodig om het speelgoedmuseum te exploiteren maar deze is relatief beperkt (+). Alleen wanneer voor variant 1 een exploitatiebijdrage van € 300.000,- wordt gehanteerd, is het beheer en de presentatie van de speelgoedcollectie net binnen de kaders te exploiteren. Daar staat tegenover dat de risico's in de exploitatie bij deze variant veel groter zijn (++) . Bij een bijdrage van € 75.000,- is absoluut niet haalbaar (0). Variant 2a kon niet worden gescoord en bij variant 2b is een zeer substantiële bijdrage vanuit Deventer Verhaal nodig (0) .

Exploitatie Deventer Verhaal

De exploitatie van het Deventer Verhaal staat feitelijk in alle varianten onder druk. In variant 0 sluit de begroting positief wanneer rekening wordt gehouden met een huurcompensatie. Zonder huurcompensatie sluit de begroting licht negatief. (+) Variant 1 is licht positief bij een exploitatiebijdrage van € 300.000,- waarbij wel moet worden opgemerkt dat de afhankelijkheid van projectsubsidies veel risico's met zich mee brengt (+). Bij een exploitatiebijdrage van € 75.000,- is het resultaat zelf zeer negatief (0). Variant 2a kan niet worden berekend. Bij variant 2b is de exploitatie met geen mogelijkheid sluitend te krijgen (0).

Personele organisatie

De bestaande personele organisatie van het Deventer Verhaal is vooral toegerust op een museale benadering. De productiehuisgedachte die in variant 1 leidend is, vraagt om andere competenties en daarmee een doorontwikkeling van de organisatie en medewerkers. Daarnaast sluit in variant 1 het speelgoedmuseum waardoor vaste museummedewerkers hun baan verliezen en vervangen worden door tijdelijke inhuurkrachten tijdens de expo's. Tot slot is de overblijvende organisatie naar verwachting te klein om ziekte, vakantie, etc. goed op te vangen en om voor de verschillende rollen specialisten in te zetten. Daarom krijgt deze variant geen plussen. De andere varianten zijn sterk vergelijkbaar en krijgen allemaal een gemiddeld aantal plussen (++). Variant 2a is niet gescoord.

9.11 Criterium 11: Risico's

Risico's	Variant 0	Variant 1	Variant 2a	Variant 2b
Risico's museale verbouwing	++	++	0	++
Risico's exploitatie	+	0	X	0
Onzekerheden	0	0	X	0
Fondsenwerving museale inrichting	++	++ of 0	X	0
Totaalscore	++	+ of 0	X	+

In algemene zin geldt dat een 0 hier betekent dat het risico groot is. Bij een + is sprake van een risico, bij ++ is het risico klein. Bij +++ is er nauwelijks sprake van risico's.

Risico's museale verbouwing

Uitgangspunt is bij alle varianten dat de risico's voor de verbouwing voor rekening van de pandeigenaar zijn. De huur wordt voorafgaand aan de verbouwing vastgesteld en tegenslagen in de bouw kunnen derhalve niet worden verrekend.

Bij variant 0 vormt het monumentale interieur een risicoverhogend element. Hier geldt echter dat de huidige inrichting als uitgangspunt kan dienen waardoor de beperkingen en daarmee de risico's goed in te schatten zijn (++) . Bij variant 1 is het risico moeilijk te beoordelen. Hier hangen de risico's sterk samen met de omvang en aard van de gekozen werkzaamheden. Indien niet wordt geïnvesteerd is ook geen sprake van risico's maar ook bij kleine aanpassingen speelt de monumentale status al een rol. (++) . Bij variant 2a vormt het monumentale interieur een sterk risicoverhogend element (0). Bij variant 2b zijn deze risico's veel beter in te schatten omdat het monumentale interieur al vrijwel volledig is uitgebroken (++) .

Risico's exploitatie

Bij variant 0 geldt dat de exploitatie alleen sluitend te krijgen is door geen afschrijving op de museale inrichting op te nemen en uit te gaan van continuering van de huurcompensatie. Vooral de huur van De Waag drukt sterk op de exploitatie. Indien (een substantieel) deel van deze kosten wel wordt meegenomen in de exploitatie komt het programmabudget sterk onder druk te staan. Een verminderde investering in het programma maakt de musea minder aantrekkelijk voor (terugkerende) bezoekers en zal gevolgen hebben voor bezoekersaantallen. Ook terugvallende bezoekersaantallen hebben direct een negatief effect op de begroting. Het risico is inzichtelijk te maken maar groot (+).

Variant 1 leunt sterk op kortdurende tijdelijke exposities die worden gemaakt met een relatief groot aandeel externe subsidies. Als deze subsidies uitblijven komt de organisatie onder druk te staan. Dit kan alleen worden ondervangen door een zeer smalle romporganisatie overeind te houden en daaromheen te werken met flexibele inhuur. Het risico kan zo worden beperkt maar te veel fluctuaties zijn een risico voor de (kennis)continuïteit, wat op zichzelf weer tot financiële risico's leidt. Door de hoeveelheid programma of omvang van dit programma terug te schroeven kan dit risico wel weer deels worden opgevangen (0). Omdat voor variant 2a geen aanbidding beschikbaar is kan het risico ook niet inzichtelijk worden gemaakt.

De exploitatie is bij variant 2a al bij voorbaat niet sluitend te krijgen zonder de gehele organisatie te reorganiseren (0).

Onzekerheden

Alle varianten bevatten nog veel open einden en onzekerheden. Daarom allemaal gescoord op 0.

Fondsenwerving

Bij variant 0 bestaat de kans dat bij de eenmalige herinrichting minder subsidies en sponsoring kunnen worden geworven dan waarin de ramingen voorzien. Omdat deze subsidies worden geworven voor aanvang van de werkzaamheden ten behoeve van de museale inrichting kan worden gekozen voor een soberder inrichting. Zolang op basis van de gemeentelijk investering het museum in ieder geval een stap voorwaarts kan maken naar een vernieuwd interactief museum is dit risico beperkt (++) . Bij variant 1 zijn de kansen voor fondsenwerving naar verwachting gering. Omdat uitgegaan is van relatief lage cofinancieringspercentages is het risico eveneens gering (++) . Wanneer de investeringen in museale infrastructuur naar de programmering worden verschoven neemt dit risico toe (0).

Omdat voor variant 2a geen aanbieding voor handen is, is dit risico niet te bepalen. Voor variant 2b geldt dat externe fondsenwerving van belang is voor een goede inrichting. De oppervlakte van de locatie is dusdanig groot de gemeentelijke investeringssom te laag is om een afdoende inrichting te dekken. Daarom is een forse cofinanciering nodig. Dit is een risico omdat een de inrichting van dit pand een grotere basisinvestering vraagt dan die voor variant 0. Ook het feit dat het pand eigendom is van een particuliere investeerder kan voor geldschietters afschrikkend werken (0).

9.12 Overzicht waardering varianten

De onderstaande tabel vat bovenstaande waarderingen samen. Er is geen totaalscore opgenomen omdat daarvoor een weging van de criteria nodig is. Deze weging is subjectief. Omdat we in hoofdstuk 9 zo objectief mogelijk willen blijven is hier van een weging afgezien. In hoofdstuk 10 wordt de visie van Deventer Verhaal geschetst en vindt deze weging wel plaats.

Overzicht waardering varianten	Variant 0	Variant 1	Variant 2a	Variant 2b
Toepassing museaal concept	++	+ of ++	++	+++
Museale context	++	+	+++	+++
Aansluiting bij nieuwe cultuurvisie	+	++	++	+++
Realisatie programma van eisen	++	++	++	+++
Publieksbereik	+	0	++	+++
Educatie	++	+	++	+++
Museumregistratie en museumkaart	+++	0	+++	+++
Cultuurtoerisme en profilering	++	++	++	+++
Investering museale inrichting	++	++	X	+
Exploitatie en organisatie	++	0 of +	X	+
Risico's	++	0 of +	X	+

10 Conclusies en aanbevelingen

10.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komen wij op basis van de voorgaande hoofdstukken tot onze conclusie en visie op de toekomst van het Speelgoedmuseum. Deze rapportage geeft een overzicht van het proces dat de afgelopen maanden heeft plaatsgevonden.

Zoals vooraf gesignaleerd, waren het gewenste ambitie- en detailniveau te hoog voor het beschikbare tijdspad. Ondanks een tijdige aanlevering van de programma's van eisen door Deventer Verhaal was het voor alle pandeigenaren onmogelijk om binnen de zeer beperkte voor hen gereserveerde tijd tot een volledig uitgewerkt antwoord te komen. Hierdoor is dit rapport op veel plaatsen gebaseerd op aannames of kent het niet het gewenste detailniveau. Ook zijn veel reacties van de pandeigenaren niet in een formele schriftelijke reactie vevat waarnaar eenvoudig kan worden verwezen. Daarom zijn deze reacties door Deventer Verhaal samengevat op basis van mailwisselingen en telefoongesprekken. Dit rapport kan daarmee niet worden gebruikt om op *detailniveau* conclusies te trekken. Wel zorgt een systematische analyse van de nu beschikbare gegevens voor helderheid die belangrijk is om te komen tot een goed advies door de projectleider aan de gemeenteraad.

Waar het bovenstaande rapport vooral beschrijvend van aard is en zoveel mogelijk een objectief karakter kent, moet hoofdstuk 10 worden gelezen als de visie van Deventer Verhaal op de voorliggende vragen.

In het onderstaande schetsen we u eerst in kort bestek de resultaten van ons onderzoek naar de vier varianten voor de toekomst van het speelgoedmuseum. Voor een onderbouwing van onze analyse verwijzen wij u naar de voorgaande hoofdstukken.

Vervolgens proberen wij - op basis van de ons momenteel beschikbare informatie - de relevante argumenten aan te leveren voor de beantwoording van de volgende drie hoofdvragen:

1. *Wilt u als gemeenteraad wél of geen speelgoed(museum) in Deventer?*
2. *Kiest u als raad wél of niét voor een permanent Speelgoedmuseum met een vaste opstelling over de geschiedenis van spel en speelgoed in Nederland?*
3. *Kiest u voor een Speelgoedmuseum Deventer of voor het Nederlands Speelgoedmuseum in Deventer?*

Op basis van de antwoorden schetsen wij in de voorlaatste paragraaf het scenario dat ons idealiter voor ogen staat. Omdat wij begrijpen dat de gemeenteraad een financiële afweging moet maken tussen inhoudelijke wensen en de te besteden middelen, zijn zowel financiële als inhoudelijke en bedrijfsmatige afwegingen meegenomen.

10.2 Analyse van de drie varianten

10.2.1 Variant 0: Vernieuwen op de huidige locatie

De variant om het Speelgoedmuseum te handhaven op de huidige locatie biedt een realistisch en betrouwbaar toekomstbeeld voor het museum. In deze variant wordt het museum gecontinueerd in een gerenoveerd pand met een sterke verbetering van de vaste presentatie (meer interactie, toepassing van multimediale technieken, betere vitrines en belichting, et cetera), faciliteiten en de educatieve mogelijkheden. Wellicht bestaat ook de mogelijkheid om de beschikbare collectie substantieel te verrijken met andere belangrijke speelgoedcollecties en bruiklenen van andere musea. Het totaal aantal bezoekers zal met deze maatregelen kunnen groeien van de huidige 23.000 naar maximaal 30 tot 35.000 bezoekers. Die begrenzing wordt niet zozeer ingegeven door

inhoudelijke aspecten, maar door de fysieke beperkingen van het gebouw (zoals wij ook in onze eerdere analyses hebben aangegeven).

Wellicht zijn er – ondanks eerdere onderzoeken die anders uitwezen – toch ook mogelijkheden om de toegang voor mindervaliden en mensen die slecht ter been zijn aanmerkelijk te verbeteren door de realisatie van een lift op de plaats waar nu een wenteltrap door het museum voert. Dat zou een serieuze verbetering zijn van de toegankelijkheid – ook voor groepen – en ook leiden tot een veel logischer routing in het museum (met de lift naar boven en afdalen met de trap). Door de wisselende vloerniveaus wordt de toegankelijkheid voor mindervaliden ook bij de aanleg van een lift echter niet optimaal.

Binnen het vernieuwde museum is géén mogelijkheid voor het realiseren van wisselende exposities van de gewenste omvang (ca. 150 m²) om het museum en de speelgoedcollectie in de kijker te zetten. Door verschillende ‘museumsporen’ kunnen wel steeds andere onderdelen van de collectie worden uitgelicht en er kan daarmee meer dynamiek in de presentatie worden gebracht.

Indien op langere termijn meer middelen beschikbaar zijn kan eventueel ook buiten het museum worden gepresenteerd in de vorm van pop-up exposities of grotere tentoonstellingen (bijvoorbeeld in de Bergkerk). Met de huidige beschikbare middelen behoort dit niet tot mogelijkheden, maar wellicht dat de beoogde programmageden na 2021 wél gelegenheid bieden.

Deventer Verhaal ziet deze variant als een betrouwbaar en realistisch scenario dat goed aansluit op de beschikbare middelen. Met een relatief beperkte investering van de gemeente Deventer én van pandeigenaar Vereniging Hendrick de Keyser kan het museum een aanzienlijke verbetering ondergaan, een sterkere educatieve functie vervullen en een groter publiek aanspreken (ca. 30% groei). De risico's zijn in deze variant beperkt; het gaat feitelijk om een optimalisatie van de mogelijkheden van het pand met een beperkte investering. De beoogde groei van het bezoekersaantal is op basis van reeds bewezen succes van het museum een reële prognose.

De oorspronkelijke ambitie om tot een *Nederlands Speelgoedmuseum* uit te groeien is op deze locatie echter niet of nauwelijks te realiseren. Er bestaan zeker mogelijkheden om de collectie (aanzienlijk) te verrijken, waarmee in elk geval de museale kwaliteit en diversiteit van de presentatie kan worden versterkt. Beperkende factoren blijven de onmogelijkheid om substantieel te groeien en om een adequate expositieruimte te realiseren. Over de toegankelijkheid voor mindervaliden kunnen op dit moment nog geen uitspraken worden gedaan omdat Vereniging Hendrick de Keyser nog onderzoekt of een lift kan worden aangebracht. Een keuze voor deze variant brengt ambitie en beschikbare middelen wel het dichtst bij elkaar.

De vernieuwing van het museum op de huidige locatie biedt evenmin een oplossing voor de problematiek van de topstukkenpresentatie en de expositie van de Knecht-Drenthcollectie.

10.2.2 Variant 1: Wisselende exposities op wisselende locaties

In deze variant is er niet langer sprake van een Speelgoedmuseum op een vaste locatie. De collectie blijft weliswaar behouden, maar ze wordt opgeslagen in het erfgoeddepot van Deventer Verhaal. Om voor dat doel voldoende depotruimte vrij te maken, moet rekening worden gehouden met investeringen in verruiming en inrichting van het depot, en in de passieve conservering van de items in de collectie. Daarnaast moet de ontsluiting van de collectie-items in het museumregistratiesysteem (Adlib) worden aangepast en aangevuld. Deze operatie vergt derhalve nog een aanzienlijke, eenmalige investering. Het eerder genoemde bedrag van € 75.000,- dekt alleen de directe personeelskosten voor de conservator en het depot. Wanneer ook de organisatiekosten naar rato worden doorgerekend vallen de kosten hoger uit. Wanneer aan deze bijdrage wordt vastgehouden, kan er dus binnen de middelen ten behoeve van het speelgoedmuseum helemaal niets met de collectie worden gedaan in de vorm van ontsluiting, digitalisering, tentoonstellingen of

andere presentaties. Het ontbreekt in deze variant bovendien aan een organisatie om initiatieven hiertoe te nemen; binnen de formatie van Deventer Verhaal is hiervoor geen ruimte zonder dat dit ten koste gaat van de programmering voor erfgoed.

Bij voldoende middelen kunnen op basis van de collectie wisselende exposities worden gemaakt in verschillende vormen, van grote exposities in de Bergkerk tot kleinschalige pop-up expo's op publieke plekken in de stad, maar er is geen sprake meer van een speelgoedmuseum. Een keuze voor deze variant betekent derhalve het einde van de afzonderlijke museumregistratie van het Speelgoedmuseum en het einde van het vaste museum als permanente attractie van Deventer. Dit is funest voor de continuïteit die nodig is om het vaste publiek van ca. 25.000 bezoekers per jaar te kunnen handhaven. Wisselende exposities op wisselende locaties kunnen zonder meer worden gebruikt om een nieuw publiek te bedienen. Het is echter onmogelijk om het verlies aan bezoekers door sluiting van het vaste speelgoedmuseum op te vangen met tijdelijke exposities. Wanneer ingezet wordt op een vergelijkbaar publieksbereik van ca. 25.000 bezoekers, zullen de kosten naar onze inschatting zelfs (aanzienlijk) hoger liggen dan wanneer een vast museum wordt geëxploiteerd.

Daarnaast zijn de risico's bij een organisatie die leunt op projectfinanciering veel groter; zonder vast museum voldoen we niet aan de museumnorm en hebben we dus ook geen museumregistratie. Voor veel projectfinanciering is een dergelijk museumregistratie een voorwaarde. Verder speelt in deze variant de eigen collectie een veel kleinere rol dan in andere varianten en is het educatieprogramma niet goed in te vullen. Het laagdrempelige museumbezoek – juist ook van de bezoekers die niet gewoon zijn naar musea te gaan – is daarmee ook verleden tijd. Voor grotere exposities moet – ook in verband met de externe financiering – een aanzienlijke ticketprijs worden gevraagd, waardoor juist deze publieksgroep (jongeren en mensen die wat minder te besteden hebben dan de gemiddelde museumbezoeker) niet meer wordt bediend. De in onze ogen belangrijke 'instapfunctie' van het museum vervalt in deze variant.

Deze variant moet naar onze mening derhalve in de eerste plaats worden opgevat als een bezuinigingsvariant. Wanneer de inhoudelijke, kwalitatieve en educatieve doelstellingen en de ambities voor het publieksbereik (deels) worden losgelaten, kunnen daarmee uiteraard kosten worden bespaard. Daarbij moet worden opgemerkt dat wanneer conform cultuurvisie een exploitatiebijdrage van € 75.000,- wordt gehanteerd, de kosten die Deventer Verhaal maakt niet kunnen worden gedekt. Indien dit gepaard gaat met de wens of opdracht om ook actief te programmeren, is vermoedelijk een volledige reorganisatie van Deventer Verhaal nodig, van een professionele erfgoed- en museumorganisatie naar een vrijwilligersorganisatie. Het is maar zeer de vraag in hoeverre een dergelijke organisatie keer op keer in staat is om complexe, tijdelijke tentoonstellingen van hoog niveau te realiseren.

10.2.3 Variant 2a: Een nieuw museum op Brink 11/12

Franken Vastgoed heeft aan de projectleider aangegeven in deze fase geen medewerking te willen verlenen aan een nader onderzoek naar de mogelijkheid om een vernieuwd Speelgoedmuseum te vestigen in het voormalige Kantongerecht. Dit zolang er geen overeenstemming is met de gemeente Deventer over de vergoeding van door Franken Vastgoed gemaakte kosten ten behoeve van het eerdere onderzoek om in samenwerking met Deventer Verhaal te komen tot een business plan. Hoewel in deze rapportage veel bouwstenen voor een analyse van de locatie Brink 11/12 zijn opgenomen, ontbreekt financieel te veel informatie om hier een zinvolle analyse van deze variant uit te voeren. Voor de voordelen van deze variant wordt verwezen naar hoofdstuk 7.

10.2.4 Variant 2b: Een nieuw museum op Brink 69/70

Er zijn grote voordelen aan het behouden van een vaste locatie. Belangrijk is het behoud van de formele museumregistratie en daarmee het recht om de Museumkaart te voeren. Niet alleen het financiële voordeel dat bezoekers hebben speelt hierin een rol, juist ook de promotionele kanalen waarvan het Speelgoedmuseum gebruik van kan maken zijn waardevol. De recent gepubliceerde

cijfers van de Museumvereniging over 2018 laten opnieuw een stijging zien van het aantal museumkaarthouders en een groter aantal museumbezoeken met de kaart.

Variante 2b biedt voldoende ruimte om het speelgoedmuseum niet alleen lokaal maar ook regionaal en nationaal steviger op de kaart te zetten. Hier kan een presentatie worden ingericht gericht op de verschillende doelgroepen. Met een vaste expositie, bijzondere museale concepten en ruimte voor middelgrote tentoonstellingen kan dit brede publiek goed worden bediend. De ruimere zalen en toegangswegen zijn zeer geschikt voor groepsbezoek aan het museum en er is daarnaast voldoende ruimte voor educatieve faciliteiten. Hiermee kan optimaal worden ingespeeld op de groeiende behoefte aan een educatief programma in het museum. De eerder genoemde analyse van de Museumvereniging van het museumpubliek in 2018 laat zien dat het groeiend aantal jonge museumbezoekers vrijwel volledig te wijten is aan het stijgende aantal bezoeken van schoolklassen. Juist het speelgoedmuseum zou optimaal van deze ontwikkeling kunnen profiteren.

Ook biedt het gebouw ruimte om te kunnen voorzien in andere museale opgaven zoals een expositiezaal voor de collectie Knecht-Drenth en om de museale topstukken uit de stedelijke erfgoedcollectie een volwaardige plek te geven. De aanwezigheid van een lift maakt dat de toegankelijkheid van mindervaliden in deze variant goed te realiseren is. De lift is buiten het gebouw gerealiseerd en kan desgewenst in de toekomst zonder problemen vergroot worden (met het oog op grotere bezoekersstroom en met het oog op transport van collectie en expositiematerialen).

Maar:

Hoewel deze variant ruimtelijk veel mogelijkheden biedt om eindelijk de ambities voor het speelgoedmuseum en de overige collecties te verwezenlijken, geldt voor deze variant dat de jaarlijks beschikbare exploitatiemiddelen niet volstaan om deze variant te financieren. De huursom is eenvoudigweg te hoog voor de beschikbare middelen. Ook de museale inrichting is met een investering van 1,4 miljoen te veel van externe geldschieters afhankelijk, zeker wanneer in ogenschouw genomen wordt dat veel fondsen liever niet in een particulier pand investeren. Het complex biedt dus in potentie alle kansen om uit te groeien tot een volwaardig stedelijk museumcomplex maar dat vraagt om een grotere exploitatiebijdrage. Ook is, al dan niet op termijn, een grotere investeringssom nodig om het gehele complex in te richten.

Museale invulling gehele complex voormalige openbare bibliotheek

In de gesprekken met VBN Vastgoed heeft de heer Lagerweij aangegeven dat hij vooral wil inzetten op een volwaardig museum binnen het door hem verworven gebouwencomplex. Aanvankelijk was zijn plan met name gericht op de combinatie van museale en commerciële functies in het gebouwencomplex, met naast het museum de realisatie van woningen (appartementen), winkels en horeca. Dat vergt echter ingrijpende aanpassingen en verbouwingen in de huidige bebouwing of zelfs gedeeltelijke nieuwbouw aan de straatkant. Het gehele complex was immers in gebruik als openbare bibliotheek en is ook qua inrichting volledig op een openbare publieksfunctie gericht. Ontvlechting van de schakeling van gebouwen zal leiden tot hoge verbouwingskosten.

Zowel Gordion Cultureel Advies als de door VBN Vastgoed ingestelde Raad van Advies (bestaande uit de heren Ed den Besten, prof. Dr. Fons Asselbergs, Gert Jan Wolters en mr. Jan Vlug) adviseren - mede om deze reden - om het gehele complex een bredere museale invulling te geven, in combinatie met Museum de Waag. Het geheel zou in hun visie kunnen uitgroeien tot een Stedelijk Museum Deventer (inclusief het Speelgoedmuseum) van allure en met reële mogelijkheden voor samenwerking met andere musea. Ze wijzen erop dat een ruime meerderheid van de Deventer bevolking zich heeft uitgesproken vóór de vestiging van een museum in dit complex.

VBN Vastgoed geeft aan dat de huidige demarcatie binnen de panden leidt tot relatief veel moeilijk benutbare vierkante meters en dat vooral de achter de Brink gelegen panden bij een herinrichting als appartement, winkel of horeca relatief veel verbouwingen en dus investering vragen. Dit leidt tot een relatief hoge huurprijs voor de voorzijde van het pand. Indien ook de achterzijde van de panden in de plannen kan worden betrokken, is een lagere investering nodig, hetgeen leidt tot een lagere prijs per vierkante meter museum. Daarmee kan een veel groter deel van het complex voor de museumfunctie worden benut (bijvoorbeeld door de combinatie van museum en horeca, maar zonder winkels en woningen). Dit zou betekenen dat Deventer Verhaal alle museale taken (dus het gehele Museum De Waag én het Speelgoedmuseum) in het complex zou kunnen onderbrengen. Dit voorstel is via de projectleider voorgelegd aan het Deventer Verhaal. Omdat het geen deel uitmaakt van de voorliggende scenario's is het niet in detail uitgewerkt. Wél hebben we op hoofdlijnen naar de voor- en nadelen gekeken en in kort bestek de gevolgen voor de exploitatie in kaart gebracht.

De totale oppervlakte van de panden is met 3.466 m² veel groter dan de minimale ruimtebehoefte van Deventer Verhaal. Mede hierdoor valt de huursom ook hoger uit dan het bedrag waarin de exploitatie voorziet. Binnen de panden is meer dan voldoende ruimte voor het huisvesten van de vaste expositie over de stedelijke collectie en het onderbrengen van de kantoorfuncties van Deventer Verhaal. Hiermee kan een bedrag van circa 198K (waarvan 65K huurcompensatie) worden bespaard op de huidige huisvestingslasten. Daarnaast levert het samenbrengen van alle functies op één locatie ook op personeel vlak synergievoordelen die tot kostenvermindering kunnen leiden. Om de inhoudelijke vraag en beschikbare middelen beter in overeenstemming te brengen, kan ook worden overwogen om alleen de voorzijde van de panden als museum in te richten en voor de achterzijde te zoeken naar andere al dan niet complementaire functies. Het gaat hierbij om een complex vraagstuk dat binnen de gegeven tijd niet kan worden opgelost maar waar wel kansen liggen voor een mooie museale toekomst in Deventer.

Een bezwaar van dit model is dat De Waag moet worden verlaten. Deventer Verhaal vindt De Waag weliswaar een aantrekkelijke locatie vanwege het iconische karakter en de lange geschiedenis als museum, maar we zijn ook van mening dat het gebouw proportioneel zeer kostbaar is en dat het vanwege de geringe omvang, de monumentale status, de lastige inrichting en het vrijwel ontbreken van rechte wanden, de hoge energiekosten en de matige toegankelijkheid voor mindervaliden moeilijk als museum te exploiteren is. Ook het binnenklimaat blijft een punt van aandacht.

10.3 Drie hoofdvragen voor het speelgoedmuseum

Om tot een afgewogen keuze te komen voor één van de geschetste varianten (of een combinatie van elementen uit verschillende scenario's), kunnen de hieronder gestelde hoofdvragen als een richtlijn gelden, waarbij stap voor stap tot een keuze kan worden gekomen.

Wél of geen speelgoed(museum) in Deventer?

De eerste hoofdvraag die voorligt is de (principiële) keuze om al dan niet door te gaan met (de collectie van) het Speelgoedmuseum in Deventer, in welke vorm dan ook. Zoals uit onze rapportage blijkt, moet er bij een keuze vóór het speelgoedmuseum in alle varianten rekening worden gehouden met een structurele exploitatiesubsidie van circa 300K per jaar. Beheren en exposeren binnen de exploitatie van Deventer Verhaal, met een bijdrage in de kosten van 75K, gaat ten koste van de programmering van Deventer Verhaal als geheel en gaat gepaard met een omvangrijke reorganisatie van Deventer Verhaal. Verder geldt dat in alle varianten in mindere of meerdere mate investeringen benodigd zijn om de benodigde faciliteiten te kunnen realiseren. Ook bij wisselende exposities is een substantiële investering in tentoonstellingsmiddelen nodig om de collectie onder acceptabele omstandigheden te kunnen tonen.

In de Cultuurvisie wordt voorgesteld om jaarlijks slechts 75K uit te trekken voor het voortbestaan van de speelgoedcollectie in Deventer en om de eerder voor het museum geormerkte bedragen (structureel 300K en eenmalig 1,4 miljoen) grotendeels te besteden aan andere knelpunten in de cultuurbegroting. Een keuze vóór het voortbestaan van het Speelgoedmuseum impliceert derhalve dat er géén structurele subsidiegelden vrij komen en dat er van de beschikbare investeringsom tenminste een aanzienlijk deel (variërend van ca. 700K tot 1,4 miljoen) moet worden besteed aan de benodigde faciliteiten. Voor de knelpunten in de cultuurbegroting moet derhalve (deels) een andere dekking worden gevonden.

Het Speelgoedmuseum is het sterkste museale merk van Deventer. Met aanzienlijk minder inzet en een geringere investering wordt een vergelijkbaar aantal bezoekers gehaald als in Museum De Waag. Een eigentijds, vernieuwd Speelgoedmuseum biedt veel potentieel voor verdere groei. De collectie is inhoudelijk van belang en er zijn zeer veel kansen om die collectie verder uit te bouwen. Vanuit die basis kan verder worden gebouwd aan het merk Speelgoedmuseum. Deventer Verhaal vraagt de gemeenteraad daarom te kiezen vóór een Speelgoedmuseum. We realiseren ons dat de gemeentelijke begroting sterk onder druk staat en dat middelen schaars zijn. Een tijdelijke sluiting van het Speelgoedmuseum tot betere tijden is geen optie. Als je nu kiest voor sluiting van het Speelgoedmuseum krijg je het niet, of alleen meer zeer grote nieuwe investeringen, weer terug.

Wel of geen permanent Speelgoedmuseum met een vaste opstelling over de geschiedenis van spel en speelgoed?

Een twee hoofdkeuze is die tussen het voortbestaan van een permanent speelgoedmuseum op een vaste locatie (variant 0, 2a en 2b) of voor wisselende presentaties op wisselende locaties zonder een vaste basis.

Deventer Verhaal gelooft in een vaste museale basis en dus in een vaste museumlocatie. Alleen met een vaste locatie kan de museumkaart, een belangrijke pijler in de exploitatie, worden gehandhaafd. Verder is de investering per bezoeker in een vast museum lager dan bij wisselende tentoonstellingen. Ook kan in een vast museum beter naar doelgroep worden gedifferentieerd en zijn er veel meer mogelijkheden voor educatie. Zelfs wanneer je de ambitie en middelen hebt om ook grotere tentoonstellingen buitenshuis te willen maken om een nieuw publiek aan te trekken, vormt een vast museum het fundament om op door te bouwen. De collectie van het Speelgoedmuseum leent zich maar heel beperkt voor grootschalige tentoonstellingen buitenshuis. Om aansprekende exposities te maken die in korte tijd veel bezoekers trekken moeten veel bruiklenen moeten worden geworven en kan maar beperkt van de eigen collectie gebruik worden gemaakt. Dit vraagt om grote investeringen met een relatief laag rendement. Om vergelijkbare

bezoekersaantallen te realiseren en een breed spectrum van doelgroepen te bereiken zal naar onze mening zelfs méér geïnvesteerd moeten worden dan bij een vast museum.

Een programma van wisselende exposities moet, zoals hierboven al benoemd, naar onze mening dus worden opgevat als een bezuinigingsvariant die alleen te realiseren is wanneer de inhoudelijke, kwalitatieve en educatieve doelstellingen en de ambities voor het publieksbereik (deels voor het Speelgoedmuseum en deels voor het Deventer Verhaal in bredere zin) worden losgelaten. Dit betekent zonder meer een reorganisatie van Deventer Verhaal van een professionele erfgoed- en museumorganisatie naar een vrijwilligersorganisatie. Het is maar zeer de vraag in hoeverre een dergelijke organisatie keer op keer in staat is complexe, tijdelijke tentoonstellingen van hoog niveau te realiseren. Directie en Raad van Toezicht van Deventer Verhaal zullen zich, als de gemeenteraad voor deze variant haar voorkeur uitsprekt, moeten beraden of en in welke vorm onze organisatie deze opdracht kan aanvaarden.

Het Speelgoedmuseum Deventer of het Nederlands Speelgoedmuseum in Deventer?

Het Speelgoedmuseum Deventer kent een nationaal potentieel maar er zijn op dit moment onvoldoende middelen beschikbaar om dit potentieel ook ten volle te benutten. Dit betekent dat er keuzes gemaakt moeten worden. Een uitgebreide vernieuwing van de huidige locatie biedt een bescheiden basis voor de groei van de bezoekersaantallen waarbij vooral een lokaal en regionaal publiek een grote rol speelt. Vooral op het gebied van educatie ligt hier nog veel potentieel. Hoewel de financiële middelen hiervoor op dit moment niet beschikbaar zijn kan een vast museum ook dienen als basis voor grotere thematische tentoonstellingen buiten dit museum. Dergelijke tentoonstellingen kunnen bijdragen aan een nationale uitstraling.

Samengevat betekent dit dat zowel bij een nieuw museum als bij een herinrichting van het bestaande museum in meer of minder mate een nationaal publiek kan worden aangesproken afhankelijk van de beschikbare middelen.

10.4 Advies van Deventer Verhaal

In het verleden is door Deventer Verhaal sterk ingezet op een museale vernieuwing. Deze ambitie kende twee hoofdmotieven:

- Allereerst kent het huidige speelgoedmuseum zijn beperkingen. De ruimte is beperkt waardoor er vrijwel geen ruimte is voor thematische tentoonstellingen die een museum op de langere termijn interessant maken. Ook is de toegankelijkheid voor mindervaliden minimaal. Verder is de opstelling verouderd en zijn de (museale) klimaatomstandigheden niet altijd optimaal.
- Deventer Verhaal heeft steeds ingezet op een integrale oplossing voor de diverse erfgoedcollecties. In de collectiebeheersovereenkomst worden de verplichtingen die de gemeente in het verleden is aangegaan bij schenkingen, legaten en bruiklenen van de gemeente aan Deventer Verhaal overgedragen. Zo stellen bruikleengevers en schenkers eisen aan de omstandigheden en momenten waarop hun bruiklenen of giften worden getoond. Deventer Verhaal kan in de huidige omstandigheden onmogelijk aan deze eisen voldoen. Dit gold overigens ook al voor de gemeentemusea die aan Deventer Verhaal vooraf gingen.

Onze voorkeur gaat dan ook in de eerste plaats uit naar een oplossing die recht doet aan beide bovenstaande opgaven. In dat perspectief sluiten wij ons aan bij de eerder genoemde observaties van Gordion Cultureel Advies en de Adviesraad van VBN Vastgoed, dat het complex van de voormalige bibliotheek (Brink 69/70) goede mogelijkheden biedt voor de museale ambities. De vooraf gestelde financiële kaders bieden echter onvoldoende ruimte om hier invulling aan te geven. Alleen door de kaders aan te passen en/of meer middelen beschikbaar te stellen, kan een nieuw museum op Brink 69/70 worden gerealiseerd waarin alle onderdelen een goede plek krijgen. In dat geval moet De Waag worden verlaten of op een andere manier geëxploiteerd en dat is geen

beslissing om licht te nemen. Een clustering van de museale taken en infrastructuur op één min of meer samenhangende locatie biedt vele praktische voordelen en synergie in de bedrijfsvoering en kan daardoor een aanzienlijke besparing opleveren in de exploitatie. Op de lange termijn kan zo een toekomstbestendig museum met groeipotentieel worden gecreëerd.

Maar:

Ons advies is in de eerste plaats om de ambitie in overeenstemming met de middelen te brengen en in te zetten op een vernieuwd Speelgoedmuseum Deventer. Vanzelfsprekend kan van hieruit nationaal worden gedacht maar binnen de beperkingen van de locatie. Om een echt groot publiek aan te kunnen, zal dan in de toekomst ook gebruik gemaakt moeten worden van andere locaties. Op dit moment biedt de exploitatie daarvoor geen ruimte en is dit vooral een stip aan de horizon.

Ook voor deze variant zijn op dit moment (extra) middelen niet eenvoudig beschikbaar. Zelfs de middelen die eerder door de gemeenteraad al vrijgemaakt waren voor de vernieuwing van het Speelgoedmuseum worden in de cultuurvisie voor andere doelen ingezet. Indien er geen financiële ruimte of tijd kan worden gevonden om de ideale oplossing mogelijk te maken, is het nu vooral van belang keuzes te maken en prioriteiten te stellen.

We vragen de gemeenteraad in dat geval in ieder geval volmondig te kiezen voor een vast Speelgoedmuseum en het college te vragen de exploitatiemiddelen voor het Speelgoedmuseum niet voor andere doeleinden in te zetten maar voor het Speelgoedmuseum beschikbaar te houden. Dit betekent wel dat binnen de begroting opnieuw naar dekkingsmogelijkheden voor de overige opgaven in de cultuursector moet worden gezocht. Van de voorziene 1,4 miljoen is naar onze inschatting ongeveer 700K nodig voor een vernieuwing van het Speelgoedmuseum op de huidige locatie (inclusief kosten tijdens de tijdelijke sluiting). Dit betekent dat nog ongeveer 700K vrijvalt voor het oplossen van andere opgaven.

Onderdeel van die opgaven zijn naar onze mening de verplichtingen betreffende de Erfgoedcollectie die de gemeente Deventer in het verleden is aangegaan. Feitelijk moet daarom nog een vierde vraag worden beantwoord.

Hoe wil de gemeente Deventer omgaan met de in het verleden aangegane verplichtingen ten aanzien van de erfgoedcollectie?

Met het tekenen van de collectiebeheersovereenkomst voor de gemeentelijke erfgoedcollectie heeft Deventer Verhaal de gemeentelijke verplichtingen (en de aansprakelijkheid) op zich genomen. In dezelfde overeenkomst staat echter ook dat de gemeente Deventer onze organisatie adequaat moet faciliteren om dit mogelijk te maken. Op dit moment kan niet aan alle verplichtingen worden voldaan. Hier ligt dus een gezamenlijke opgave.

Naar onze mening moet in overleg met schenkers en bruikleengevers door de gemeente en Deventer Verhaal in gezamenlijkheid worden gezocht naar een voor alle partijen acceptabele oplossing. Onderzocht moet worden in hoeverre maatregelen zoals een investering in de isolatie van de Waag (ca. 400K), een vernieuwing van de inregeling van de klimaatinstallatie of klimaatvitruines een deel van de (klimaat)problematiek kunnen oplossen. Daarbij moet wel de vraag worden beantwoord hoe deze investeringen zich verhouden tot de mogelijkheden die het gebouw verder biedt.

Ten overvloede wordt hierbij nog maar eens benoemd dat de museale infrastructuur gevolgen heeft voor de ambities en kansen die er liggen voor een aansprekende programmering. Ook hier is het van belang ambities en mogelijkheden in overeenstemming te brengen.

Uitkomsten onderzoek Varianten Speelgoedmuseum Deventer

- Samenvattende rapportage -

Holland Consulting Group
Gert-Jan van der Vossen

Deventer, 10 oktober 2019

Inhoudsopgave

1) Opdracht en verantwoording	3.
2) Beoordelingskader	7.
3) Korte beschrijving varianten	9.
4) Samenvatting en duiding relatieve beoordeling	14.

Definitief

1. Opdracht en verantwoording

1.1. Opdracht en formeel kader

Voor u ligt de rapportage ter invulling van het Amendement van de Gemeenteraad Deventer dd. 19 juni 2019, waarin (kortweg) gevraagd wordt drie varianten uit te werken voor de presentatie van de Speelgoedcollectie (zie bijlage 1). Op basis van dat amendement van de Gemeenteraad heeft het college van Burgemeester & Wethouders van Deventer op 2 juli 2019 de 'Opdracht onderzoek varianten Speelgoedmuseum' vastgesteld (zie bijlage 2).

Belangrijke elementen van die opdracht zijn o.a.¹:

- (1) De Waag is een geschikte basis voor de presentatie Deventer Geschiedenis en het Deventer Verhaal is de organisatie om de museale collecties (waaronder de speelgoedcollectie) te beheren en te (laten) presenteren.
- (2) Consistent en in lijn met de eerdere besluitvorming over de museale collecties in Deventer, worden drie varianten uitgewerkt voor de presentatie van de speelgoedcollectie.
- **Nul variant** is voortzetting van het Speelgoedmuseum op de huidige locatie (Brink 47) met een eenmalige investering in de vernieuwing van de presentaties en verbetering van de toegankelijkheid en faciliteiten
 - **Variant 1** is een voortzetting van het museum als een reeks van wisselende presentaties van (delen van) de collectie op wisselende locaties in de gemeente.
 - **Variant 2** is voortzetting als een vernieuwd Speelgoedmuseum met mede-presentaties van (delen van) de museale collecties op een vaste locatie aan de Brink.
- (3) Het College krijgt de opdracht om in samenspraak/samenwerking met Deventer Verhaal en pandeigenaren deze drie varianten uit te werken met voor- en nadelen en de consequenties van alle keuzes zorgvuldig in kaart te brengen (...). De varianten moeten zodanig zijn uitgewerkt, dat de raad ze onderling kan vergelijken en een keuze kan maken.
- (4) Tot het moment van besluitvorming blijft het jaarlijks gereserveerde bedrag van €300.000,- beschikbaar als exploitatiesubsidie, alsmede het deel van de gereserveerde € 1.4 mln dat nodig is voor de realisatie van de gekozen variant. Deze bedragen gelden als maximaal financieel kader voor de varianten voor wat betreft de gemeentelijke bijdrage.
- (...)

Hierna is de term "Speelgoedmuseum" soms afgekort met de letters "SGM".

¹ De tekst van het originele amendement (zie bijlage 2) is vanzelfsprekend hierna leidend.

1.2. Achtergrond

Het SGM kent een collectie van 14.000 objecten en geeft een representatief beeld van in Nederland gebruikt en vervaardigd speelgoed van de late middeleeuwen tot aan de dag van vandaag. Het aantal bezoekers schommelt in afgelopen jaren tussen 30.000 en 23.000. De verwachting voor 2019 is een bezoekersaantal van ca. 26.000.

Al een aantal jaren staat de toekomst van het Speelgoedmuseum ter discussie. In maart 2019 presenteerde het college van B&W van de gemeente Deventer de cultuurvisie Boeien en Bloeien 2019-2024. Hierin stelde het college van B & W voor om af te zien van een vast onderkomen voor het speelgoedmuseum. De gemeentelijke speelgoedcollectie blijft in deze visie wel behouden en deel uitmaken van de collectiebeheersovereenkomst met de stichting Deventer Verhaal.

In de jaren voorafgaand aan de presentatie van de cultuurvisie zijn er diverse onderzoeken gedaan naar de meest wenselijke toekomst van het SGM en de speelgoedcollectie, maar ook breder, naar de historische presentatie van Deventer Verhaal. In 2014 is het zogenaamde 'Richtingendocument' voor Deventer Verhaal vastgesteld. Dit document vormt het uitgangspunt voor variant 1: een reeks van wisselende presentaties van (delen van) de collectie op wisselende locaties in de gemeente.

In 2016 is het Museaal concept voor 'Het Nederlands Speelgoedmuseum' opgesteld: dat rapport is het uitgangspunt voor variant 2: een vernieuwd Speelgoedmuseum met medepresentaties van (delen van) de museale collecties op een vaste locatie aan de Brink.

In 2018 is een voorstel gedaan voor het Nationaal Speelgoedmuseum op de locatie Brink 11/12. In de eindfase ketste de samenwerking tussen Deventer Verhaal en de betrokken Vastgoed partner, Franken Vastgoed, af op financiële gronden.

In de lijst met geraadpleegde stukken is een meer complete lijst opgenomen van de onderzoeken op genoemd terrein die in de afgelopen jaren zijn gedaan.

1.3. Betrokken partijen

In onderstaande tabel zijn per variant de belangrijkste betrokken organisaties opgenomen. Daarbij is per variant onderscheid gemaakt tussen de betrokken museale partner en de betrokken vastgoed partner. Het spreekt voor zich dat in variant 1 potentieel sprake is van meerdere vastgoed partners. Welke dit zijn is vooralsnog onduidelijk. Eén van de meest voor de hand liggende partners, zijnde de zowel de beheerder als de eigenaar van de Bergkerk is echter wel opgenomen.

Tabel 1: overzicht bij varianten betrokken partijen

Variant	Partner Museaal	Partner Vastgoed
“0” Huidige locatie, Brink 47	Deventer Verhaal	Vereniging Hendrick de Keyser
“1” Wisselende presentaties op wisselende locaties	Deventer Verhaal	Bergkerk: Gemeente Deventer / VVV Deventer
“2A” Op locatie Brink 11/12 (vml. Kantongerecht)	Deventer Verhaal	Franken Vastgoed
“2B” Op locatie Brink 69/70 (vml. Bibliotheek)	Deventer Verhaal	Vastgoed VBN

1.4. Verloop proces

Het onderzoek dat ten grondslag ligt aan deze rapportage is uitgevoerd aan de hand van het eerder genoemde Plan van aanpak Onderzoek varianten Speelgoedmuseum (zie bijlage 3). In overleg met de Gemeente is de planning van het onderzoek bijgesteld, toen bleek dat het voor de meeste vastgoedpartners niet mogelijk was om binnen de gestelde termijnen de gevraagde gegevens voor doorrekening van de varianten aan te leveren (zie hierna een toelichting per betrokken vastgoedpartner).

Deventer Verhaal leverde de inhoudelijke concepten aan voor de verschillende locaties. Van dat inhoudelijke (of: museale) concept werd een Programma van Eisen (PvE) voor vastgoed afgeleid. Al snel gaven de betrokken vastgoedpartijen voor de varianten 0 en 2 aan dat een volledige beantwoording van de gestelde vragen in het PvE voor vastgoed niet mogelijk was binnen de gestelde planning. Franken Vastgoed heeft specifiek aangegeven vooralsnog geen invulling te zullen geven aan de gestelde vragen (zie voor een meer uitgebreide toelichting bijlage 4).

Uiteindelijk heeft Vastgoed VBN (variant 2B) het PvE voor vastgoed op hoofdlijnen kunnen invullen. De gepresenteerde huurgegevens in die variant dienen als een onderbouwde schatting te worden gezien.

Vereniging Hendrick de Keyser (variant “0”: huidige locatie) kon binnen het gegeven tijdsbestek wel richtinggevende uitspraken doen maar geen financiële onderbouwing leveren.

Uiteindelijk diende dus in alle varianten met aannames te worden gewerkt. Die aannames zijn per variant toegelicht.

Deventer Verhaal is naar de extern projectleider voor dit onderzoek steeds transparant geweest ten aanzien van de gehanteerde gegevens en de verschillende concept-stadia van hun rapportage. Op 3 oktober jl. heeft Deventer Verhaal definitief gerapporteerd. Die rapportage is basis voor deze samenvattende rapportage.

1.5. Bijlagen bij deze rapportage

Bij deze rapportage zijn de volgende bijlagen gevoegd:

- (I) Besluit van de Gemeenteraad van Deventer bij de bespreking van de Cultuurvisie 2019 – 2024 Boeien en Bloeien op 19 juni 2019
- (II) ‘Opdracht onderzoek varianten Speelgoedmuseum’ zoals vastgesteld door College B&W Deventer op 2 juli 2019
- (III) Plan van aanpak onderzoek varianten Speelgoedmuseum Deventer dd. 26 juli 2019
- (IV) Vastlegging reactie Franken Vastgoed dd. 4 september 2019
- (V) Speelgoed in Deventer: Drie varianten voor de presentatie van de speelgoedcollectie; Deventer Verhaal, 3 oktober 2019.

1.6. Overige relevante stukken

Naast de stukken die als bijlagen bij deze rapportage zijn gevoegd zijn de volgende stukken relevant als achtergrond voor deze rapportage.

- Richtingendocument, Annelies van der Horst en Rento Zoutman, Deventer, 5 februari 2014
- Herhuisvesting speelgoedmuseum Deventer onderzoek diverse locaties, ABT bv, 13 mei 2014
- Speelgoedmuseum Deventer, Onderzoek consequenties permanente presentatie historische speelgoedcollectie in een zelfstandig speelgoedmuseum, Annelies van der Horst en Rento Zoutman, Amsterdam, 16 mei 2014
- Bedrijfsplan Het Deventer Verhaal - Het Deventer Verhaal, erfgoed en meer, Annelies van der Horst en Rento Zoutman, 19 mei 2014
- Haalbaarheidsonderzoek Speelgoedmuseum, Beoordeling voorliggende plannen, BMC Advies, oktober 2015
- Speelkwartier, NV Bergkwartier, 1 juni 2015
- Speelplein Deventer, van speelgoedmuseum naar goed speelmuseum, Bax projectontwikkeling, 16 juni 2015
- Brink 70: Naar een Eigentijds Speelgoedmuseum, Erfgoed en meer, SESEM, 23 april 2015
- Deventer Speeldoos, plan nieuwe speelgoedmuseum Deventer, Deventer Schouwburg, 9 september 2015
- Het Nederlands Speelgoedmuseum in Deventer. Analyse en museaal concept Speelgoedmuseum Deventer. Rapportage i.o.v. de Gemeenteraad van Deventer tbv besluitvorming over de toekomst van Speelgoedmuseum, Deventer, 20 september 2016
- Plan Nederlands Speelgoedmuseum nader bekeken, Gordion Cultureel Advies, 14 oktober 2016
- Bedrijfsplan Nederlands Speelgoedmuseum in Deventer, Deventer Verhaal & Franken Vastgoed, Deventer, 31 december 2017
- Toetsing bedrijfsplan Speelgoedmuseum Gordion Cultureel Advies, 15 januari 2018

2. Beoordelingskader

Conform het plan van aanpak zijn de varianten in kaart gebracht vanuit een museaal en presentatie-perspectief en vanuit een vastgoed perspectief. Voortbouwend op de opdracht van de Gemeente Deventer zijn de volgende criteria benoemd, op basis waarvan een geobjectiveerde vergelijking tussen de varianten mogelijk is. Het betreft de navolgende criteria; voor ieder criterium is een korte toelichting gegeven. De volgorde van de criteria betreft dus met nadruk niet de prioriteitstelling in de criteria.

- (1) Toepassing museaal / presentatie concept in relatie tot locatie(s)
Bij iedere variant is aangegeven wat er wel en niet gerealiseerd kan worden binnen de gestelde financiële kaders en de fysieke mogelijkheden en onmogelijkheden van de beschikbare huisvesting. Uitgangspunt daarbij is het museaal concept dat Deventer Verhaal in 2016 voor de vernieuwing van het speelgoedmuseum heeft opgesteld.
- (2) Impact op museale context Deventer
Hierbij wordt nagegaan in hoeverre de omschreven variant past binnen de bredere museale context in de stad en hoe het museaal concept zich verhoudt tot Museum De Waag en de bredere (erfgoed) taakstelling van Deventer Verhaal.
- (3) Mogelijkheid voor aansluiting op cultuurvisie
Hierbij komt aan de orde of de geleverde faciliteiten (expositieruimte, vergaderruimte, presentatieruimte) ook door andere erfgoedpartners kunnen worden benut en of er kansen zijn voor vernieuwing en samenwerking met partners binnen en buiten de programmalijnen.
- (4) Realisatie PvE Huisvesting
Hier wordt behandeld in hoeverre de ontwikkelaar van het pand kan voldoen aan het ruimtelijk en technisch programma van eisen voor huisvesting en of dit binnen de gestelde financiële kaders kan.
- (5) Publieksbereik
Onder deze noemer komt aan de orde:
 - Of, en zo ja, in welke mate de bestaande doelgroepen (de nostalgische bezoeker, de toeristische bezoeker en de gezinnen met kinderen) in deze variant worden aangesproken;
 - In welke mate er in de variant ruimte is voor uitbreiding van de bestaande doelgroepen;
 - In welke mate nieuwe doelgroepen aangeboord kunnen worden
- (6) Educatie
Vraag bij de verschillende varianten is in hoeverre deze ruimte bieden voor (het verbeteren van) de educatieve mogelijkheden van het speelgoedmuseum.
- (7) Museumregistratie en –kaart
De diverse varianten zijn voorgelegd aan het register met de vraag wat de consequenties voor de museumregistratie en het kunnen hanteren van de museumkaart zijn.

(8) Cultuurtoerisme en profilering Deventer

Wat is binnen de verschillende varianten de bijdrage van het speelgoedmuseum aan de regionale en landelijke profilering van Deventer. Welke bijdrage levert het museum aan het stimuleren van cultuurtoerisme?

(9) Investing museaal en frictiekosten

In hoeverre kan de variant worden gerealiseerd binnen de beschikbare maximale investeringssom voor de museale inrichting van het museum of de tentoonstellingslocaties? Hierbij worden ook de eventuele frictiekosten, waarmee in de scenario's rekening moet worden gehouden, meegenomen.

(10) Exploitatie en organisatie

Omdat het Speelgoedmuseum wordt geëxploiteerd vanuit de (gezamenlijke) organisatie van Deventer Verhaal wordt bij dit criterium in beeld gebracht:

- Wat zijn de gevolgen voor de (totale)exploitatie van Deventer Verhaal?
- Welk deel maakt de exploitatie van het speelgoedmuseum uit van deze exploitatie en in hoeverre kan het beoogde museale concept ná de oplevering van het benodigde museumcomplex worden geëxploiteerd binnen de daarvoor gestelde maximale exploitatiesubsidie? (maximaal 300K per jaar).

(11) Onzekerheden en risico's

De varianten worden vergeleken op basis van de vragen:

- Welke onzekerheden zijn er?
- Wat is het eventuele risico in de bouw, renovatie en inrichting van de benodigde gebouwen?
- Wat is het risico in de exploitatie van Deventer Verhaal?
- Wat is het risico in de benodigde fondswerving van aanvullende financiering?

Tenslotte is ook gekeken naar:

(12) Ruimte voor collectie Knecht-Drenth en Topstukken

In welke mate biedt de variant kans op 'bijvangst' in de zin van ruimte voor thematische tentoonstellingen (niet per se speelgoed-gerelateerd) en een ruimte voor de collectie Knecht-Drenth.

Op voorhand moet worden opgemerkt dat er sprake kan zijn van een relatieve vergelijking van de varianten op ieder van de criteria, maar dat de weging c.q. prioriteitstelling tussen de criteria subjectief is. Om die reden is er voor gekozen de relatieve vergelijking van de varianten op ieder van de criteria in beeld te brengen, maar geen weging op te nemen.

Verder moet worden opgemerkt dat in de beoordeling van de exploitatiemogelijkheden uit is gegaan van het door de Gemeente Deventer aangegeven financiële kader. Niet is in deze rapportage ingegaan op de consequentie van het wegvallen van de huurcompensatie van de Gemeente Deventer aan Deventer Verhaal voor de huursom van de Waag. Die vraag ligt buiten de scope van het onderzoek.

3. Korte beschrijving varianten

Hierna is een korte beschrijving van ieder van de varianten gegeven. In bijlage V is in de hoofdstukken 5 t/m 8 een meer uitgebreide beschrijving van de hand van Deventer Verhaal opgenomen.

Variant 0: Voorzetting op de huidige locatie

Het museale concept gaat uit van de realisatie van een regionaal museum met een sterk educatieve inslag. Speerpunt is daarbij een aanzienlijke groei van het aantal schoolklassen dat met betere faciliteiten bediend kan worden. Dat is mogelijk omdat in deze variant verbeteringen aan het pand worden aangebracht, zodat het pand beter aansluit op de eisen van deze tijd in termen van duurzaamheid en bereikbaarheid.

Het gaat om een beperkte renovatie van het gebouw, met een verbetering van isolatie van de buitenschil, vernieuwing van alle technische installaties, een volledige herinrichting van het museum, het verbeteren van de educatieve faciliteiten en een verbeterde routing in het museum.

Het beschikbare vloeroppervlak voor wisselende tentoonstellingen kan binnen het complex niet worden vergroot. Daarom zal worden gekozen voor een ontwerp waarin binnen de vaste opstelling ruimte is voor het leggen van nieuwe accenten en/of het presenteren van thematische onderwerpen. Hiermee wordt voorzien in de noodzakelijke variatie.

Conform het beleid van de Vereniging Hendrick de Keyser wordt ook het historische karakter van het pand voor het voetlicht gebracht door een 'monumentenspoor' toe te voegen. Er worden verder géén middelgrote wisselende exposities ingericht.

Een en ander kan een groei naar een bezoekersaantal van ca. 30.000 tot maximaal 35.000 mogelijk maken.

Op basis van binnen de museale wereld gebruikelijke normen² wordt voor de realisatie van het Speelgoedmuseum op Brink 47 conform de schets hiervoor een (museale) investering noodzakelijk geacht van tussen € 850.000 en € 1.275.000. Uitgaande van een minimale cofinancieringsbijdrage van derden van 30% resteert dan een netto investeringsbedrag van (afgerond) tussen € 600.000 en € 900.000. De investeringskosten van Vereniging Hendrick de Keyser worden tot uitdrukking gebracht in de jaarlijkse huursom. Daarbij is rekening gehouden met een verhoging van de huursom met ca. 35% (van € 55.000 naar € 75.000 op jaarbasis) en een verlenging van het huurcontract met minimaal 10 jaar. Benadrukt dient te worden dat, als gevolg van het ontbreken van actuele gedetailleerde kwantitatieve gegevens, hier sprake is van schattingen.

Er zijn geen afschrijvingen op de museale investeringen opgenomen in de exploitatie³. Daarnaast kunnen vooral de investeringskosten aan de hand van de vastgoed eigenaar

² Gemiddelde investeringskosten van tussen de € 1.000 en € 1.500 per m² te herinrichten museale ruimte.

³ Indien de afschrijving op de museale investering als last dient te worden opgenomen in de exploitatie van het Speelgoedmuseum (Deventer Verhaal), dan zal dit, uitgaande van een investering van € 600.000 en een afschrijvingstermijn van 10 jaar, indicatief gaan om een bedrag van € 60.000.

substantieel hoger zijn dan ingeschat, zodat een stijging van de huursom boven de € 75.000 het gevolg kan zijn.

Met inachtneming van de geschetste onzekerheden en risico's en op basis van de hiervoor geschetste aannames en schattingen, is het Speelgoedmuseum in zijn vernieuwde vorm op Brink 47 binnen de financiële randvoorwaarden (maximaal € 300.000 exploitatiebijdrage van de Gemeente en maximaal € 1.400.000 investeringen) te realiseren.

Variant 1: Wisselende presentaties op wisselende locaties

In deze variant is het uitgangspunt dat er geen museum bestaat op een vaste locatie, maar dat de speelgoedcollectie wel in depot wordt gehouden en wordt beheerd. Vanuit de basis van erfgoedorganisatie Deventer Verhaal worden op wisselende locaties in de stad, waaronder bijvoorbeeld de Bergkerk, exposities georganiseerd met gebruikmaking van de speelgoedcollectie.

Deze variant past in het scenario zoals dat in de Cultuurvisie van het college van B & W is voorgelegd aan de gemeenteraad. Uitgangspunt in dat scenario is dat er jaarlijks € 75.000 beschikbaar is voor het beheer van de Speelgoedcollectie. Daarbij wordt er vanuit gegaan dat voor de programmering het algemene budget van Deventer Verhaal dient te worden ingezet. De consequentie daarvan is vanzelfsprekend dat er dan minder Erfgoedprogramma's kunnen worden uitgevoerd die geen betrekking hebben op de Speelgoedcollectie en dat de Speelgoedcollectie zeer incidenteel zal worden gepresenteerd. Wat er feitelijk kan worden gerealiseerd is ook afhankelijk van het gekozen presentatie-thema en de mogelijkheid om daar sponsoring of geld van fondsen op te verkrijgen. Daarbij dient te worden bedacht dat fondsen bijna altijd alleen op basis van matching willen financieren.

Overigens geeft Deventer Verhaal aan dat de genoemde € 75.000 niet toereikend is om de collectie actief te beheren (inclusief bruiklenen).

Om deze variant meer vergelijkbaar te maken met de andere varianten, waarin er feitelijk ook programmageld beschikbaar is voor de presentatie van de Speelgoedcollectie, is variant 1 ook uitgewerkt op basis van de aanname dat het volledige bedrag van € 300.000 beschikbaar is voor deze variant. Deventer Verhaal geeft aan dat op basis van dat budget (feitelijk € 300.000 minus € 75.000 kosten voor beheer collectie, ofwel € 225.000 op jaarbasis) indicatief het volgende programma, onder een aantal aannames en schattingen, zou kunnen worden gerealiseerd:

- a. Twee pop-up tentoonstellingen per jaar op basis van eigen collectie op publieke locaties in de stad;
- b. Eenmaal per 4 jaar een zogenaamde blockbuster met een aansprekend thema (Bijvoorbeeld Lego, Barbie, Robotica, Gaming, etc.), gericht op een breed (familie-) publiek, in beperkte mate gebaseerd op de eigen collectie. Nationale oriëntatie. Tenminste 20.000 bezoekers. Te houden in de Bergkerk (voorkeurslocatie).
- c. Eenmaal per 4 jaar een middelgrote tentoonstelling op basis van de eigen collectie. Regionale en lokale oriëntatie, tenminste 10.000 bezoekers. Te houden in de Bergkerk (voorkeurslocatie).

Het spreekt voor zich dat, indien *niet* het volledige bedrag, zoals hiervoor is genoemd, beschikbaar zou zijn, er dan ook een deel van het hiervoor geschetste programma niet kan worden gerealiseerd.

Overigens zal ook in deze variant sprake zijn van de noodzaak tot museale investeringen. Het gaat dan bijvoorbeeld over:

- (Bij Pop-up tentoonstellingen) klimaatvitruines (8), multimediale apparatuur en overige expositiemiddelen voor in totaal € 100.000;
- (Bij Middelgrote en grote collectie-exposities) klimaatvitruines (12 extra), audiovisuele middelen, kassasystemen, etc. voor in totaal € 170.000 tot € 195.000
- Friciekosten ten behoeve van de afbouw van de organisatie van Deventer verhaal en de sluiting van Brink 47. Een ruwe schatting komt uit op € 185.000. Dit bedrag kent vanzelfsprekend een onzekerheidsmarge.

In totaal gaat het voor deze variant, indien wel gekozen wordt voor actieve programmering en rekening wordt gehouden met frictiekosten, om investeringskosten van in totaal ca. € 455.000 tot € 480.000.

Variant 2A: Speelgoedmuseum op Brink 11/12 (gebouw voormalig Kantongerecht)

Het speelgoedmuseum krijgt een beperkte vaste opstelling met de beoogde gelaagde presentatie (historisch verhaal, verdieping en interactie). Er wordt een flexibele ruimte ingericht voor thematische exposities, waar behalve speelgoedtentoonstellingen van wisselende omvang (1 of 2 x per jaar) ook de gelegenheid is voor exposities van Museum De Waag. Naast geheel vernieuwde presentaties wordt ook ingezet op aanvullende dynamische elementen in het museum (zoals bijvoorbeeld een speelgoedfabriek en/of een gamelab. Onder het pand is in de kelders een zeer goed bewaard historisch cellencomplex aanwezig dat op zichzelf al een museale attractie is. De koppeling van het museum met dit gevangeniscomplex biedt een aantrekkelijke meerwaarde.

Het speelgoedmuseum groeit in deze variant uit naar 45.000 bezoekers in 2024.

Met name de schaal, de historische waarde en de gunstige ligging van het pand waren voor Deventer Verhaal aanleiding in 2018 om te kiezen voor deze variant.

Het programma van eisen voor huisvesting is op eenzelfde wijze, als bij de andere varianten, voorgelegd aan de voor deze variant relevante vastgoedpartner. Deze heeft – kortweg – aangegeven vooralsnog niet in te zullen gaan op de gestelde vragen en dus in het bestek van dit onderzoek geen gegevens aan te leveren⁴. Bij gebrek aan gegevens en omwille van de tijd is deze variant daarom niet verder uitgewerkt.

Variant 2B: Speelgoedmuseum op Brink 69/70

In deze variant worden het Heilige Geest Gasthuis (Brink 69) en het aanpalende pand (Brink 70), de voormalige Openbare Bibliotheek, ontwikkeld tot museum volgens het museaal concept van Deventer Verhaal. Om de uiteenlopende doelgroepen op een aantrekkelijke wijze

⁴ Zie bijlage IV voor een uitgebreide toelichting op de beslissing van Franken Vastgoed.

te kunnen bedienen wordt uitgegaan van een beperkte vaste presentatie waarbinnen verschillende 'presentatielagen' worden geïntegreerd (historisch verhaal, verdieping en interactie). Het geheel wordt gepresenteerd in een spectaculair ontwerp, waarbij de bezoeker wordt meegenomen op een reis door de historie aan de hand van de ontwikkeling van het speelgoed. Omdat de expositiezalen in dit pand tamelijk groot en open zijn, bieden ze veel gelegenheid voor een gelaagde presentatie. Via digitale middelen kunnen bezoekers achtergrondinformatie over de betreffende objecten bekijken. Op deze wijze is meer aanverwante collectie te zien. Er komt meer collectiedichtheid op locatie, wat aan de andere kant ook evenredig meer ruimte oplevert in het depot.

Het hoekpand wordt de entree voor het museumcomplex met op de begane grond entree, balie, winkel en ondersteunende faciliteiten (kluisjes, garderobe, sanitair, installaties etc.). Op de 1e, 2e en 3e etage van het hoekpand wordt de vaste opstelling van het speelgoedmuseum gehuisvest, waarbij het gebouw wordt geïsoleerd naar hedendaagse standaarden (B-norm). Er zal géén klimaatinstallatie worden gerealiseerd. Kwetsbare stukken en andere objecten in de vaste opstelling die klimaatbeheersing behoeven, zullen worden gepresenteerd in klimaatvitruines of in ruimtes met mobiele klimaatinstallaties.

In het aanpalende Heilige Geest Gasthuis kunnen op de begane grond en op de eerste etage op flexibele wijze museumzalen worden ingericht.

In de basisvariant zullen de expositiezalen op de begane grond en op de eerste etage flexibel ingezet worden voor wisselende tentoonstellingen. Hier zal een of meerdere keer per jaar een thematische tentoonstelling over speelgoed worden geprogrammeerd. Hier kan ook de collectie Knecht-Drenth een plek krijgen.

Deventer Verhaal zal met de gemeentelijke investering en de investeringen van VBN Vastgoed als 'matching' externe fondsen en subsidies werven voor de verdere museale inrichting van het complex.

Het speelgoedmuseum groeit in deze variant naar 45.000 bezoekers in 2024.

In het programma van eisen voor deze variant wordt in totaal gevraagd om 1215 m².

Door de vastgoedpartner voor deze variant zijn als opties neergelegd (samengevat):

Subvariant 1: het tot museum te transformeren hoekgebouw gelegen aan Brink 70 met een oppervlak van ca. 1031 m². Inclusief de benodigde aanpassingen ten behoeve van het casco wordt voor de museale bestemming een indicatie van de jaarlijkse huurprijs gegeven van € 98.000.

Subvariant 2: het tot museum te transformeren cluster van het hoofdgebouw op de hoek Brink/ Kleine Overstraat en het eerste deel (tot aan het eerste trappenhuis) van de Kleine Overstraat. Geen horizontale scheiding, dus van kelder tot en met zolder. Deze variant bedraagt ca. 1350 m². Inclusief de benodigde aanpassingen ten behoeve van het casco wordt voor de museale bestemming een indicatie van de jaarlijkse huurprijs gegeven van € 135.000.

Subvariant 3: een tot museum te transformeren cluster van het hoofdgebouw op de hoek Brink/ Kleine Overstraat en het eerste deel (tot aan het eerste trappenhuis) van de Kleine Overstraat, aangevuld met het monumentale pand aan Brink 69. Deze variant biedt een oppervlak van ca. 2378 m². Inclusief de benodigde aanpassingen ten behoeve van het casco wordt voor de museale bestemming een indicatie van de jaarlijkse huurprijs gegeven van € 228.000.

Subvariant 4: in de gehele voormalige bibliotheek zou een museum van formaat kunnen worden gerealiseerd, dat verder gaat dan alleen de speelgoed collectie. Deze mogelijkheid dient zich nu aan zonder dat verregaande ingrijpende verbouwingen noodzakelijk zijn. Hogere huisvestingskosten kunnen wellicht worden gecompenseerd door lagere exploitatiekosten door locaties en functies

samen te voegen. Deze variant behelst het hele complex. Relatief zijn de verbouwkosten in dit geval lager dan wanneer er gesplitst moet worden. Deze variant bedraagt ca. 3466 m². Inclusief de benodigde aanpassingen t.b.v. het casco wordt vanuit museaal perspectief als richtlijn een indicatie van de jaarlijkse huurprijs gegeven van € 295.000.

Door Deventer Verhaal is geanalyseerd dat de indeling van de gebouwen het maakt dat de bezoekersstromen niet van elkaar te scheiden zijn waardoor het museale concept feitelijk alleen uitvoerbaar is als wordt uitgegaan van afname van 2.378 m² (subvariant 3, dus inclusief het aanpalende Heilige Geest Gasthuis). Hiermee is het museaal concept goed te realiseren maar is ook sprake van een huursom die veel hoger ligt dan de beschikbare middelen. Deze variant leidt, zonder nadere maatregelen, tot een negatieve exploitatie van indicatief € 105.000 (exclusief eventueel wegvallende huurcompensatie).

Ook qua museale investeringen valt deze optie buiten de kaders. Een voorzichtige inschatting van de benodigde museale investeringen op basis van de eerder genoemde vuistregels⁵ leidt tot een investeringsbedrag in de range van € 2.378.000 en € 3.567.000. Uitgaande van een minimale cofinanciering door derden van 30% resteert nog steeds een bedrag van tussen ca. € 1.665.000 en € 2.500.000, hetgeen buiten de kaders van de Gemeente valt.

Hoewel deze optie *museaal* de meeste kansen biedt, is deze optie in het beste geval alleen te realiseren wanneer ook De Waag binnen de muren van dit complex wordt ondergebracht. Die optie valt buiten de scope van dit onderzoek.

⁵ Voor museale investeringen geldt per m² een bedrag van tussen € 1.000 en € 1.500.

4. Samenvatting en duiding relatieve beoordeling

Door Deventer Verhaal is per variant aangegeven hoe ieder van de varianten zich verhoudt tot de in hoofdstuk 2 genoemde criteria. In dat verband wordt verwezen naar hoofdstuk 9 van bijlage V bij deze rapportage. In paragraaf 9.12 is het samenvattende overzicht weergegeven, waarbij voor variant 1 de subvarianten bestaan van een budget van € 75.000 op jaarbasis en van € 300.000 op jaarbasis (en dus € 225.000 op jaarbasis beschikbaar voor het programma). Het overzicht schetst per criterium een relevante vergelijking.

Op basis van nadere analyse van de varianten moet echter op voorhand worden geconcludeerd dat:

- a. Over **variant 2A** (Brink 11/12) kan geen uitspraak worden gedaan vanwege het ontbreken van gegevens. De variant is daardoor in de context van dit onderzoek niet relevant.
- b. Uit de beschrijving van **variant 2B** (Brink 69/70) blijkt dat deze variant niet past binnen de financiële kaders en dus om die reden moet afvallen.

De realistische vergelijking kan dus worden gedaan tussen **variant "0"**: Speelgoedmuseum op de huidige locatie en **variant "1"**: wisselende presentaties op wisselende locaties.

Voor die vergelijking is het volgende van belang:

- A. In de kern beschrijft variant "0" dat er in de context van het huidige pand (Brink 47) en binnen het budgettaire kader mogelijkheden zijn om het huidige Speelgoedmuseum substantieel te verbeteren (o.a. thematische presentatie, duurzaamheid, toegankelijkheid), hetgeen met een redelijke mate van zekerheid zal leiden tot een lichte groei van aantal bezoekers en tot een verbreding van het publiek dat zich aangetrokken voelt tot het museum. Vanuit het perspectief van Deventer Verhaal wordt daarmee geen invulling gegeven aan een meer spraakmakend museaal concept zoals dat op Brink 11/12 of 69/70 te realiseren zou zijn. Maar, hoe aantrekkelijk vanuit museaal perspectief ook, dat blijkt geen realistische vergelijking (zie tussenconclusie (a) en (b)). De verbetermogelijkheden in variant "0" zijn echter substantieel. Deventer Verhaal heeft aangegeven graag bereid te zijn hier invulling aan te geven.
- B. Variant "0" past als zodanig en met inachtneming van de opmerkingen hierna onder punt C binnen de criteria op het gebied van exploitatie- en investeringsbudget.
- C. Opgemerkt moet worden dat de calculatiegegevens in variant "0" nog niet 'hard' zijn. Naar verwachting duurt het tot eind oktober voordat hier sprake van kan zijn. Dat betekent een risico ten aanzien van de te verwachten huursom. Ten aanzien van het beschikbare budget (€ 1,4 mln.) voor museale investeringen mag redelijkerwijs worden verwacht dat hiervan nog tenminste € 500.000 over zal blijven.
- D. Variant "1" beschrijft in feite een geheel ander concept. Van een fysiek museum is geen sprake. Wel ligt er nog een plicht om de collectie op een museaal verantwoorde wijze te beheren. Om een succesvol programma van wisselende presentaties op wisselende locaties neer te zetten is een programma organisatie nodig met een sterk oog voor marketing, communicatie en fondsenwerving vanuit een thematiek die aantrekkingskracht heeft. Ook is het zo dat de gewenste kennis en kunde op presentatie- en collectiegebied per presentatie sterk kan wisselen. Een flexibele organisatievorm ligt dan meer voor de hand dan een vaste bezetting. Maar vanzelfsprekend zijn combinaties

mogelijk. Deventer Verhaal houdt er in deze variant dan ook terecht rekening mee dat er frictiekosten kunnen ontstaan om van het ene naar het andere model te gaan.

- E. Zoals door Deventer Verhaal is beschreven en ook aannemelijk is, kan voor een budget van € 75.000 per jaar niet meer worden verwacht dan het genoemde collectiebeheer. Om inhoud te geven aan 'wisselende presentaties op wisselende locaties' kan een beroep worden gedaan op de organisatie en het programmabudget van Deventer Verhaal. Dat zal echter leiden tot "verdringing" ten opzichte van de erfgoedprogrammering. Incidenteel kan er natuurlijk wel een keer een combinatie tussen een erfgoedpresentatie en een presentatie op basis van de Speelgoedcollectie worden gemaakt, maar dat is een wel erg beperkte invulling van het begrip 'wisselende presentaties op wisselende locaties'. Er is dus meer budget nodig dan € 75.000 om meer volwaardig inhoud te geven aan variant "1". Deventer Verhaal heeft een indicatie gegeven van wat zij mogelijk achten met een jaarlijks budget van € 225.000. Varianten in de samenstelling van het programma zoals Deventer Verhaal dat heeft geschetst, inclusief een programma voor minder geld, zijn natuurlijk mogelijk. Dat betekent vervolgens vanzelfsprekend wel dat de meerwaarde van die variant voor de stad dan ook afneemt.
- F. In variant "1" zal naar verwachting in relatief beperkte mate een beslag worden gelegd op het museale investeringsbudget. Verwacht mag worden dat er, na uitvoering van deze variant, minimaal € 900.000 resteert aan investeringsbudget.
- G. In de Cultuurvisie 2019 – 2024 van de Gemeente Deventer wordt aangegeven dat het vrijvallende budget van € 225.000 (300.000 – 75.000) wordt ingezet voor de taakstelling 2016 in verband met investeringskosten Viking (€ 40.000), exploitatiesubsidie Burgerweeshuis (€ 50.000) en het programmageld Incidentele Culturele Activiteiten (€ 135.000). Dat betekent dat voor een goede vergelijking van de varianten "0" en "1" deze posten ook van belang zijn. Een keuze voor variant "0" zal immers betekenen dat de genoemde budgettaire knelpunten niet worden opgelost en een keuze voor variant "1" betekent dat de knelpunten wel geheel of gedeeltelijk worden opgelost.

Concluderend concentreert de afweging zich op:

- Enerzijds de optie om het bestaande Speelgoedmuseum beter neer te zetten, aantrekkelijker voor het publiek en gebruik te maken van de historische waarde van het pand, maar daarbij wel vast te stellen dat een begrotingsgat ontstaat ten aanzien van de posten 'taakstelling i.v.m. investeringskosten Viking', 'Burgerweeshuis' en 'programmageld incidentele Culturele Activiteiten', en
- Anderzijds de optie om de Speelgoedcollectie nog te beheren, maar af te zien van het fysieke museum en in beperkte mate wisselende presentaties op wisselende locaties te organiseren met een relatie naar de speelgoedcollectie, maar dan wel tegelijkertijd de andere genoemde posten in het budgettaire kader mee te kunnen nemen.

Het is aan de Gemeenteraad om deze afweging te maken. Gezien het lange verloop van de discussie kan alleen maar aanbevolen worden een beslissing te nemen die helderheid schept voor alle betrokken partijen.

Het is in dat verband te betreuren dat de gegevens over variant "0" nog niet 'hard' zijn. De 'opgeharde' gegevens zijn echter wel in de loop van oktober te verwachten.

Bijlage 4

Variante 2A: Speelgoedmuseum en overige collecties op Brink 11/12

Na diverse plezierige contacten tussen de projectleider en Henry Franken, eigenaar van de panden Brink 11/12, heeft Franken aangegeven vooralsnog niet in te zullen gaan op het programma van eisen van Deventer Verhaal voor een mogelijk Speelgoedmuseum en het onderbrengen van overige collecties in Brink 11/12. De achtergrond daarvoor is als volgt in de contacten naar voren gekomen.

Er is in de periode 2017-19 veelvuldig contact geweest tussen (Henry) Franken, de eigenaar van de panden Brink 11/12, en Deventer Verhaal, de beheerder van de collectie van het Speelgoedmuseum en de organisatie die verantwoordelijk is voor het huidige Speelgoedmuseum. Er is door Deventer Verhaal en Franken (met ingehuurde ondersteuning) een uitgebreid business plan geschreven en gepresenteerd aan de Gemeenteraad. De Gemeenteraad heeft, alvorens definitief akkoord te gaan, in de laatste fase om een verfijningsslag gevraagd, primair gericht op de verbouwvisualisatie, de verbouwkosten en de exploitatie. Hiervoor heeft de Gemeenteraad destijds een (subsidie)budget beschikbaar gesteld van 75k euro aan Franken en Deventer Verhaal. Deze fase vond plaats in het voorjaar van 2018. In deze laatste fase concludeerde Deventer Verhaal niet tot een exploitabel Speelgoedmuseum op genoemde locatie te kunnen komen.

Vervolgens heeft (Team) Franken aangeboden de exploitatie van het museum zelf ter hand te willen nemen op basis van het business plan. Deventer Verhaal heeft destijds in de betreffende raadstafel expliciet laten weten niet meer met Franken te willen samenwerken.

Vervolgens is tussen de Gemeente Deventer en Franken verschil van mening gerezen over de toekenning van een bijdrage aan Franken voor de in 2018 gemaakte kosten voor de verfijningsslag. Franken heeft tegen de beslissing tot toekenning door de gemeente bezwaar gemaakt. De gemeente heeft het bezwaar van Franken niet-ontvankelijk verklaard. De rechter heeft Franken vervolgens de niet-ontvankelijkverklaring vernietigd, zodat opnieuw op het bezwaar moet worden beslist. Franken wacht op de vervolgstappen door de Gemeente Deventer.

De Gemeenteraad laat nu opnieuw varianten voor het Speelgoedmuseum in kaart laat brengen en heeft hierin om haast verzocht. Tegen de achtergrond van een lang en intensief traject 2017-19 en het daaruit voortvloeiende geschil tussen Franken en de Gemeente Deventer over de vergoeding van kosten heeft Franken zijn verdere inspanning voor de uitwerking van genoemde variant 2a tijdelijk on-hold gezet. Daarbij speelt bovendien voor Franken het feit dat Deventer Verhaal in 2018 expliciet heeft gemeld niet meer met Franken te willen samenwerken. Franken vraagt zich oprecht af of hij überhaupt een kans heeft het Speelgoedmuseum te mogen huisvesten. Franken uitte deze vertwijfeling mede naar aanleiding van de commotie die hierover ontstond tijdens de laatste Gemeenteraadsvergadering voor de afgelopen zomer.

Concreet betekent dit dat variant 2a in deze rapportage niet is uitgewerkt.

Amsterdam / Deventer, 4 september 2019